

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Erika Chlustinová

Ohledání místa činu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 04.06.2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 158 061 znaků včetně mezer.

V Praze dne 4. června 2020

Erika Chlustinová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Jiřímu Krupičkovi, Ph.D. za cenné rady a vedení mé práce. Mé poděkování dále patří pracovníkům Okresního soudu v Mělníku a příslušníkům PČR OOP Mělník, kteří mi pomohli získat potřebné praktické poznatky, zvláště pak děkuji Mgr. Ivaně Čížkové Stehlíkové. Velké díky patří též mé rodině a příteli za podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod.....	5
1. Vymezení pojmu ohledání.....	6
1.1. Subjekty ohledání.....	8
1.2. Druhy ohledání.....	11
1.2.1. Podle charakteru ohledávaných objektů.....	11
1.2.2. Podle posloupnosti ohledání.....	14
2. Historický kontext.....	17
2.1. Československé četnictvo.....	17
2.2. Období Sboru národní bezpečnosti.....	19
3. Ohledání místa činu.....	23
3.1. Místo činu	25
3.2. Účel ohledání místa činu	30
4. Základní zásady ohledání místa činu.....	33
4.1. Obecné zásady.....	33
4.2. Specifické zásady.....	34
5. Postup výjezdové skupiny.....	36
5.1. Neodkladný první zásah na místě události	36
5.2. Příprava ohledání místa činu	37
5.2.1. Příprava před výjezdem na místo.....	38
5.2.2. Příprava po příjezdu na místo.....	39
5.3. Vlastní ohledání.....	40
5.3.1. Předběžné (orientační) ohledání.....	40
5.3.2. Detailní ohledání.....	43
5.3.3. Závěrečné stádium ohledání.....	45
6. Dokumentace.....	47
6.1. Protokol o ohledání místa činu.....	47
6.2. Topografická dokumentace.....	53
6.2.1. Náčrtek.....	53
6.2.2. Plánek.....	55
6.2.3. Moderní topografické metody.....	57
6.3. Fotografická dokumentace.....	58
6.4. Videodokumentace.....	61
7. Polostrukturovaný rozhovor.....	62
8. Ilustrační příklad ohledání místa činu.....	72
Závěr.....	78
Seznam použitých zdrojů.....	80
Abstrakt v Českém jazyce.....	84
Abstrakt v Anglickém jazyce.....	85
Přílohy.....	86

Úvod

Místo činu, pokud jej známe, je jedním z nejdůležitějších zdrojů kriminalisticky relevantních informací o trestném činu. Výstupním dokumentem ohledání místa činu je protokol, který tvoří významnou roli v oblasti trestního práva. Figuruje zde jako důkaz v trestním řízení, potažmo v přípravné fázi trestního řízení jako podklad státnímu zástupci k rozhodnutí o tom, zda řízení zastaví, přeruší či věc předloží soudu k projednání.

Považuji ohledání místa činu za jeden z klíčových úkonů trestního řízení. Pouze na místě činu lze totiž získat nejpůvodnější informace o tom, co bylo spácháno, kým, kdy, kde, jakým způsobem, čím a proč. Každé jednání se odráží v určitém prostředí, ve kterém bylo učiněno. Odrazy takového jednání vnímáme ve formě stop, které je nutné vyhledat, zajistit a jejich analýzou zjistit, kdo stopy zanechal (odhalit pachatele).

Téma ohledání místa činu mě oslovilo hned z několika důvodů: je prakticky zaměřené, tvoří základ pro celé trestní řízení a zároveň se dá vždy pojmout z několika úhlů. Tím pádem práce na stejné téma nebude nikdy totožná. Jeden z důvodů je také snaha poukázat na těžkou práci příslušníků Policie České republiky, na něž jsou kladeny vysoké nároky při provádění tohoto úkonu. Činnost Policie České republiky je totiž často podceňována a kritizována, i když se bez jejich vědomostí a zkušeností žádný státní zástupce a soudce neobejde. Trestní právo a kriminalistika jsou předmětem mého zájmu již nějakou dobu. Zajímám se zejména o tu fázi trestního řízení, kterou trestněprávní terminologie označuje jako fázi vyšetřování. Ohledání místa činu je nesporně součástí fáze vyšetřování a považuji jej za pomyslnou startovní čáru.

Svou práci rozdělím na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se budu zabývat vymezením základních pojmů, postupů a pravidel, které jsou s tímto tématem neodmyslitelně spjaté a zmíním se i o historických základech ohledání místa činu na našem území. Praktická část bude věnována poznatkům získaným prostřednictvím rozhovoru s kriminalistickým technikem a vyšetřovatelem a vlastnímu ilustračnímu příkladu (vlastní ohledání místa činu se všemi náležitostmi, které má obsahovat). Využito bude také reálných anonymizovaných případů, ke kterým jsem získala přístup.

Konečně cílem mé práce je rozebrat praktické postupy Policie ČR na místě činu a tyto zhodnotit, zda se shodují s požadavky odborné literatury a legislativy. Metody, kterých budu při své práci využívat, jsou analýza a komparace zejména v teoretické části, vlastní výzkum a polostrukturovaný rozhovor v části praktické.

1. Vymezení pojmu ohledání

Pro teoretické vymezení tohoto pojmu je nejprve nutné pochopit, co ve své podstatě ohledání znamená, jaké jsou jeho cíle, ale také co znamená samotné místo činu, jak jej chápe trestněprávní věda, jaké formy může mít. Nejprve by bylo vhodné zmínit, že ohledání je součástí kriminalistické taktiky. Kriminalistická taktika tvoří, společně s kriminalistickou technikou a úvodem do kriminalistiky, systém kriminalistiky.¹ Literatura z roku 1935-38 do systému kriminalistiky zařazovala techniku, taktiku a zvláštní metody.² Teoretický základ, který představuje úvod do kriminalistiky, pak byl vždy jakousi předkapitolou ke každé z částí. Postupem času se teoretický základ vyčlenil úplně do samostatné části. Systém kriminalistiky tedy tvoří tři části, které jsou navzájem propojené a podmíněné (předmět – metoda zkoumání předmětu – metody zkoumání specifických předmětů/druhově shodných).

První částí je úvod do kriminalistiky jako vědy, která odpovídá na otázku, co kriminalistika je, čím se zabývá, jaké metody poznání používá, a co je jejím cílem. Druhou část tvoří obecná část kriminalistiky zabývající se kriminalistickým učením o trestném činu (jeho stopách a poznání), metodami odhalování a vyšetřování a samozřejmě také prevencí trestné činnosti (kriminality). Třetí částí je tzv. zvláštní část kriminalistiky zaměřená na metodiku vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů.³

Co se týká metod odhalování, vyšetřování a prevence trestných činů, tuto oblast je nutné ještě dále rozčlenit dle specifické povahy jednotlivých metod na kriminalistickou taktiku a kriminalistickou techniku.⁴ Kriminalistická taktika a technika spolu úzce souvisí a vzájemně se prostupují. Obecně lze říci, že taktika je zaměřena na vytěžení stop paměťových, jako je výslech, konfrontace, prověrka výpovědi na místě, rekognice apod. Taktika se ale také zabývá vyhledáním a zajišťováním stop materiálních pomocí různých metod, jako je kriminalistický experiment, prohlídka a ohledání.⁵ Hlavní oblastí kriminalistické techniky je zkoumání materiálních stop. Kriminalistickou techniku lze pojmovit jako pomocnou oblast kriminalistické taktiky zaměřenou na zkoumání materiálních stop. Představuje speciální odborné postupy zkoumání stop a kriminalisticky relevantních materiálů. Kriminalistická technika si vyčlenila jednotlivé expertní obory, jako jsou daktyloskopie, biologie, chemie, mechanoskopie, trasologie atd.⁶ Vysvětleme si propojení

¹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, str. 11

² PJEŠČAK, Ján. a kol. *Základy kriminalistiky*. Praha: Naše Vojsko, 1976, str. 11

³ PORADA, Viktor. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001, str. 22-23.

⁴ STRAUS, Jiří. Op. cit. str. 12

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

těchto dvou složek na samotném úkonu ohledání místa činu. Kriminalistická taktika určí rámeček, ve kterém je ohledání místa činu prováděno, tedy podmínky, zásady, taktiku, postupy, dokumentaci. Na místě činu je však nejdůležitější vyhledat a zajistit stopy, které ve svém souhrnu vedou k odpovědi, co se na místě opravdu stalo. Aby však stopa mohla být využita jako důkaz, je nutné ji dále zkoumat. Zde je právě místo pro kriminalisticko-technické metody.

Ohledání místa činu je jedním z několika druhů ohledání (blíže pojednáno v kapitole č. 1.2.), a tvoří tak součást kriminalistické taktiky. Z hlediska posloupnosti procesu vyšetřování jej můžeme zařadit mezi prvotní vyšetřovací úkony.

V literatuře se můžeme setkat s mnoha definicemi ohledání. Například Pješčak ve své monografii popisuje ohledání následovně: „*ohledání je kriminalistická metoda, kterou se na základě bezprostředního pozorování zjišťuje, zkoumá, hodnotí a podchycuje materiální situace nebo stav objektů, majících vztah k prověřované události, k jejímu poznání a získání důkazů i dalších informací důležitých pro trestní řízení*“.⁷ S poněkud obsáhlejší definicí pak přichází Musil: „*ohledání je specifická kriminalistická metoda, jejíž podstatou je bezprostřední pozorování, zkoumání, hodnocení a dokumentace materiální situace činu nebo stavu objektů majících vztah k vyšetřované události za účelem jejího poznání, zajištění stop a jiných věcných a listinných důkazů, jakož i získání dalších informací důležitých pro zjištění skutkového stavu věci a postup při vyšetřování*“.⁸ Pokud provedeme komparaci vymezení pojmu těchto dvou autorů, zjistíme, že první zcela opomíjí dokumentaci materiální situace, přičemž dokumentace místa činu je naprosto nezbytná k následnému použití jako důkazu v řízení před soudem. Druhou definici lze pochopit tak, že tento úkon je potřebný a využitelný pouze v procesu vyšetřování, ale jeho výsledky jsou využívány i v řízení před soudem (protokol o ohledání místa činu jako důkaz při hlavním líčení).

Jak již bylo výše uvedeno s pomocí odborné literatury, ohledání slouží k získání relevantních důkazů a informací důležitých pro trestní řízení. Jeho podstatu tvoří bezprostřední vnímání události vlastními smysly (ve formě přímého a cílevědomého pozorování), případně lze dle složitosti konkrétního případu využít i dalších speciálních kriminalistických prostředků, jako jsou analýza, syntéza, měření, experiment, modelování apod.⁹ V praxi dochází k jejich kombinaci. Získané informace se zpracují a určí se další postup vyšetřování. To může představovat výslech svědků, kteří dle předchozích zjištění

⁷ PJEŠČAK, Ján. a kol. Op. cit. str. 209

⁸ MUSIL, Jan. a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše Vojsko, 1994, str. 145

⁹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004, str. 114-115.

nutně museli situaci na místě přihlížet, či vypátrání předmětů, které byly z místa činu odneseny a uschovány na neznámém místě.

Z pohledu trestního řádu¹⁰ se jedná o procesní úkon, který má podobu neodkladného a neopakovatelného úkonu tak, jak jej definuje § 160 odst. 4. tr. řádu. Neodkladným úkonem je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným je pak takový úkon, který nebude možno před soudem provést. Z toho plyne, že policejní orgán jej může provést ještě před tím, než vydá usnesení o zahájení trestního stíhání, protože pokud by tak neučinil, mělo by to následně vliv na celé vyšetřování a řádné objasnění věci. Příkladem může být ohledání těla živé či mrtvé osoby (stopy násilí na těle člověka se vyvíjí a je nutné je zaznamenat dříve, než dojde k jejich změně či vytracení), které nám může dát alespoň částečnou odpověď na to, kdy byl čin spáchán, a v jaké skupině osob lze hledat pachatele (což následně zúží okruh podezřelých). Mezi další neodkladné a neopakovatelné úkony patří dle tr. řádu např. výslech umírající osoby (svědka) a rekognice.

Taktiku ohledání je třeba neustále rozvíjet s ohledem na nejnovější kriminalistické poznatky. Samotná osoba ohledání provádějící by měla využít své subjektivní znalosti a praktické zkušenosti. Pokud tyto nestačí, je třeba přibrat specialistu v konkrétním oboru. Specialista je pak účastníkem ohledání.

1.1. Subjekty ohledání

Subjektem ohledání je vždy orgán činný v trestním řízení (v praxi jej nejčastěji provádí kriminalistický technik dle pokynů vyšetřovatele), který si může vyžádat pomoc od odborníka nebo znalce. Přítomnost osob se specializací je v některých případech dokonce nutná. Například ohledání mrtvolky se neobejde bez soudního lékaře¹¹, který hraje svou nezastupitelnou odbornou roli v určení pravděpodobné příčiny smrti a času úmrtí, ale zejména dokáže vyloučit cizí zavinění. Ovšem ne vždy lze tyto skutečnosti určit přesně.

V praxi se lze setkat i s účastí konzultanta, který však nemá postavení odborníka nebo znalce¹², a jeho úkolem tedy není sepsání znaleckého posudku či odborného vyjádření. Konzultant je specialista v konkrétním oboru a přivláván je na místo činu u zvláště složitých

¹⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen tr. řád)

¹¹ §105 tr. řádu vyžaduje obligatorně znalce dva. Vždy půjde o znalce z oboru soudního lékařství.

¹² §159 odst. 3 tr. řádu

případů za účelem navést na konkrétní stopy, místa a jiné skutečnosti, díky kterým lze postup na místě činu usnadnit.¹³

Ohledání provádí orgán činný v trestním řízení, kterým je policejní orgán, ale i státní zástupce a soud.¹⁴ V praxi nejčastěji ohledání provádí vyšetřovatel, operativní pracovník (operativec) a kriminalistický technik. Společně tvoří výjezdovou skupinu, a to buď vytvořenou pro konkrétní případ, nebo jako stálý útvar (stálá výjezdová skupina).¹⁵ Neexistuje obecné pravidlo, které by určilo, kolik osob bude ohledání provádět, případně zda tento úkon bude provádět jen jedna osoba, ale vždy platí pravidlo, že ohledání musí řídit jedna osoba.¹⁶ Personální základna každého obvodního oddělení závisí na velikosti správního obvodu a povaze kriminality, která se zde vyskytuje. Výjezdová skupina se vždy skládá z vedoucího, kterým je policista s největšími zkušenostmi. Vedoucím může být vyšetřovatel nebo operativec.¹⁷ Členové musí mít dostatečné odborné znalosti a zkušenosti, a je též žádoucí, aby měli všeobecný přehled o území, na kterém působí (o poměrech v něm). Znalost místa může totiž ve vyšetřování značně pomoci. Například pokud je vyšetřována krádež nebo loupež, a lze předpokládat, že se pachatel bude snažit věci co nejrychleji zbavit, může výjezdová skupina využít znalosti o subjektech nacházejících se v okolí, prostřednictvím kterých by pachatel mohl svou kořist snadno zpeněžit.

Za správné provedení a za výsledky ohledání odpovídá vedoucí výjezdové skupiny. Vedoucí určuje také velikost ohledávaného prostoru, jakým způsobem se bude ohledání provádět, a jak přesně se bude na místě činu postupovat (které úkony mají být provedeny jako první a poslední).¹⁸ Prakticky lze laicky říci, že je organizátorem celé akce. Vyšší stupeň organizace práce na místě pak představuje komunikace s operačním střediskem. Operační středisko výjezdovou skupinu na místo činu nejen vysílá, ale průběžně plní funkci prodloužené ruky vedoucího výjezdové skupiny a vysílá na jeho žádost na místo činu další osoby, které jsou při ohledání třeba. Výjezdová skupina je samozřejmě povinna operační

¹³ CHMELÍK, Jan. *Ohledání (místa činu) v kontradikci s ústavní konformitou*. Časopis Státní zastupitelství, Praha: Wolters Kluwer, 2015, č. 5, str. 46

¹⁴ §12 odst. 1 tr. řádu

¹⁵ STRAUS, Jiří. Op. cit. str. 80 a 81

¹⁶ CHMELÍK, Jan a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 26

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

středisko průběžně o situaci na místě informovat. Vysílání výjezdových skupin upravují podrobně pokyny policejního prezidenta.¹⁹

Pro účely vymezení subjektů ohledání považuji za důležité zmínit se ve stručnosti také o organizaci Policie České republiky.²⁰ Policii České republiky tvoří několik složek, které jsou hierarchicky uspořádány. V čele stojí Policejní prezidium, jemu jsou podřízeny útvary s celostátní působností a krajská ředitelství policie. V rámci krajských ředitelství jsou vyčleněny jednotlivé územní odbory, kterým jsou podřízeny nejnižší organizační složky, a to jsou obvodní oddělení. Své výjezdové skupiny si tvoří jak krajská ředitelství policie, tak jednotlivá obvodní oddělení.

Výjezdovou skupinu tvoří příslušníci Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen SKPV).²¹ SKPV vyhledává a vyšetřuje trestnou činnost z vlastní iniciativy či na základě různých oznámení a podnětů. Kriminalisté SKPV se dále specializují dle druhu kriminality (obecná, hospodářská, apod.). Příslušníci se dělí do dvou skupin na operativce (policisté provádějící operativně pátrací činnost) a vyšetřovatele (policisté do jejichž působnosti patří samotný proces trestního řízení). Při SKPV působí také celostátní útvary zaměřené na zvlášť závažnou kriminalitu (např. organizovaný zločin, korupce).

K vyšetřování trestného činu neodmyslitelně patří kriminalisticko-technická a znalecká služba. Kriminalisticko-technická služba se skládá z techniků, kteří působí na místě činu tím, že zajišťují a dokumentují stopy.²² Pokud je potřeba podrobit stopy a materiály zajištěné na místě činu dalšímu zkoumání, technici je přepraví na jednotlivé odbory kriminalistické techniky a expertiz. Za nejvýznamnější oblasti odborného zkoumání zajištěných stop považují kriminalistickou chemii (zkoumání vlastností, složení, vnitřní stavby a přeměny různých látek), biologii (stopy lidského, zvířecího a rostlinného původu), fyzikálně chemickou expertizu (zkoumání mikrostop), mechanoskopii (určení nástroje dle jím zanechané stopy) a trasologii (stopy pohybu člověka nebo zvířete, ale také stopy po otiscích různých částí těla a předmětů tělo pokrývajících). Kriminalističtí technici se soustřeďují v jednotlivých územních odborech. Pro zajímavost bych se zde zmínila o působení kriminalistických techniků ve Spojeném království. Spojené království je rozděleno na 52 regionálních policejních sil. Anglie tyto organizační jednotky označuje jako „Home office

¹⁹ Pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení, část čtvrtá Výjezdové skupiny policejních orgánů čl. 16–21. Pokyn policejního prezidenta č. 100/2018, o kriminalitickotechnické činnosti, čl. 3 odst. 2

²⁰ Organizační struktura viz závazný pokyn policejního prezidenta č. 137/2009

²¹ DVOŘÁČEK, Zdeněk. *Základy činnosti policejních služeb: služba kriminální policie a vyšetřování: cizinecká a pohraniční policie*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2004, str. 27-34

²² Ibid.

police forces“, což lze volně přeložit jako policejní síly ministerstva vnitra. Ve Skotsku pak působí tzv. „Police Service of Northern Ireland“. Všechny tyto organizační jednotky mají svá oddělení kriminalisticko-technické podpory tzv. „Scientific support departments“. V čele každého jednotlivého oddělení stojí ředitel.²³

1.2. Druhy ohledání

Pod pojmem ohledání nelze rozumět jen ohledání místa činu. Literatura rozlišuje totiž i další druhy ohledání podle dvou základních kritérií, kterými jsou *charakter objektů ohledání* a *posloupnost ohledání*.²⁴ V následujících odstavcích vždy uvedu jejich výčet a stručný popis.

1.2.1. Podle charakteru ohledávaných objektů

Podle charakteru ohledávaných objektů dělíme ohledání na:

- ohledání místa činu
- ohledání mrtvoly
- ohledání kostrového nálezu
- ohledání předmětů
- ohledání stop
- ohledání zvířat
- ohledání dokumentů
- ohledání těla živé osoby
- ohledání míst, která nejsou místem trestného činu
- ohledání výpočetní techniky

Ohledání mrtvoly zřídka bývá prováděno samostatně. V praxi se provádí současně s ohledáním místa činu. Tento procesní úkon je upraven v §115 tr. řádu. Pokud vznikne podezření, že smrt člověka byla způsobena trestným činem, musí být mrtvola prohlédnuta a pitvána.²⁵ Hlavním úkolem ohledání mrtvoly je získání informací o příčině smrti (zda tělo jeví stopy násilné smrti a lze uvažovat o vraždě, nebo zda charakter zranění svědčí pro sebevraždu či nešťastnou náhodu), způsobu usmrcení (znaky násilí), čase smrti (čas smrti se určuje podle postmortálních změn), místě úmrtí (zda místo nálezu je opravdu místem činu).²⁶

²³ PEPPER, Ian K. *Crime Scene Investigation : Methods and Procedures*. Vol. 2nd ed. [online] Maidenhead: McGraw Hill Education, 2010, str. 9-10 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=466504&lang=cs&site=ehost-live&scope=site>. Zobrazeno 5. 4. 2020.

²⁴ PJEŠČAK, Ján. Op. cit. str. 209-211

²⁵ §115 odst. 1 tr. řádu

²⁶ STRAUS, Jiří. Op. cit. str. 74

Dále je třeba zjistit zejména totožnost zemřelého (dle různých dokumentů, které může mít u sebe či zvláštních znamení nacházející se na těle), pravděpodobný motiv, který k usmrcení vedl (modus operandi se eviduje a způsob usmrcení osoby může být typický pro určitého pachatele).²⁷ Dříve bylo běžnou praxí, že se v případě nálezu mrtvoly volal na místo činu soudní lékař, který tělo prohlédl a vystavil úmrtní list. Dnes tuto úlohu plní koroneři.

Ohledání kostrového nálezu provádí vždy znalec z oboru antropologie. Pro určení, komu může kostra patřit, je důležitá její zchovalost. V takových případech lze pro účely identifikace spoléhat pouze na specifické markanty kostry, jako jsou zubní korunky, cizorodá tělesa v kostech po lékařském zákroku, špatně srostlé zlomeniny apod. Vyšetřování by mělo v případě kostrového nálezu směřovat k šetření v bezprostředním okolí se zaměřením na pohřešované osoby (lustrace v evidencích, zkoumání fotografií a prověřování svědeckých výpovědí). Znalec by měl určit pohlaví, věk, pravděpodobnou dobu smrti, stopy po lékařských zákrocích, a pokud je to možné též zranění, která mohla smrt způsobit.

Ohledání předmětů²⁸ se zpravidla provádí společně s ohledáním místa činu, jak již bylo uvedeno v případě ohledání mrtvoly. Bude se jednat o předměty nalezené na místě činu, a v jeho okolí, jakož i na místech, která jsou s vyšetřovanou událostí nějakým způsobem spojena. Výjimkou nejsou ani předměty, které byly předloženy poškozeným, a věci odňaté. Takové předměty pak mohou mít hodnotu věcného důkazu. Ohledávají se nejen celé předměty, ale též jejich jednotlivé části. Měla by být určena minimálně skupinová příslušnost předmětu. Technik, který předmět ohledává, se musí zaměřit na speciální znaky, jako jsou různé defekty, stopy opotřebení a stopy po úpravách, ale i na samotné místo nálezu (zda se předmět na takovém místě běžně vyskytuje, nebo byl zde vědomě/nevědomě ponechán jinou osobou). Snadno přenosný předmět může být podrobeny expertize, pokud to jeho povaha a vztah k vyšetřované události vyžaduje. Pokud to nelze kvůli jeho objemnosti a váze, provede se pouze důkladné ohledání na místě a stop na nich se nacházejících.

Ohledání stop se opět běžně provádí společně s ohledáním místa činu, ale také společně s ohledáním předmětu či dokumentů, na kterých se nachází. Nejčastěji se setkáme se stopami po působení člověka (pachatele, poškozeného, svědka). Běžně to budou stopy daktyloskopické, trasologické, biologické a mikrostopy. Místo činu může vykazovat také stopy po různých nástrojích a zbraních. Úkolem technika je takovou stopu správně zajistit, zadokumentovat a podklady případně předat na expertizu, aby určila, o jaký nástroj se jedná.

²⁷ PJEŠČAK, Ján. Op. cit. str. 210

²⁸ STRAUS, Jiří. Op. cit. str. 74

Stopy se ohledávají na místě jejich nálezu a následně se přenášejí se svými nositeli k podrobnějšímu zkoumání do laboratoří, pokud je to pro zjištění jejich obsahu třeba. Účelem je zjištění základních informací o objektu, který stopu způsobil. Informace získané ohledáním by měly určit alespoň skupinovou příslušnost objektu.²⁹

Ohledání zvířat je ne příliš častým druhem ohledání. Provádí se v případě vyšetřování trestných činů, které souvisí s krádeží otravou či týráním zvířat, nebo s nedovoleným obchodem se zvířaty. Takové ohledání se neobejde bez znalce, jímž je veterinární lékař.³⁰

Ohledání dokumentů nalezených na místě činu nebo při domovních prohlídkách a prohlídkách jiných objektů a jejich prostor má za účel zjistit jejich obsah a stopy na něm se nacházejících. V zásadě by mělo být určeno, zda má takový dokument nějakou spojitost s vyšetřovanou událostí a může mít povahu listinného důkazu. Pozornost se věnuje též materiálu, ze kterého je dokument vyroben, písmu, stopám po padělání a pozměnění, odstranění textu apod. Písmo následně zkoumá znalec z oboru písmoznalectví.

Ohledání těla živé osoby je upraveno v §114 tr. řádu: „*prohlídka těla a jiné podobné úkony*“. Ohledání těla živé osoby je nezbytné v případech, kdy se na těle mohou vyskytovat stopy po trestném činu. Zpravidla pak půjde o stopy násilí a biologického materiálu pachatele (krev, sperma, kůže, ...).³¹ Ohledání provádí lékař. Pokud ji neprovádí lékař, provádí ji osoba stejného pohlaví. Ohledávaná osoba je přímo ze zákona povinna se ohledání podrobit (pokud to není nebezpečné pro zdraví je povinna se podrobit i odběru krve).³² Podezřelý a obviněný se musí podrobit odběru biologického materiálu, který není spojen se zásahem do osobní integrity.³³ Takový odběr lze provést i bez jejich souhlasu (v úvahu zde připadají např. bukální stěry), avšak odběr může provést pouze lékař nebo odborný zdravotnický pracovník. Tento způsob ohledání nelze zaměňovat s osobní prohlídkou, jejíž primárním účelem je zjištění, zda u sebe osoba nemá věc důležitou pro trestní řízení (lze provést až po předchozím výslechu a výzvě k dobrovolnému vydání věci).

Ohledání míst, která nejsou místem činu, je prováděno v případě, kdy je třeba prověřit získanou informaci z výpovědi. Účelem je odpovědět na otázku, zda se mohla osoba na zkoumaném místě v určitou dobu nacházet a provádět zde nějakou činnost.³⁴ Může se jednat o místa, která sloužila k přípravě trestného činu (např. předměty použité

²⁹ NĚMEC, Miroslav. Op. cit. str. 106-107

³⁰ Ibid. str. 107

³¹ PORADA, Viktor. Op. cit. str. 296

³² §114 odst. 1, odst. 2 tr. řádu

³³ §114 odst. 4 tr. řádu

³⁴ Ibid. str. 296

ke zhotovení nebo úpravě různých pomocných nástrojů) nebo místa, která pachatel navštívil po jeho spáchání (místo ukrytí odcizených předmětů, vražedné zbraně apod.).

Ohledání výpočetní techniky je mladým typem ohledání a souvisí s pácháním kriminality prostřednictvím výpočetní techniky. Předmětem ohledání je počítač, ale i jeho periferní jednotky, paměťové nosiče, mobilní telefony atp. Takový druh ohledání vyžaduje speciální odborné znalosti, proto je tato práce svěřena znalcům z oboru kybernetiky (odvětví výpočetní techniky), kteří disponují jak znalostmi, tak speciálními prostředky pro úspěšné provedení ohledání (např. kódy schopné prolomit přístupová hesla).³⁵ Definici toho, co se považuje za výpočetní techniku a postup provádění ohledání, obsahuje Metodický pokyn Policie ČR.³⁶ Zajištění ohledávaného materiálu provádí dva policisté za přítomnosti nezúčastněné osoby (každý krok se musí důkladně zaprotokolovat, jak stav před odpojením jednotky, tak stav po jejím odpojení). Pro doplnění protokolu lze způsob zajištění zdokumentovat fotograficky nebo videozáznamem. Ohledávají se i periferní stopy na počítači a předměty s jeho provozem související (kabely, napájecí jednotky, připojené externí disky apod.).³⁷ Pro srovnání v USA se ohledáním výpočetní techniky rozumí zejména prostor, kde se výpočetní technika nachází, a dále samotná výpočetní technika. Výpočetní technika zde zahrnuje zejména počítačové systémy včetně jejich příslušenství (software i hardware), úložná zařízení všeho druhu (flash disky, pevné disky, paměťové karty apod.) a mobilní zařízení včetně jejich příslušenství.³⁸

1.2.2. Podle posloupnosti ohledání

Podle posloupnosti ohledání:

- prvotní ohledání
- opakované ohledání
- doplňující ohledání

Prvotní ohledání je nejpůvodnějším zdrojem informací o spáchaném trestném činu a má nejvyšší výpovědní hodnotu. Zpravidla zde ještě nedošlo k manipulaci s objekty, na kterých se nachází stopy (pomineme-li působení osob provádějících první zásah na místě).

³⁵ SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, str. 733–734

³⁶ Metodický pokyn ředitele Kriminálního ústavu Praha Policie České republiky č. 7/2001, zejm. čl. 2 odst. 4

³⁷ PORADA, Viktor. Op. cit. str. 295

³⁸ LEARNER, David E. *Electronic Crime Scene Investigation*. New York: Nova Science Publishers, 2009, str. 5-13

Mělo by být prováděno se vši opatrností a s ohledem na všechny možné relevantní i zpočátku irelevantní stopy. Pješčak ve své monografii³⁹ definuje prvotní ohledání jednoduše a dle mého názoru velice výstižně: „o prvotní ohledání jde tehdy, jestliže určitý objekt byl podroben ohledání v téže věci poprvé“.

Pokud podmínky prvotního ohledání nebyly příznivé a nepodařilo se jej provést tak, jak by vzhledem ke konkrétním okolnostem případu, kriminalistickým zásadám a požadavkům bylo třeba, provede se opakované ohledání. Pro upřesnění termínu opět využijí definici Pješčaka „opakované ohledání je druhým nebo dalším ohledáním již alespoň jednou v jedné a téže věci ohledaného objektu“.⁴⁰ Přistupuje se k němu tehdy, pokud existuje důvodné podezření, že na ohledávaném objektu, vzhledem k povaze spáchaného trestného činu, by se měly nacházet pro něj typické stopy, které je třeba pro úspěšné objasnění věci a dopadení pachatele najít a zajistit. Například může v průběhu vyšetřování vyjít najevo, že na ohledávaném objektu zanechaném na místě činu by měly být nalezeny stopy, kterým se při prvotním ohledání nevěnovala pozornost (v průběhu vyšetřování vyjde najevo, že pachatel svůj nůž, který použil jako vražednou zbraň, opatřil speciální značkou. Následně jej založil mezi ostatní nože tak, že na první pohled nebylo patrné, že se jedná o jeho nůž). Poznatky získané prvotním ohledáním jsou tedy částečně či zcela zpochybněny a snižuje to jejich důkazní hodnotu, potažmo důkazní hodnotu úkonu jako celku.

Doplňující ohledání se provádí dodatečně na objektu nebo jeho části, který je součástí již dříve ohledaného objektu, ale v důsledku předchozí absence konkrétní spojitosti mezi nimi, či vztahu k vyšetřované události, nebylo ohledání provedeno.⁴¹ Nejedná se tedy v žádném případě o pochybení, jelikož souvislost mezi objekty (či jednotlivými částmi objektů) vznikla až následně po bližším prozkoumání.

Zajímavostí z praxe je, že výjezdová skupina prakticky opakované ohledání nezná a neprovádí jej. Návrat na místo činu a dohledání některých stop či objektů, nebo ověření skutečností, probíhá v rámci doplňujícího ohledání. Tento závěr se mi zdá zcela logický i z hlediska povahy ohledání místa činu jako neodkladného, a hlavně neopakovatelného úkonu. Po provedení ohledání místa činu je vždy určitým způsobem narušena jeho původní struktura. Nelze jej tedy provést znovu ve stejných podmínkách jako ohledání prvotní. Opakované ohledání odporuje samotné povaze tohoto úkonu. Místo činu totiž po příjezdu

³⁹ PJEŠČAK, Ján. Op. cit. str. 211

⁴⁰ Ibid. str. 211

⁴¹ NĚMEC, Miroslav. Op. cit. str. 108

výjezdové skupiny má svůj jedinečný stav, který se provedením ohledání naruší a nelze pak provést ohledání nové v takovém narušeném, nepůvodním prostředí (nemělo by to žádnou důkazní hodnotu). Opakované ohledání je z mého pohledu pojem velice nešťastný a raději bych používala, v souladu s vyšetřovací praxí, pojem doplňující ohledání či doohledání místa činu. Doplňující ohledání bych následně charakterizovala jako dílčí ohledání se zaměřením na konkrétní předmět, jeho stav, který se nepovedlo zjistit při prvotním ohledání z důvodu nedostatku informací o něm (např. pachatel svou oběť rozčtvrtí. Nalezne se většina těla kromě hlavy. Výsledkem pachatele bude zjištěno, že hlavu pečlivě schoval do úložných prostorů na půdě).

2. Historický kontext

V této části bych ráda nastínila základní kameny vývoje ohledání místa činu na našem území. Mým cílem není pátrat po podrobnostech, ale poukázat na z mého pohledu nejvýznamnější a nejzajímavější mezníky v historii kriminalistiky, které jsou s tímto tématem spojeny. Samozřejmě bych zde mohla uvést světově významné osobnosti, jako jsou například Alphons Bertillon a Francis Galton (na našem území Jan Evangelista Purkyně), kteří úkony na místě činu rozšířili o zjišťování a zajišťování daktyloskopických stop a spoustu dalších důležitých poznatků. Považuji ale za dostačující pro účely mé práce, když se zaměřím pouze na naše území, a to konkrétně na období četnictva a sboru národní bezpečnosti (moderní dějiny československé kriminalistiky). Toto období jsem si vybrala proto, že z tehdy získaných poznatků stále dnešní taktika ohledání čerpá, a jsou tedy uplatnitelné i v dnešních podmínkách.

2.1. Československé četnictvo

Odrazovým můstkem moderních postupů v kriminalistické taktice na našem území je nesporně období četnictva. Československé četnictvo vzniklo zákonem č. 299/1920 Sb. z. a n., o četnictvu. Tento zákon definoval četnictvo jako vojenský organizovaný strážný sbor určený k udržování veřejného pořádku a bezpečnosti na území Československé republiky.⁴² Základní organizační jednotkou byla četnická velitelství, která měla vymezenou působnost správním obvodem (katastrální území až pěti obcí). Nadřízeným orgánem byla okresní četnická velitelství podřízená Úřadu generálního ředitelství četnictva. Vrcholným orgánem bylo Ministerstvo vnitra. Československé četnictvo si vytvářelo své specializované oddíly, mezi které patřily: četnický pohotovostní oddíl (ochrana veřejného pořádku), četnické pátrací stanice (pátrání po zločincích), četnické silniční kontrolní stanice (řízení dopravy), četnické letecké hlídky (ochrana vzdušného prostoru).⁴³ Oblastní četnické stanice měly své stálé výjezdové skupiny, tehdy pátrací služba. Úkolem pátrací služby bylo zajistit místo činu proti nepovolaným osobám, provést jeho ohledání, vést vyšetřování a pátrat po pachatelích.

Stejně jako dnes měl postup na místě činu určitou osnovu, kterou bylo nutné pro úspěšné provedení ohledání dodržet. Instrukce k taktickému postupu byly obsaženy v různých příručkách, metodických pokynech a učebnicích. Každý četník musel být proškolen a tyto

⁴² § 1 zákona č. 299/1920 Sb. z. a n., o četnictvu: „Četnictvo republiky Československé jest vojensky organisovaný sbor strážný, jenž určen jest k tomu, aby podle stávajících zákonných předpisů a podle nařízení příslušných úřadů státních udržoval v celém území Československé republiky veřejný pořádek a veřejnou bezpečnost“

⁴³ DLOUHÝ, Michal. *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*. Cheb: Svět křídél, 2014, str. 48-51

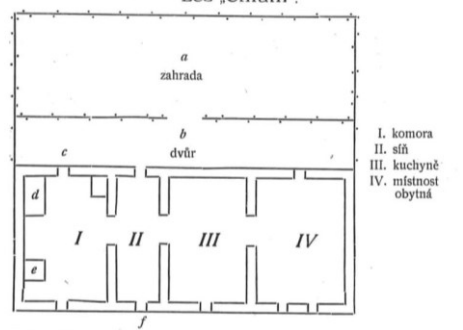
učební taktické pomůcky měl zpravidla vždy při sobě, a to i na samotném místě činu, kde do nich mohl v případě potřeby nahlédnout.

Z monografie kapitána Povondry a kapitána Pinkase lze zjistit, jak takový postup četníka na místě činu probíhal.⁴⁴ Jejich pokyny se pokusím shrnout v následujících řádcích. Vyšetřování je zde rozděleno do dvou částí, a to na část zjišťování informací o události a na část zjištění a dopadení pachatele. Získávání podkladů důležitých k vyšetřování zahrnovalo zejména získání informací o poměrech v místě, kde byl čin spáchán, a informací o tom, jaký čin byl spáchán. Dále zjištění jeho kvalifikace, vyhledání a zajištění stop, zjištění a výslech svědků, zjištění, co předcházelo spáchání trestného činu a co následovalo, zjištění informací o oběti (příp. o jejích rodinných a sociálních vazbách).

Každý četník při ohledání místa činu musel přísně ctít zásadu s ničím nehýbat, na nic nesahat, a co nejméně narušit okolí. K manipulaci s objekty mohlo dojít až po odborném prohlédnutí, popsání, zakreslení a fotodokumentaci. Přítomnost soudce při ohledání místa činu byla v té době více než žádoucí, avšak ne vždy mohla být zajištěna. Proto bylo třeba zachytit situaci autenticky do nejmenších detailů, aby tak byl vytvořen důvěryhodný obraz o vyšetřované události, a to i s možností provést rekonstrukci činu. Dnes již soudce při ohledání přítomen není, avšak povinnost, co nejvěrněji zachytit situaci na místě činu, je samozřejmě třeba dodržovat i dnes. Každé místo činu muselo být zmapováno pomocí podrobného náčrtku včetně přilehlého prostoru (silnice, stromy, nábytek, náradí a jiné související objekty). Náčrtek pak doplňovaly fotografie. Skica (náčrtek) místa činu a přilehlého prostoru se zakreslovala v měřítku 1:100. s vyznačením světových stran. Stejně jako dnes měla tehdejší policie problém s narušováním místa činu veřejností (dříve užíván výraz „zvědavci“). Bylo tedy důležité poučovat veřejnost, aby se k místu činu nepřibližovala, pokud nebyla jejich přítomnost žádoucí při záchraně životů. Pokud došlo k narušení místa činu jinou osobou, než byl samotný pachatel, bylo třeba takovou osobu vyslechnout a poznatky písemně zaznamenat do náčrtku. Nezbytnou součástí dokumentace ohledání místa činu byl protokol. Protokol musel vždy obsahovat: přesný popis vlastního místa činu a jeho bezprostředního okolí; přesný popis místa stop a místa nalezení nástrojů, pomocí nichž byl čin spáchán; směr příchodu a odchodu pachatele; přesný popis místa odkud svědci událost pozorovali; ostatní okolnosti a negativní zjištění. Pro názornou ukázkou přikládám repliku náčrtku místa činu z roku 1921 (Pátrací oběžník představoval dnešní evidenci hledaných osob)

⁴⁴ POVONDRA, Josef, PINKAS, Oldřich. *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*. Kroměříž: Nakladatelství J. Gusek, 1922, str. 2-16

Náčrtek
 ku zprávě o krádeži u J. B. v Č. č. 34, Č. j. 514 ze dne 12./6. 1921.
 (Viz formulář v kancelářském předpisu odst. A).
 Les „Chlum“.

← do B do B →
 K. V., dne 12./6. 1921. N. N.
 vrchní strážník.
 Pátr. č. II./2s. Příloha 3.
 Krádež vloupáním. Pátrací oběžník
 K. V. dne 11./6. 1921.

a)
 V noci na 10./6. 1921 byla spáchána krádež u rolníka J. B. v Č., č. p. 34, okr. V.
 Pachatel vloupal se do komory oknem ze dvora, kamž se dostal po odstranění dvou latí v plotu. Okno otevřel tím způsobem, že nějakým špičatým, domněle kovovým nástrojem, který násilně vtlačil mezi okenní tabuli a dřevěný rám, tabuli roztříštil a odstraniv střešiny otvorem takto vzniklým vnitřní závoru otočil. Kom oře vypáčil dveře u skříně nástrojem podobným dlátu přesně 2 cm širokým. Otisky tohoto nástroje byly zanechány na

třech místech ve žlábků dvíř bezprostředně u zámku. Po prohlédnutí zásuvky u stolu vzdálil se na silnici chodbou, jejíž dveře uvnitř třetíím klíčem otevřel. Poškozený bydlí v druhém domě u vchodu do obce, který přiléhá těsně na domy sousední.

b)
 Podezřelým jest muž, as 35 roků starý, nosí světlý oblek, černý, měkký klobouk, bezvousý, jenž hledal zaměstnání u rolníků a skrýval se večer před krádeží v nedalekém lese. Na místě činu byla nalezena méně patrná stopa bosé levé nohy a dobré otisky prstů na střešínách skla. Stopa bosé levé nohy nevykazuje otisk prstu vedle palce; odlitek stopy jest uschován na stanici; otisky prstů byly zaslány četnickému oddělení u poznávacího úřadu v Praze. Pachatel má as menší zranění od skla, jelikož byly nalezeny menší krvavé skvrny na okně. Podobné krádeže byly spáchány též v X a V, soudní okres A.

Týž odcizil:
 c)
 1 úplný zánovní černý mužský oblek z černé trikotové látky (dle vzorku) s bílou modře pruhovanou podšívkou v rukávech u kabátu. Tatáž podšívka byla u vesty. Kabát (sako) má čtyři kapsy svrchní, náprsní kapsu v pravo uvnitř, černou klotovou podšívku, opatřenou na levé náprsní straně zeleně vyšíváním monogramem AB, knoflíky hladké, černé, celková cena 900 Kč
 1 tmavohnědé na pravém kolenně spravované mužské kalhoty ze silné hrubé látky, obnošené 100 „
 1 žluté, lehké letní kalhoty, obnošené 100 „
 6 bílých mužských košil plátěných s límečkem, na dolejších okrajích modře vyšitý monogram AB, nošené, po 80 Kč 480 „
 3 nové bílé spodky mužské, plátěné, nenosené, bez značek, po 60 Kč 180 „
 12 modrých plátěných kapsníků s bílým okrajem bez značek 48 „
 1 stříbrné mužské kapesní hodinky s dvojitým pláštěm, na předním pláští oválný znak s písmeny AB, značka „Ancre-Remontoir“ 200 „
 1 stříbrný dvoustranný řetěz, uprostřed s přívěskem z amethystu v podobě malého soudku 100 „
 Celková škoda . . . 2108 Kč

Zpráva o tomto trestném činu byla podána okr. soudu v N. dne 12./6. 1921 pod č. j. 514.
 Veškeré stanice vlastního okresu byly vyrozuměny.
 Kapitán N. N.

Obrázek č. 1 (náčrtek z místa činu krádeže z roku 1921 a zpráva pro pátrací oběžník).
 Zdroj: POVONDRA J., PINKAS O. – Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů, nakladatelství J. Gusek, Kroměříž 1922, str. 41 a 42

2.2. Období Sboru národní bezpečnosti

Ačkoliv je činnost Sboru národní bezpečnosti (dále jen SNB) vnímána obecně negativně, zejména kvůli vlivu tehdejší ideologie, určitě i toto období přineslo důležité poznatky pro vyšetřování trestných činů. Pomínu tedy v této podkapitole veškeré politické markanty a zaměřím se na čistě kriminalistickou činnost. Jako výchozí zdroj mi posloužila kriminalistická příručka – Orientační kriminalistické minimum pro příslušníky SNB.⁴⁵

První osoba zasahující na místě činu byl bezpečnostní pracovník, který prováděl pouze neodkladná opatření, zejména zajištění místa před nepovolanými osobami a poskytnutí první pomoci. Místní příslušnost vyšetřujících orgánů se řídila srovnatelnými pravidly, jako je tomu dnes. Jako první byl příslušný ten obvod, ve kterém došlo ke spáchání trestného činu. Následovala příslušnost dle místa bydliště pachatele (kde pracuje, nebo se zdržuje). Poslední kritérium bylo místo, kde trestný čin vyšel najevo.

Oznámení zpracovával každý pracovník SNB bez ohledu na jeho služební zařazení. Ten pak informaci předal náčelníkovi (dozorčímu). Povinností takového příslušníka bylo se

⁴⁵ Kolektiv pracovníků HVSVB a SVVB. *Kriminalistická příručka – Orientační kriminalistické minimum pro příslušníky SNB*. Brno: Hlavní správa VB – Kriminalistický ústav VB, 1967, str. 19-75

okamžitě odebrat na místo činu a zde provést základní opatření, jako jsou ošetření zraněných, uzavření místa, předběžná prohlídka místa, zjištění a zajištění podezřelých osob, zjištění svědků a stop a jiných věcných důkazů (můžeme pokládat za předběžné ohledání). Pokud se jednalo o „jednoduchou“ trestnou činnost, mohl ohledání provést sám, jinak byl povinen kontaktovat výjezdovou skupinu.

Předběžná prohlídka se řídila několika pravidly. Prvním bylo nepoškodit stopy vytvořené pachatelem a nevytvářet stopy nové, tedy na nic nesať a vše zkoumat pouze pomocí zraku. Druhým pravidlem bylo pouštět na místo činu pouze nezbytný počet osob, zejména k ošetření zraněných a zabránění dalším škodám (lékař, příslušníci jednotek požární ochrany). Před vstupem dalších osob na místo se nejprve důkladně zaznamenala cesta vstupu a následně se do protokolu podrobně uvedlo, jaké stopy byly vytvořeny nově, aby později nedošlo k omylu. Třetím pravidlem byla série zákazů, z nichž lze namátkově uvést zákaz kouření, odhazování nedopalků, občerstvování, odkládání oblečení a jiných věcí na místě, používání koupelen a toalet. V případě, že se na místě nacházela mrtvola, ani lékař nesměl, krom zjištění smrti a případného poskytnutí první pomoci, s tělem manipulovat. Striktně se též dodržoval směr cesty, kterou se přicházelo a odcházelo. Zakázáno bylo také otevírat okna, dveře, zásuvky a manipulovat s dalšími předměty, na kterých se mohly nacházet stopy. Předměty, které nebylo možné ponechat na místě, se musely na místě nálezů označit pro pozdější zakreslení do plánu.

Výjezdovou skupinu, složenou dle okolností případu, vysílal na místo náčelník územní součásti VB. Tato byla složena z vedoucího (vyšetřování nebo vyhledávání⁴⁶), vyšetřovatelů, operativních pracovníků, technického pracovníka, psovoda s pátracím psem (dle potřeby), lékaře či soudního znalce z příslušného oboru. Vedoucím výjezdové skupiny byl vždy nejzkušenější příslušník VB.

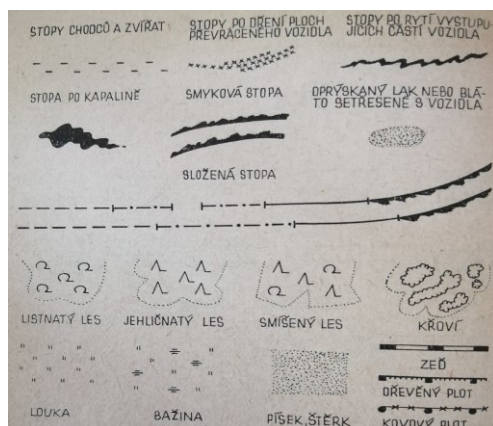
Vedoucí výjezdové skupiny se po příjezdu na místo nechal od příslušníka VB informovat o základních parametrech události a zejména o tom, co na místě bylo již provedeno. Následně se přikročilo k provedení orientační prohlídky za účelem sestavení plánu další činnosti. Tyto úkony prováděl vedoucí výjezdové skupiny společně s příslušníkem VB, který na místě zasahoval jako první. Teprve poté zjištěné informace sdělil zbytku výjezdové skupiny. K úkonu se přibíraly další dvě nezúčastněné osoby jako svědci.

⁴⁶ Vyhledávací orgány vedly vyšetřování u trestných činů, jako byly rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, neoprávněné užívání, poškozování majetku v socialistickém vlastnictví, ublížení na zdraví, rvačka, zpronevěra, opilství atd.

Ohledání mělo následovat cestu pachatele. Začínalo se z místa, kudy pachatel přišel, a končilo se na místě, kudy odešel. Pokud takový postup nebylo možné užít, postupovalo se od středu k okraji, nebo se místo činu vyčlenilo do několika samostatných míst, která se ohledávala samostatně. Místnost se ohledávala od vchodu, od jeho levé strany až opět ke vchodu (poté se ohledával strop a její střed). Zvolený postup se neměl měnit. Výjezdová skupina si měla v průběhu ohledání dělat vlastnoruční poznámky. Tyto poznámky později sloužily jako podkladový materiál pro protokol o ohledání místa činu a sestavení plánu.

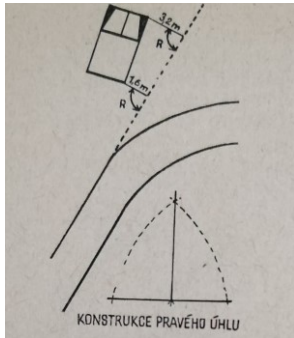
Výstupním dokumentem byl protokol o ohledání místa činu. Musel být zpracován tak, aby si každý, kdo se s jeho obsahem seznámil, mohl detailně všechny jeho náležitosti představit, ač na místě nebyl sám přítomen (co vše bylo ohledáno, a kde se ohledávané objekty nacházely). Protokol byl pořizován přímo na místě bezprostředně po provedení ohledání. Skládal se ze tří částí, a to úvodní (kdy, kde byl protokol sepsán, kdo prováděl ohledání, důvod ohledání), popisné (údaje o počasí, hranice místa činu, popis cest, místa s nejdůležitějšími objekty a stopami, zvláštní okolnosti případu) a závěrečné (zajištěné důkazy, prohlášení účastníků ohledání, doba ukončení ohledání, pořizovaná dokumentace). Po sepsání se protokol hlasitě četl a byl podepsán všemi zúčastněnými osobami.

Součástí dokumentace byly také plánky a náčrtky. Náčrtek se pořizoval rovnou namísto a měl obsahovat všechny objekty, které s trestným činem souvisely, stanoviště svědků, všechny stopy (se stejným očíslováním jako na fotografiích). Náčrtek byl podklad pro plán, který představoval přesné zakreslení místa činu v určitém měřítku. Pro zobrazení předmětů se používaly smluvené značky za účelem dosáhnout určité standardizace. Místo činu v terénu se vyměřovalo vizírováním, pravoúhlým vyměřováním nebo protínáním (viz. obrázek č. 3, 4, 5).

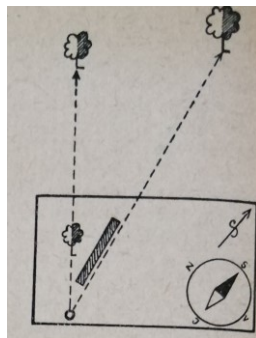

Obrázek č. 2 některé používané značky

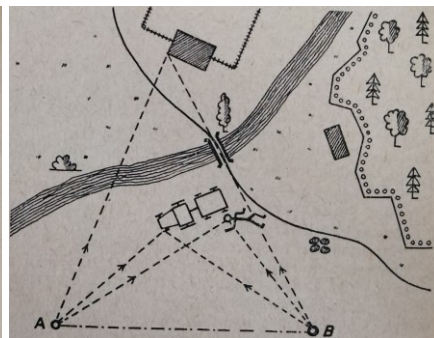
Zdroj: Kolektiv pracovníků HVSVB a SVVB – Kriminologická příručka – Orientační kriminalistické minimum pro příslušníky SNB, Hlavní správa VB – Kriminologický ústav VB, Brno, 1967, str. 60

Obrázek č. 3 vyměřování vizírováním
Zdroj: *Ibid*, str. 64

Obrázek č. 4 vyměřování pomocí pravých úhlů
Zdroj: *Ibid*, str. 64

Obrázek č. 5 vyměřování protínáním
Zdroj: *Ibid*, str. 64

Nepostradatelnou součástí dokumentace byly fotografie. Nejprve se provedly fotografie původního stavu místa a objektů (před manipulací). Vyfotografovalo se místo činu jako celek, poté stopy označené tabulkami s čísly (z několika protilehlých stran). Místo, odkud se fotografovalo, muselo být uvedeno i v plánku. Klíčově významné oblasti se fotografovaly detailně, a v případě potřeby se pořizovaly snímky okolí. Ke stopám se při fotografování přikládalo měřítko. Po řádném zadokumentování místa a sepsání protokolu následovalo uvedení místa do původního stavu, nebo jeho zapečetění pro pozdější využití.

Na základě výše uvedeného lze zkonstatovat, že ohledání místa činu příslušníky SNB se dodnes příliš nezměnilo a tehdejší postupy jsou využívány dodnes. Zejména stejná zůstala hierarchie úkonů prováděných na místě, zásada ničeho se nedotýkat, která se plně uplatňovala již za první republiky. Dnes, stejně jako v minulosti, jsou pořizovány protokoly, náčrtky i plánky. Vyznačení stanovenými znaky se však může měnit.

3. Ohledání místa činu

Ohledání místa činu bych charakterizovala jako ohledáním materiálního prostředí nebo jeho části či prostředí bez hmotné podstaty, ve kterém došlo k otisku pachatelova jednání do objektů a nehmotných prvků schopných zaznamenat změnu. Zjišťování informací probíhá pomocí smyslového vnímání, kterým je přímé a bezprostřední pozorování. Hmotným prvkem může být jakýkoliv hmatatelný objekt (stůl, auto, zemina atp.). Za nehmotný prvek považuji kyberprostor (kyberprostor je tvořen počítačovými sítěmi a jednotlivými prvky těchto sítí. Hmotným nositelem mohou být jakákoliv zařízení mající přidělenou vlastní IP adresu).⁴⁷ Stále častěji se dnes setkáváme s pácháním kriminality prostřednictvím internetu, a to zejména prostřednictvím vytváření falešných profilů na sociálních sítích, falešných e-shopů apod. internet je dnes také pohodlný prostředek legalizace výnosů z trestné činnosti (prodej kradených předmětů). Kyberprostor je k páchání kriminality využíván z důvodu anonymity či obtížné dohledatelnosti pachatele.

V dnešní době nelze místo činu pojímat pouze jako určité území nebo jeho část, nýbrž je nutné zahrnout i prostor bez hmotné podstaty, tedy právě výše zmíněný kyberprostor. Nespokojíme se již s definicí starší literatury, která charakterizuje ohledání místa činu pouze jako ohledání určitého území, místnosti nebo prostoru (či jejich části), kde došlo k vyšetřované události (se kterým událost souvisí). Za nadčasovou definici považuji tu, kterou uvádí ve své monografii Musil: „*ohledání místa činu je ohledáním místa, kde se nacházejí stopy události, ve které může být spatřován trestný čin*“.⁴⁸ Ohledání je tedy dle tohoto vymezení prováděno všude, kde se nachází stopy trestného činu. Zároveň je třeba si uvědomit, že místo činu nelze omezovat jen na prostor, kde ke konkrétnímu jednání, naplňující skutkovou podstatu určitého trestného činu, došlo (místo nálezu těla). Musíme sem zahrnout i jiná místa, která s vyšetřovanou událostí bezprostředně souvisí (místo, kde pachatel svou činnost připravoval).⁴⁹ Pokud bych měla sama definovat, co vlastně ohledání místa činu je, vymezila bych jej jako kriminalistickou metodu založenou na smyslovém vnímání okolností a jevů materiálního či imateriálního prostředí, ve kterém se vyskytují určité změny, které jsou výsledkem pachatelova jednání. Takto získané informace umožňují osobám provádějící ohledání sestavit další plán postupu za účelem objasnění trestného činu a zjištění jeho pachatele. Hlavním úkolem je tedy zjistit a zafixovat odraz trestného činu v kriminalisticky relevantním prostředí.

⁴⁷ SMEJKAL, Vladimír. Op. cit. str. 19

⁴⁸ MUSIL, Jan. Op. cit. str. 148

⁴⁹ PORADA, Viktor. Op. cit. str. 296

Jednání trestněprávní teorie chápe jako projev pachatelovy vůle navenek (zásah člověka do vnějšího prostředí).⁵⁰ Pachatelova jednání se na místě činu projevují ve formě stop, které se nachází na různých objektech (stopy po nástrojích, po zápase s obětí apod.). V praxi se můžeme setkat i se situací, že místo s trestným činem nepochybně souvisí, avšak nedoznává patřičných změn, nebo jeví takové změny, které jsou vzhledem k již zjištěným okolnostem nelogické. Kriminalistika označuje takové nelogické změny jako negativní okolnosti.⁵¹ Negativní okolnosti jsou takové změny, které situace na místě činu, vzhledem k povaze trestného činu, vykazovat nemá, nebo by naopak vykazovat měla, ale nejsou přítomny. Negativní okolnosti vytváří sám pachatel za účelem odvrácení pozornosti od své osoby, nebo zakrytí závažnějšího trestného činu. Pokud jsou odhaleny, mají vysokou důkazní hodnotu. Svědčí také o určité míře přípravy a pečlivém promýšlení trestného činu. Chmelík ve své monografii⁵² dělí negativní okolnosti do tří skupin dle příčiny jejich vzniku a to: negativní okolnosti vzniklé přirozenými změnami (plynutí času, působení vody, tepla, chladu apod.), nepřirozené změny na místě činu (uměle vyvolané), negativní okolnosti uměle vytvořené pachatelem k utajení či zahlazení stop a důkazů.

Zkoumáním místa činu by si měly osoby provádějící ohledání vytvořit konkrétní představu o charakteru a rozloze trestného činu, jakož i o objektech, které mohou nést jeho stopy a vytvořit tak pravděpodobnou verzi o mechanismu vzniku události a jejím pachateli. Straus ve své monografii⁵³ dělí ohledání místa činu do několika úkonů: *„dílčími úkony ohledání místa činu jsou studium a fixace situace místa činu, určení charakteru působení pachatele na okolní prostředí, nalezení, fixování a zajištění stop trestného činu a podmínek, které napomohly spáchání trestného činu, získání nutných údajů pro provedení následujících vyšetřovacích úkonů a operativně pátracích opatření.“* Tým provádějící ohledání by měl postupovat dle zásady od většího k menšímu. Nejprve je třeba věnovat pozornost terénu jako celku, vytyčit jeho hranice a tvar. Následně, pokud jde o ohledání místnosti bytového či nebytového prostoru, je třeba zjistit, jak jsou uspořádány jednotlivé místnosti (příp. přiléhající prostory), kudy lze do místností přijít a kudy odejít. Teprve po takovém zmapování objektu a zjištění jeho hranic je možné věnovat bližší pozornost předmětům, které se zde nachází. Zjistit, zda je jejich rozmístění přirozené a dává smysl (souvisí s ostatními předměty odpovídá

⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. Trestní právo hmotné. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 126

⁵¹ STRAUS, Jiří. Op. cit. str. 81-82

⁵² CHMELÍK, Jan a kol. Op. cit. str. 28-29

⁵³ PORADA, Viktor. Op. cit. str. 292

charakteru místnosti). Souběžně s ohledáním předmětů se provádí i vyhledávání a zajišťování stop, které se následně vyhodnotí a určí se jejich vztah k vyšetřované události.

Napříč evropskými zeměmi je zde patrná snaha o jistou standardizaci tohoto úkonu. V této oblasti je velice významnou institucí Evropská síť forenzních ústavů (European Network of Forensic Science Institutes – ENFSI, dále jen ENFSI).⁵⁴ ENFSI provádí harmonizaci procesu ohledání prostřednictvím jednotlivých norem. Základními normami jsou ISO/IEC 17020 a ISO/IEC 17025.⁵⁵ Tyto upravují zejména požadavky na osoby, které ohledání provádí, jejich nezávislost, zařazení v systému policejních orgánů a způsob vyhodnocování postupů na místě činu. Dále se normy věnují jednotlivým postupům na místě činu (příprava ohledání, orientační ohledání, závěrečné stádium ohledání). Lze tedy shrnout, že i v této oblasti probíhají jisté pokusy o sjednocení postupů jednotlivých subjektů ohledání na poli evropských států.

3.1. Místo činu

Místo činu je ohniskem trestného činu. Je místem, kde se pachatelovo jednání odrazilo v konkrétním prostoru, a to v důsledku procesu vzájemného působení dvou objektů nebo objektu a subjektu. Během tohoto procesu působení vznikají v materiálním prostředí změny v podobě stop (stopa je tedy odrazem vlastností a znaků objektu, který ji vytvořil). Na místě činu se tak přenáší hmota nebo energie jednoho objektu na druhý a společně tyto výstupy tvoří jeho podstatu.⁵⁶ Zkoumáním těchto procesů lze získat představu o skutečném průběhu vyšetřované události. Vzájemným působením dvou objektů se zabýval i známý francouzský kriminolog a průkopník forenzní vědy Edmond Locard. Locard vytvořil základní princip forenzní vědy: „*Every contact leaves a trace*“⁵⁷, tedy každý kontakt zanechává stopu, která je schopna uchovat informace o subjektu, který ji vytvořil, a to ve formě „němého svědka“ trestného činu.

Můžeme zde hovořit o určitých výsledcích pachatelova jednání, jejichž poznání záleží na subjektivním vjemu ohledávající osoby (taková osoba zprvu vůbec nemusí považovat konkrétní výsledek za stopu trestného činu, spojitost s ním může vyplynout až v průběhu

⁵⁴ ENFSI. Policie České republiky © 2019 Policie České republiky – Kriminalistický ústav [online] [cit. 2020-04-29] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/enfsi.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

⁵⁵ Dokument EA 5/03 - Pokyny pro implementaci ISO/IEC 17020 v oblasti ohledání místa činu. In: Český institut pro akreditaci, o.p.s. [online] © 2020 [2020-04-29] Dostupné z: https://www.cai.cz/wp-content/uploads/2019/02/01_08-P018_EA_05_03_200912041.pdf

⁵⁶ PORADA, Viktor. Op. cit. str. 272-274

⁵⁷ Petherick, W A. Turvey, B E. Ferguson, C E, Edmond Locard. The Forensics [online]. London: Elsevier Academic Press [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <http://aboutforensics.co.uk/edmond-locard/>

ohledání, někdy až po něm). Při ohledání musí každý účastník postupovat s nejvyšším respektem k pevně stanoveným pravidlům, která vytvořila kriminalistická praxe. Lze tak zabránit znehodnocení či zkreslení konečné podoby místa činu, jak jej pachatel zanechal. Ohledání místa činu je základní informací pro určení dalších postupů vyšetřování. Obsahuje také informace důležité pro identifikaci osob a věcí, které s vyšetřovanou událostí nějak souvisí (např. nález kabelky poblíž neznámé mrtvoly, ve které se nacházel občanský průkaz).

Pojem lze z kriminalistického hlediska chápat ve dvou základních rovinách, a to v užším smyslu a v širším smyslu. Toto dělení uvádí např. Chmelík.⁵⁸ V užším smyslu je místem činu místo, kde byl čin spáchán, tedy dokonán (naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu). V širším smyslu pak půjde o každé místo, kde pachatel působil, a které je v příčinné souvislosti s vyšetřovanou událostí (místo přípravy trestného činu, místo, kde se pachatel následně ukryl, nebo kam ukryl jím použité předměty), ale také místo, kde se nacházejí stopy osob na činu zúčastněných. Pokud bychom tedy izolovali místo činu pouze na místo, kde došlo k následku (místo nálezu uškrčené osoby), jen těžko by vyšetřování vedlo k úspěšnému objasnění věci. V úvahu musíme brát vždy následující místa:

- místo přípravy trestného činu (místo opatření škrtidla),
- místo, kde pachatel na svou oběť vyčkával (zde se mohou nacházet trasologické stopy, nedopalky cigaret apod.),
- místo, kudy pachatel po dokonání odešel (odhození rukavic, škrtidla, svršků apod.), případně kde se ukryl.

Porada ve své monografii⁵⁹ používá pro vymezení podstaty místa činu (jeho konečné podoby) tzv. *“teorii odrazu“*, která spočívá ve vzájemném působení sil mezi objekty a prostředím. Teorii odrazu popisuje jako vzájemnou podmíněnost mezi jevy a jejich příčinnou souvislost. Takový odraz je zdrojem informací o vzájemném působení mezi jednotlivými prvky události, o příčinách a následcích vzniku jevu a specifických rysech podnětu, kterým byla událost vyvolána. Jednotlivé prvky události jsou spojeny s konkrétním místem a časem.

Pokud bychom hledali vymezení pojmu „místo činu“ v zákoně, hledali bychom marně. Žádný trestněprávní předpis místo činu nevymezuje. Jedinou zmínku o místě činu najdeme

⁵⁸ CHMELÍK, Jan a kol. Op. cit. str. 15

⁵⁹ PORADA, Viktor. Op. cit. str. 273

v trestním řádu, v části věnující se místní příslušnosti soudu. V §18 tr. řádu je primárně stanovena dle místa spáchání trestného činu (forum delicti commisi).

Za místo činu je pak nutné brát místo, kde došlo k jednání pachatele, které naplňuje znaky objektivní stránky trestného činu (zákonné znaky skutkové podstaty některého z trestných činů ve zvláštní části trestního zákoníku). Zároveň ale i místo, kde nastal následek (porušení či ohrožení zájmů a hodnot chráněných trestním zákoníkem).⁶⁰

Místo činu z hlediska právní teorie tedy nemusí být vždy jen jeden konkrétní ohraničený prostor, ale více takových míst, kdy na každém z nich se mohou nacházet stopy. Nejvyšší soud se problematikou místa trestného činu zabývá poměrně široce. Pro představu zde uvedu pár nejzajímavějších rozhodnutí.

Nejvyšší soud se zabýval vymezením místa činu v případě řízení motorových vozidel pod vlivem návykové látky.⁶¹ Místo činu vymezil jako všechna místa, kterými pachatel projížděl, a nejen místo, kde jízda započala. Dalším zajímavým případem bylo vymezení místa činu u trestného činu vydírání dle § 175 tr. zák.⁶² K vydírání byl v tomto případě použit mobilní telefon. Nejvyšší soud jako místo činu stanovil každé místo, kde se pachatel nacházel a kde se nacházela osoba, která měla být k něčemu přinucena.

Podstatný vliv na utváření konečné podoby místa události mají samozřejmě přírodní síly. Působení tepla, vody, větru, světla může nestabilní stopy snadno poškodit. Taková situace je samozřejmě pro objasnění případu nežádoucí. Náchylné ke změnám jsou zejména stopy podešvi obuvi v měkkém terénu (např. vyplavení stopy deštěm). Vedoucí výjezdové skupiny může vzhledem k podmínkám, které na místě panují, rozhodnout o posílení personální základny pro rychlejší postup ohledání. Pokud to situace umožňuje vedoucí může dát pokyn k zakrytí či zastřešení míst náchylných ke změnám. Krajní řešení představuje rozhodnutí o odložení ohledání na později.

⁶⁰ podrobně viz. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.02.2014, sp. zn. 7 Td 68/2013

⁶¹ podrobně viz. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 24.11.1965, sp. zn. Ntd 428/65

⁶² podrobně viz. usnesení Nejvyššího soudu ČSSR, ze dne 8.5.1987, sp. zn. Ntd 136/87

Obrázek č. 6 stan používaný k ochraně místa činu před působením přírodních vlivů.

Zdroj: Stan na místo činu. Krimi-LTsezam.cz - Krimi-LTsezam.cz. [online] [cit. 2020-02-15].

Dostupné z: <http://www.krimi-ltsezam.cz/cs/stan-na-misto-cinu/>

Obrázek č. 6a ochranný kryt na stopy

Zdroj: vlastní fotografie (návštěva PČR OOP Mělník)

V praxi dochází k odkládání ohledání pro nedostatek světla (noc, brzké ranní hodiny). Z mého pohledu je největší komplikací působení ohně (požár na místě činu). Působení vysokých teplot je pro většinu stop devastující.⁶³ S následným nedostatkem stop poté souvisí i nízká objasňenost požárů, která se pohybuje kolem 21 %.⁶⁴ V praxi dochází k požárům spíše náhodně. Úmyslné založení pro zakrytí trestné činnosti je výjimečné (tělo poškozeného bývá polito hořlavou látkou, jako je např. líh. Popálené tělo je poté náročnější identifikovat. Aby došlo k úplnému spálení, musela by být vyvinuta teplota kolem 1200 °C, kterou je v běžných podmínkách poměrně náročné vytvořit).

Pokud zde hovoříme o vlivech vnějšího prostředí, je nutné se zabývat i faktorem času. Místo činu prochází z mého pohledu několika fázemi vývoje. Pokusím se zde svou úvahu trochu rozvést. Jako první fází bych označila stav prostoru, ve kterém má dojít ke spáchání trestného činu (stav před působením pachatele). Může jít o místo náhodné, či předem vytipované. Pro vyšetřovatele je důležité si umět alespoň v hrubých rysech představit, jak prostředí události vypadalo před spácháním trestného činu, aby bylo možné se cíleně zaměřit na konkrétní objekty, které mohly zaznamenat nějakou změnu (např. při loupeži v bytě se zaměřit na místa, kde se mohly nacházet cenné předměty. V tom může výjezdové skupině pomoci vlastník objektu. Následuje fáze aktivního jednání pachatele. Tuto poznáváme, jak již bylo výše uvedeno, ve formě množiny odrazů (výsledků) jeho činnosti v prostoru schopném zaznamenat změnu. Pokud pachatel trestný čin předem důkladně plánoval, počínal si

⁶³ více k místu činu v případě požárů SADÍLEK Z., STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy při ohledání místa činu při zjišťování příčin požárů*, *Forenzní vědy, právo, kriminalistika* [online] 1/2019, 4. ročník, str. 27, [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <https://www.vsfs.cz/periodika/forezni-vedy-2019-1.pdf>

⁶⁴ V období od ledna 2019 do ledna 2020 dosahovala objasňenost 14 %, viz. MAPAKRIMINALITY.CZ [online], [cit. 2020-03-24] Dostupné z: <https://www.mapakriminality.cz/#tabulky>

pravděpodobně tak, aby vytvořil co nejméně stop (pachatel bojuje s časem, snaží se čin provést co nejrychleji a s nejvyšší opatrností). Svůj podíl má také kriminální minulost pachatele. Jistě bude jinak jednat prvopachatel, který trestnou činnost předem nepřipravoval, a zkušený recidivista. Konečně třetí fází je stav místa činu po odchodu pachatele. V této třetí fázi také dochází k zanechávání různých stop nevědomky. Pachatel se totiž může dostat do stavu momentálního rozrušení a přestane jednat obezřetně. Stopy v této třetí fázi mohou být klíčové (např. když si pachatel sundá ochranné prostředky z rukou a následně svůj otisk zanechá na předmětu, na kterém dokáže odparek z papilárních linií konečků prstů ulpět). Čím kratší je časový úsek mezi fází odchodu pachatele z místa činu a příjezdem výjezdové skupiny, tím čerstvější stopy jsou, a lze z nich zjistit více informací. Mnoho z nich prochází totiž běžnými chemickými a fyzikálními procesy, jako jsou tuhnutí, tání, absorpce, odpařování, koroze, oxidace, aj. Za nejméně stabilní považují stopy pachové⁶⁵, které jsou velmi citlivé na okolní vlivy (pachová stopa se na místě činu zajišťuje jako první).

Pokud se místo činu nachází na soukromém pozemku v domě nebo bytě, může potenciální překážku představovat souhlas vlastníka (uživatele) se vstupem osob provádějících ohledání. Neoprávněný vstup na pozemek bez souhlasu vlastníka (uživatele pozemku) je porušením ústavou zaručených základních lidských práv a svobod (nedotknutelnost obydlí, nedotknutelnost vlastnictví, nedotknutelnost soukromí). Trestní řád pro ohledání, na rozdíl od domovní prohlídky dle § 82 a násl. tr. řádu, nestanovuje žádné podmínky jako je souhlas či příkaz soudce, což plyne ze systematického zařazení ohledání v tr. řádu. Pokud by zákonodárce měl v úmyslu podmínit ohledání místa činu souhlasem nebo příkazem soudce, jistě by takovou podmínku přímo v §113 tr. řádu uvedl, stejně jak tomu je u domovní prohlídky, prohlídky jiných prostor a pozemků. Ohledání místa činu je mnohdy jediný zdroj informací o spáchaném trestném činu, jehož prostřednictvím lze opatřit důkazy. Pokud by byl nutný souhlas a ten v konkrétním případě nebyl dán, došlo by k zmaření celého vyšetřování. Ohledání se omezuje pouze na pasivní smyslové vnímání, nejedná se o úkon takové intenzity, jako je tomu v případě domovní prohlídky. Domovní prohlídka se od ohledání liší především svým účelem a intenzitou zásahu do ústavně zaručeného práva na soukromí. Ohledání místa činu se provádí pouze v prostoru, kde lze předpokládat nalezení kriminalisticky relevantních informací. Na druhou stranu domovní

⁶⁵ pachové stopy se zajišťují pomocí přiložené tkaniny a následným zakrytím neprodyšným materiálem (často aluminiová folie). Následně se takto sejmutá stopa uloží do vhodné nádoby (pachová konzerva). Subjektem, který následně srovnává materiál se zachytenou pachovou stopou je speciálně vycvičený služební pes. Více viz. MUSIL, Jan, KONRÁD Zdeněk a SUCHÁNEK Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, str. 185-187.

prohlídka není omezena jen na prostory, kde se tyto informace mohou nacházet a je tedy svou povahou intenzivnějším zásahem (proto je k ní třeba souhlasu osoby vlastníka či uživatele nebo příkaz soudce). Rozdíly mezi domovní prohlídkou a ohledáním jsou často ne příliš ostré a vždy je nutné přihlížet ke konkrétnímu cíli a povaze úkonů, které mají být na místě provedeny.⁶⁶

3.2. Účel ohledání místa činu

Nejprve bych uvedla, že je rozdíl mezi cílem a účelem ohledání. Cíl ohledání se vztahuje ke konkrétní vyšetřované události a je výsledkem správného postupu na místě činu. Účel naopak představuje hodnotovou roli úkonu v objasňování vyšetřované události. Považuji za významné ve své diplomové práci oba tyto pojmy vymežit.

Chmelík⁶⁷ rozlišuje ve své monografii 6 cílů ohledání:

1. nalezení a zajištění stop a ostatních věcných důkazů, včetně informací, které s nimi souvisejí,
2. zjištění a objasnění mechanismu vzniku a průběhu události,
3. odhalení a usvědčení pachatele,
4. odhalení příčin a podmínek (včetně motivu), které vedly ke spáchání trestného činu, nebo jeho spáchání umožnily,
5. získání informací pro tvorbu vyšetřovacích nebo operativně pátracích verzí,
6. získání informací pro organizaci a plánování operativně pátracího šetření a vyšetřování.

Při vymezení účelu si lze dopomoci sedmi základními kriminalistickými otázkami, tak jak je ve svých monografiích uvádí Chmelík a Straus.⁶⁸ Pomocí ohledání místa činu lze odpovědi získat alespoň v hrubých nástiněch. Účelem ohledání je tedy získat alespoň částečnou odpověď na základní kriminalistické otázky:

1. **Co bylo spácháno?** Objasnit, zda se jedná opravdu o trestný čin. Okolnosti mohou nasvědčovat tomu, že jde o nešťastnou náhodu, působení přírodních sil, nebo že událost zinscenoval sám poškozený (za účelem majetkového/nemajetkového prospěchu či poškození třetí osoby). Můžeme se setkat i s takovou situací na místě činu, na kterém vše nasvědčuje tomu, že došlo k sebevraždě nebo náhlému přirozenému úmrtí. I v takových případech je nutné provést důkladné ohledání,

⁶⁶ viz zejména nález Ústavního soudu III.ÚS 376/14 ze dne 5. 6. 2014, dále usnesení Ústavního soudu IV.ÚS 2484/17 ze dne 27.2.2018 a usnesení Nejvyššího soudu 11 Tdo 713/2018 ze dne 26.6.2018.

⁶⁷ viz. CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 15

⁶⁸ CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 15; STRAUS, Jiří. Op. cit. str. 69-70

keré verze buď vyvrátí, nebo potvrdí (nikdy nelze spoléhat na první dojem). Je vždy vhodné vytyčit všechny pravděpodobné verze průběhu události a hledat k těmto stopy.

2. **Kdy byl čin spáchán?** Doba spáchání činu je velmi důležitá pro určení způsobu spáchání trestného činu, motivu i zjištění samotného pachatele. Na místě činu se mohou nacházet různé indicie, dle kterých dobu spáchání lze s velkou mírou pravděpodobnosti zjistit (data uvedená na korespondenci, novinách, ale také stav potravin v lednici, květin, data poslední činnosti v telefonu a počítači apod.). Pokud se na místě nachází mrtvé tělo, bude ohledání směřovat k určení doby smrti pomocí posmrtných změn.

Posmrtné změny⁶⁹

<i>Časné</i>	<i>Pozdní</i>
<p>- Chladnutí (vyrovnání teploty těla a okolí do 24 hodin)</p> <p>- posmrtné skvrny (klesání krve do nejnižších částí těla, při otočení těla se přemísťují. Objevují se zhruba půl hodiny po smrti.)</p> <p>- posmrtná ztuhlost (plně vyvinutá zhruba za 8 hodin po smrti. Pokud je s tělem manipulováno zruší se a v závislosti na uplynulé době od smrti se obnoví)</p>	<p>- Autolýza (rozpad tkání účinkem vlastních buněčných enzymů)</p> <p>- hniloba a tlení (rozpad tkání v důsledku činnosti bakterií, mikroorganismů, kvasinek apod.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2-3 dny: nazelenalé zbarvení kůže • 10-12 dnů: hnilobné puchýře, zelená pokožka • 2 týdny: odloučení pokožky, vlasů, nehtů • 6 měsíců: chybí tkáně (dutiny zejít) • 1 rok: úplný rozpad měkkých tkání a chrupavek • 20 let: zůstávají jen kosti

3. **Kde byl čin spáchán?** Místo činu nelze chápat izolovaně jako místo, kde došlo ke konkrétnímu jednání, které vyšlo najevo. Je třeba brát v úvahu i okolí a místa, která mohla mít k vyšetřované události určitou vazbu. Zde mám na mysli místo přípravy a místo, kam se pachatel po činu odebral.
4. **Kdo čin spáchal?** Na místě činu se mohou nacházet různé stopy, na základě kterých lze pravděpodobně zjistit identitu osob, které se zde v době spáchání trestného činu nacházely. Pokud jde o recidivistu, může jej prozradit modus operandí. Pozornost by měla být též věnována nedopalkům cigaret, lahvím od nápojů, obsahu odpadkových a prádelních košů.
5. **Jak byl čin spáchán?** Odpověď lze získat pomocí změn objektů, na které pachatel působil. Pokud existuje podezření na násilnou trestnou činnost, ohledání bude

⁶⁹ DOGOŠI, Michal a HRBEK, Jiří. *Soudní lékařství pro policisty*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2003, str. 8-12. Zaměřila jsem se zde pouze na nejčastěji zmiňované posmrtné změny.

zaměřeno na hledání stop po zápase s obětí. V případě vloupání do objektů by měly být přítomny stopy na zámcích vchodových dveří či sklo z rozbité okenní tabule. Pokud je ohledání provedeno pečlivě, lze událost i zrekonstruovat nebo provést vyšetřovací pokus.

6. **Čím byl čin spáchán?** Poznává se dle stop, jaké po sobě předmět na místě činu zanechal (vrypy, spáleniny, povaha smrtelného zranění). Na místě činu mohou být nalezeny i nástroje, které zde byly zanechány pachatelem. Pokud jde o nástroje, pozornost bude soustředěna na vyhledání stop na objektech, které po jeho působení byly zanechány. Nástroji se zabývají experti z oboru mechanoskopie.
7. **Proč byl trestný čin spáchán?** Trestněprávní teorie zařazuje motiv do fakultativních znaků skutkové podstaty. Motiv bychom mohli charakterizovat jako vnitřní vůli pachatele ke spáchání trestného činu. Činnost na místě činu by měla směřovat ke zjištění, zda nedošlo k odcizení věcí, zda lze na místě dohledat stopy násilí, obrany, pohlavního styku. Pozornost je třeba k zjištění motivu věnovat negativním okolnostem, protože právě ty svědčí o promyšleném jednání. Motiv může mít mnoho podob, zločinný, sexuální, pomsta, zábava.

4. Základní zásady ohledání místa činu

Systematicky lze zásady ohledání rozdělit na dvě skupiny, a to obecné zásady ohledání a zásady specifické. S takovým rozdělením metod se však nesetkáme v žádné publikaci. Typické je spíše pro rozsáhlejší teoretické sbírky (monografie Němce⁷⁰). Praktické příručky a literatura určená přímo pro příslušníky Policie České republiky se zabývají jen zásadami specifickými. Pro účely mé práce si dovoluji následovat rozdělení na zásady obecné a specifické.

Systematicky lze zásady ohledání rozdělit na dvě skupiny, a to obecné zásady ohledání a zásady specifické. S takovým rozdělením metod se však nesetkáme v žádné publikaci. Typické je spíše pro rozsáhlejší teoretické sbírky (monografie Němce⁷⁰). Praktické příručky a literatura určená přímo pro příslušníky Policie České republiky se zabývají jen zásadami specifickými. Pro účely mé práce si dovoluji následovat rozdělení na zásady obecné a specifické.

4.1. Obecné zásady⁷¹

- a) aktivnost
- b) rychlost
- c) objektivnost
- d) úplnost

Zásada aktivnosti předpokládá, že každá osoba, která se aktivně účastní ohledání, bude na místě činu plnit pouze úkoly, které jí byly svěřeny. Přitom bude k tomuto úkonu přistupovat pečlivě a svědomitě tak, aby byla vyšetřovaná událost objasněna co nejrychleji. Na místě se postupuje iniciativně za účelem zjistit všechny relevantní informace a vyhledat a zajistit všechny stopy, které by k odhalení pachatele a zjištění skutkového stavu věci mohly přispět. Důležité jsou zejména praktické zkušenosti a teoretické znalosti, které práci na místě nepochybně ulehčují. Činnost na místě usměřňuje vedoucí výjezdové skupiny, avšak její členové musí poté, co jim jsou rozdány konkrétní úkoly, postupovat zcela samostatně. Práce vedoucího výjezdové skupiny bude popsána v podkapitole specifických zásad.

Zásada rychlosti je úzce spojena se zásadou neodkladnosti, která je součástí specifických zásad a o které bude též pojednáno níže. Po příjezdu na místo je třeba provést ohledání ihned, jakmile to okolnosti dovolí (po poskytnutí nezbytné pomoci zraněným,

⁷⁰ NĚMEC, Miroslav. Op. cit. str. 109-111

⁷¹ Ibid. str. 109

uhašení požáru). Zásada rychlosti se vždy dostává do konfliktu s požadavkem na kvalitu prováděného úkonu. Tento poměr a jeho vyvážení krásně popisuje ve své monografii Němec: „*proto v souvislosti s ohledáním rychlost ano, vždy však přímo úměrnou odbornosti vykonávaných činností, ale nikoliv zbrklost, která by v případě ohledání byla ke škodě věci*“.⁷²

Objektivnost specifikuje ohledání místa činu jako trestněprávní úkon. Pro jeho použitelnost jako důkaz v trestním řízení je nutné dodržet kriminalisticko-taktická doporučení a normy (např. instrukce Ministerstva vnitra, pokyny Policejního prezidenta), které se týkají postupu na místě, vyhledávání, zajišťování a uchovávání stop. Místo činu je třeba chránit před vznikem stop, které nejsou původem trestné činnosti, ale vytváří je osoby, které na místě činu zasahovaly nebo zasahují. Nově vzniklé stopy je třeba řádně zadokumentovat, aby nedošlo k jejich záměně se stopami pachatele. Zásada objektivnosti spočívá také v eliminaci subjektivních pocitů osob provádějících ohledání (např. momentální nálada).

Zásada úplnosti spočívá v tom, že ohledání je komplexní úkon, který zpravidla nelze přerušit. Pro dodržení této zásady je nutná vhodná organizace prostředků a personální základny. Aby nebyl opomenut žádný z úseků místa činu, a tím pádem žádná stopa, existuje několik způsobů, jak lze na místě postupovat (určuje se ve fázi přípravy ohledání). Blíže o způsobech provedení v kapitole páté.

4.2. Specifické zásady⁷³

- a) řízení ohledání jediným vedoucím
- b) neodkladnost ohledání
- c) neopakovatelnost ohledání
- d) nezastupitelnost ohledání

Řízení ohledání jediným vedoucím je důležité zejména proto, že se jedná o úkon vyžadující týmovou spolupráci policistů, techniků a případně specialistů (OKTE/Kriminalistický ústav Praha). Vedoucí je osoba, která rozdává úkoly a činnost na místě usměrňuje. Jde o osobu odpovědnou za správné provedení úkonu a za samotné výsledky ohledání. Vedoucím je vždy ten nejzkušenější policista, jehož praxe a znalosti jsou zárukou správného postupu. Zároveň by neměla ohledání řídit osoba s příliš specifickým odborným zaměřením (soudní znalec, kriminalistický technik). Každý člen výjezdové skupiny se věnuje konkrétní činnosti, kterou vedoucí určí.

⁷² Ibid str. 109

⁷³ Ibid str. 110-111

Neodkladnost ohledání spočívá v působení času na prostředí, které je předmětem ohledání. Stopy se v průběhu času mění a s ní i jejich informační hodnota. Ohledání je nutné provést bez zbytečného odkladu po příjezdu na místo (prakticky příprava ohledání probíhá již před výjezdem). Pouze v krajních případech lze ohledání odložit. Odložení je možné, pokud jeho pozdější provedení nebude mít negativní dopad na jeho vypovídající hodnotu, a naopak přispěje ke správnému provedení (nedostatek světla, silný vítr nebo déšť, vysoká teplota na místě po požáru). V praxi běžně nastává situace, že v rámci jednoho obvodního oddělení vznikne několik případů vyžadujících provedení ohledání místa činu, ale personální základna oddělení je omezená. Vzniklá situace se řeší buď dožadáním jiného oddělení o doplnění, nebo se události řeší postupně dle stupně závažnosti. Nikoliv dle toho, v jakém pořadí byly nahlášený.

Neopakovatelnost ohledání spočívá v tom, že jej nelze provést dvakrát. Nelze tedy provést “znovuohledání“ nebo “opakované ohledání“ místa činu. Pokud totiž pachatel zanechá místo činu v určitém stavu, který je následně narušen ohledáním (sejmutí stop, zajištění předmětů pro expertizu, ...), již nikdy nevrátíme podmínky, ve kterých ohledání započalo, tedy ve stavu po spáchání. Odborná literatura tuto možnost ale připouští a opakování ohledání tedy teoreticky možné je. Prakticky však prováděno není a provádí se pouze “doohledání“, tedy izolované ohledání určité části prostoru/věci, jehož potřeba vznikla až v průběhu vyšetřování (od svědka se dozvíme kde schoval vražednou zbraň). Striktně od opakovaného ohledání odlišujeme pokračování v ohledání. V některých situacích je třeba úkon přerušit (pro jeho složitost nebo nepříznivé povětrnostní podmínky) a po odpadnutí překážky v ohledání pokračovat. Pokračováno by mělo být přesně v bodě, ve kterém bylo ohledání přerušeno.

Nezastupitelnost ohledání odráží důkazní hodnotu úkonu. Neexistuje žádný původnější a objektivnější zdroj informací o události, než je samotné místo činu, a ve většině případů jde také o zdroj jediný. Ani rekonstrukci, ani experiment nelze provést bez základní znalosti o situaci na místě činu. Výsledky ohledání slouží nejen jako prostředek k vytyčení dalšího postupu vyšetřování a k sestavení vyšetřovacích verzí, ale i jako důkazní prostředek v trestním řízení. Proto je nutné dbát přísných pravidel pro jeho správné provedení.

5. Postup výjezdové skupiny

Je nutné si uvědomit, že ačkoliv je situace na místě činu jakákoliv (závažnost trestného činu, jeho rozsah, denní doba), platí vždy jedno základní pravidlo, a to je dostavit se na místo činu co nejdříve. Včasnost příjezdu výjezdové skupiny záleží hned na několika podmínkách, a to personálních (dostatek odborně vyškolených policistů), věcných (technické vybavení, dopravní prostředky), komunikačních (schopnost operačního střediska vytěžit a předat informace členům výjezdové skupiny). Postup výjezdové skupiny lze rozdělit do několika hlavních částí na neodkladný první zásah na místě události, přípravu ohledání místa činu, vlastní ohledání.⁷⁴ Někteří autoři, jako jsou například Straus a Chmelík, rozlišují pouze dvě skupiny, a to přípravu ohledání (kterou dále člení na organizačně taktická a technická opatření před výjezdem na místo a organizačně taktická a technická opatření k zajištění bezchybného provedení ohledání po příjezdu na místo) a taktiku ohledání, kam zařazují vlastní ohledání. Já se přikláním k rozdělení na tři části, protože dle mého názoru neodkladný a prvotní zásah na místě může místo činu ovlivnit.

5.1. Neodkladný první zásah na místě události

Tato fáze se odehrává ještě před příjezdem výjezdové skupiny a spočívá v ochraně konečné struktury místa před změnami. Zasahovat na místě mohou policisté prvosledové hlídky, hasiči, zdravotnická záchranná služba, ale i svědci události.⁷⁵

Pokud nebezpečí ohrožení či porucha zájmu chráněného trestním zákonem stále existuje, je prioritní nejprve překazit protiprávní jednání a zadržet⁷⁶ podezřelou osobu nebo ji pronásledovat po horké stopě. Případně odříznout únikové cesty.

Přednost má však první pomoc zraněným osobám. Současně s poskytnutím první pomoci zraněným osobám se poskytuje též pomoc při odvrácení nebezpečí vzniku (další) škody na majetku. Zde mám na mysli zejména pomoc s hasebními pracemi, pomoc při

⁷⁴ PROTIVINSKÝ, Miroslav a Karel KLVAŇA. *Základy kriminalistiky*. 2. vyd. Praha: Armex, 2007. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, str. 80-82

⁷⁵ Zejména co se týká první pomoci osobám, které se ocitnou v přímém ohrožení života či zdraví, je obecná povinnost zakročit proti takovému ohrožení, a to za předpokladu, že takovým zásahem nezpůsobí riziko vzniku nebezpečí pro sebe nebo pro jiného. Pokud totiž osoba nezakročí, může se dopustit trestného činu neposkytnutí pomoci dle § 150 tr. zákoníku. Judikatura Nejvyššího soudu, konkrétně rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR č.j. 1 Tz 7/63 Sb. z. a n. ze dne 12.3.1963 definoval poskytnutí pomoci následovně: „Potřebnou pomocí ve smyslu ustanovení § 227 odst. 1 tr. zák. z r. 1950 resp. § 207 tr. zák. je třeba rozumět takovou pomocí, které je zapotřebí k odvrácení nebo snížení nebezpečí smrti ohroženého. Je to zejména první pomocí, kterou účinně mohou a jsou schopni poskytnout ti, kdož jsou na dosah ohroženého“. Z pozdější rozhodovací praxe poté plyne, že postačí zavolat zdravotnickou záchrannou službu

⁷⁶ §76 odst. 2 tr. řádu stanoví, že osobní svobodu osoby, která byla přitížena při trestném činu nebo bezprostředně poté, smí omezit kdokoliv, pokud je to nutné ke zjištění totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Je však povinen tuto osobu předat ihned policejnímu orgánu.

zabraňování úniku nebezpečných látek, pomoc při řízení dopravy u dopravních nehod apod. Tyto úkony mají vždy přednost před zachováním místa činu v řekněme původním stavu (ve stavu, v jakém jej pachatel zanechal).

Teprve po provedení výše uvedených nezbytných opatření mohou příslušníci Policie ČR, kteří se na místo dostavili jako první, místo činu uzavřít před vstupem nepovolaných osob a určit, kteří jedinci budou na místě provádět úkony a v jakém rozsahu. Cílem je samozřejmě uchovat původní stav místa činu. Zasahující policisté by měli vytěsnit veškeré přihlížející osoby, které nemohou podat o události žádné podstatné informace. Zabráni tak těmto osobám v manipulaci s předměty, které se zde nacházejí. Policisté musí přijmout též taková opatření, aby zabránili úniku informací o spáchaném trestném činu, než dojde k jeho objasnění. V praxi jsou využívány různé systémy zástěn a policejních pásek, které místo činu chrání. Přesto nebezpečí úniku informací nelze zcela eliminovat a často se pak objeví nežádoucí informace v médiích.

Obrázek č. 7 ochranná stěna umožňující vytvořit kolem místa činu diskretní zónu

Zdroj: Stěna ochranná na místo činu z PVC MESH. Krimi-LTsezam.cz - Krimi-LTsezam.cz. [online] [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <http://www.krimi-ltsezam.cz/cs/stena-ochranna-na-misto-cinu-z-pvc-mesh/>

Důležité je také zjistit totožnost svědků a poškozených pro jejich pozdější vytěžení nebo přímé využití informací o průběhu vyšetřované události na místě. Místo činu se může rychle měnit, a to nejen v důsledku lidské činnosti, ale i působením přírodních sil. Proto je nutné provést bezodkladně dokumentaci původního stavu a dokumentaci směru příchodu policie. Policisté též předběžně označují stopy, fotograficky je zaznamenávají a vytváří náčrtky místa činu.

5.2. Příprava ohledání místa činu

Přípravu ohledání místa činu bych si dovolila rozdělit na přípravu před výjezdem na místo a přípravu po příjezdu na místo.⁷⁷ V literatuře se můžeme též setkat s pojmy

⁷⁷ STRAUS, Jiří. Op. cit. str. 83-84

perspektivní příprava a příprava bezprostřední.⁷⁸ Za perspektivní přípravu je považována odborná příprava policistů, tedy absolvování škol a kurzů (i příprava praktická pod vedením služebně starších a zkušenějších příslušníků Policie ČR). Bezprostřední příprava zahrnuje již mnou uvedená organizační opatření před výjezdem na místo a organizační opatření po příjezdu na místo.

5.2.1. Příprava před výjezdem na místo

Před výjezdem na místo se výjezdová skupina musí seznámit s povahou podnětu k vyšetřování (o jaký druh trestné činnosti by se mělo jednat, zda došlo ke zranění osob) a s přesnou lokalizací místa činu.⁷⁹ Dále se musí seznámit s podmínkami, za kterých bude ohledání prováděno. Znalost podmínek a lokalizace je nutná pro určení technických prostředků pro vyhledávání, zajišťování a dokumentaci stop, ale také osobní vybavení výjezdové skupiny.

Informace před výjezdem jsou získávány od operačního střediska, případně od vedoucího územního odboru PČR. Členové výjezdové skupiny musí znát povahu teritoria, v kterém působí (nejen povaha terénu, ale i sociální a ekonomické poměry v oblasti). Znalost místních poměrů pomáhá k zaměření se na konkrétní skupiny podezřelých osob a místa, kde by se mohly nacházet odcizené předměty.

Následuje určení členů výjezdové skupiny, tedy určení vedoucího, kriminalistického technika, operativce a případně dalších odborně způsobilých osob jejichž přítomnost je nezbytná (lékař, požární technik apod.).⁸⁰ Přibrán může být, samozřejmě s ohledem na povahu události, policejní psovod se služebním psem v případech, kdy je vhodné provést pátrání po horké stopě. Pokud je místo činu zvláště rozlehlé a členité, přibrání budou i další pomocní policisté. Tito se musí se situací na místě předem podrobně seznámit. Kriminalistický ústav Praha dokonce vytvořil speciální týmy pro identifikaci velkého počtu obětí při tragických nehodách, jako jsou letecké dopravní nehody, přírodní katastrofy a teroristické útoky (DVI týmy – Disaster Victim Identification Teams).⁸¹ Zajištěno musí být i stálé spojení s vysílajícím centrem (prověřování zjištěných informací, vyslání posil či specialistů, vyžádání speciálních technických prostředků). Spojení s operačním střediskem může být komplikováno

⁷⁸ NĚMEC, Miroslav. Op. cit. str. 115

⁷⁹ HLAVÁČEK, Jan a PROTIVINSKÝ, Miroslav. *Praktická kriminalistika*. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, str. 11

⁸⁰ CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 26

⁸¹ SRNKOVÁ, Petra. *DVI tým je připraven kdykoliv zasáhnout*. Policie.cz [online]. Praha. Kriminalistický ústav Policie ČR, [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/dvi-tym-je-pripraven-kdykolivzasahnout.aspx>

geografickými a povětrnostními podmínkami. S dnešními dostupnými technologickými prostředky se taková situace stává spíše výjimečnou.

5.2.2. Příprava po příjezdu na místo

Po příjezdu na místo je nutné nejprve výtěžit informace od osob, které prováděly první zásah na místě, a od oznamovatele události (pokud je tento stále na místě činu přítomen). Od těchto osob jsou získány informace o charakteru a stavu celkové situace na místě, informace o objektech a místech, kterým je třeba věnovat zvláštní pozornost. Příslušníci policie, kteří zasahovali na místě činu jako první, by měli předat veškeré podklady a dokumentaci, kterou doposud provedli.⁸² V dokumentaci by mělo být uvedeno, jakou podobu mělo místo činu těsně po příjezdu, a zda došlo ke změně konečné struktury a proč k ní došlo.

Po získání předběžných informací následuje již samostatná odborná činnost výjezdové skupiny. Nejprve se lokalizují prostory ohledání a provede se orientační obhlídka prostorů místa činu, vymezí se hranice a celé místo se uzavře.⁸³ Dále dojde k vymezení výchozího bodu měření, což může být provedeno i pomocí GPS (typické pro volné prostory a členité terény). Za výchozí bod měření by měl být určen takový bod, u kterého lze předpokládat, že se v čase nebude měnit a při případné rekonstrukci události jej bude možné použít znovu. V praxi se určují i pomocné body měření pro lepší orientaci v terénu (pomáhají při sestavení plánu).

S ohledem na povahu konkrétní vyšetřované události může výjezdová skupina přijmout technická a technickoorganizační opatření pro zlepšení podmínek ohledání. Jde o rozestavení podpůrných světel, umístění stanů a přístřešků nad stopami, které mohou být poškozeny.⁸⁴ Dále jde o sestavení provizorních stanů pro uložení těl a objektů, které bude třeba později podrobněji ohledat a zaslat do laboratoří apod. Vyžádat lze i pomoc dalších pracovníků, specialistů a techniků (vrtulník pro letecké snímání oblasti).

Teprve po provedení všeho výše uvedeného může vedoucí výjezdové skupiny učinit instruktáž všem osobám, které se na ohledání místa činu budou podílet. Při rozdělování práce na místě bere vedoucí výjezdové skupiny ohled na specializaci zúčastněných osob a jejich zkušenosti. Dle složitosti případu může vedoucí stanovit také tzv. týlové zajištění členů

⁸² CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 26

⁸³ HLAVÁČEK, Jan a PROTIVINSKÝ, Miroslav. Op. cit. str. 12

⁸⁴ CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 21

výjezdové skupiny.⁸⁵ Jedná se o prostor určený k odpočinku, občerstvení a pravidelné výměně osob provádějících ohledání.

Za velmi kvalitní přípravu ohledání místa činu považují rozčlenění místa činu do jednotlivých zón, jak je prováděno ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku. Každá zóna je střežena samostatně a ohledávána postupně (např. ohledání místa činu loupeže bude rozděleno na zónu příchodové cesty pachatele a místa jeho vniknutí do objektu; zónu zahrnující prostory, odkud byly odcizeny předměty a zónu ostatních prostorů, které k samotnému místu činu přiléhají a mohou se zde nacházet stopy).⁸⁶

5.3. Vlastní ohledání

Stejně jako příprava ohledání i vlastní ohledání má několik fází, a to předběžné ohledání, detailní ohledání a závěrečné stádium ohledání.⁸⁷ V následujících odstavcích se budu každou z těchto částí zabývat zvlášť. S vlastním ohledáním úzce souvisí metody využívané při ohledání (vlastní ohledání a metodiku lze zobecnit jako taktiku ohledání).

5.3.1. Předběžné (orientační) ohledání

Předběžné ohledání⁸⁸ spočívá ve zjištění prostředí, ve kterém došlo ke spáchání trestného činu. Výjezdová skupina se nejprve musí zorientovat v prostoru, ve kterém má ohledání probíhat. Před prováděním úkonů musí být zaznamenáno prostředí, které je předmětem ohledání v nezměněném stavu (fotodokumentace, videozáznam, zakreslení). Poté lze určit hranice ohledávaného prostoru a vytyčit objekty, na které se bude třeba blíže koncentrovat. U ohledávaných objektů se určí jejich vzdálenost a souvislost. Vedoucí výjezdové skupiny zvolí způsob ohledání. Způsobů ohledání je sedm a jakmile je určen, lze jej měnit jen ve výjimečných situacích (obecně je změna způsobu nežádoucí).

Prvním způsobem ohledání je postup po trase pachatele.⁸⁹ Tento způsob je využit v případě, že trasa příchodu a odchodu je známa. Osoby provádějící ohledání se pohybují tak, jak se na místě dle zjištěných poznatků pohyboval pachatel. Tedy od místa kudy přišel, po trase jeho působení, až ke směru odchodu.

⁸⁵ Ibid. str. 12

⁸⁶ PEPPER, Ian K. *Crime Scene Investigation : Methods and Procedures*. Vol. 2nd ed. Maidenhead: McGraw Hill Education, 2010, str. 18-19. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=466504&lang=cs&site=ehost-live&scope=site>. Zobrazeno 5. 4. 2020.

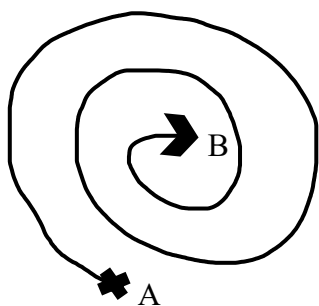
⁸⁷ viz algoritmus postupu na místě činu CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 45

⁸⁸ V odborné literatuře označováno také jako orientační ohledání, statické stádium ohledání, nebo celkové ohledání.

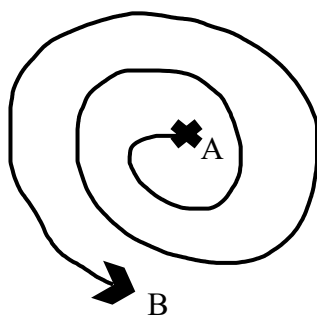
⁸⁹ NĚMEC, Miroslav. Op. cit. str. 118

Druhým způsobem ohledání je koncentrický způsob.⁹⁰ Pro tento způsob je důležité si nejprve určit vztyčný bod, ohnisko, nejdůležitější objekt na místě (mrtvola, poškozený trezor, místo střetu automobilů apod.). Postupuje se pak po spirále až ke středu k vytyčenému bodu.

Třetím způsobem je excentrický způsob.⁹¹ Opět, stejně jako u koncentrického způsobu, se určí vztyčný bod a postupuje se naopak, tedy od středového bodu po spirále směrem ven.

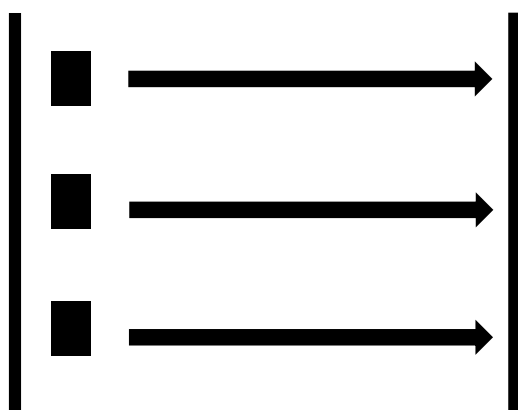

Obrázek č. 8 koncentrický způsob ohledání

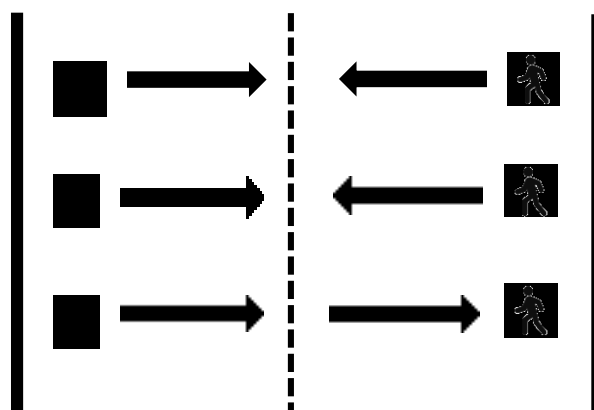

Obrázek č. 9 excentrický způsob ohledání

V pořadí čtvrtým způsobem je frontální (rojnicový) způsob ohledání.⁹² Osoby provádějící ohledání postupují v jedné linii od jedné strany místa ke straně druhé. Nebo mohou jít vstříc dvě linie proti sobě. Linie, která postupuje od jedné strany k druhé, by se měla vždy vyrovnávat a nemělo by docházet k velkým rozestupům.

Obrázek č. 10 frontální způsob ohledání, jedna linie

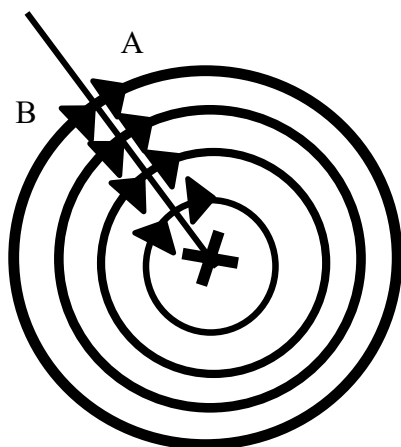
Obrázek č. 11 frontální způsob ohledání, vstřícné linie

⁹⁰ Ibid. 118

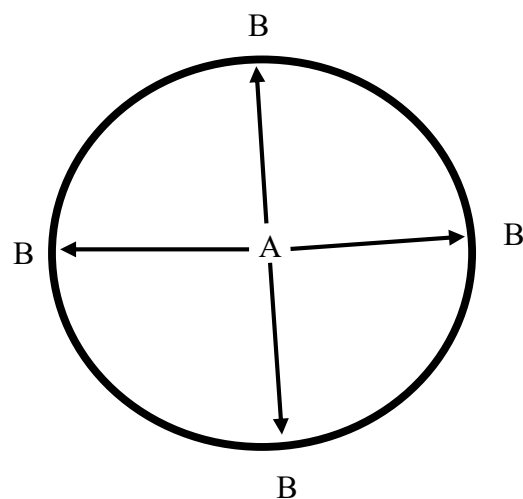
⁹¹ Ibid. 118

⁹² Ibid. 118

Jako pátý způsob ohledání bych uvedla kruhový způsob.⁹³ U kruhového způsobu se vytyčí jednotlivé kružnice tak, aby byly v řadě. Členové výjezdové skupiny postupně opisují v rojnicové sestavě jednotlivé kružnice (od středové až po okrajovou). Ten, kdo opisuje kružnici nejmenší, je nejblíže místu činu.

Obrázek č. 12 kruhový způsob ohledání

Obrázek č. 13 paprskový způsob ohledání

Šestým způsobem ohledání je paprskovitý způsob.⁹⁴ Postupuje se od středu místa činu paprskovitě k jeho okrajům a zpět. Celý prostor se ohledává po směru hodinových ručiček.

Konečně posledním sedmým způsobem ohledání je rajónový způsob.⁹⁵ Místo činu se rozdělí do několika dílčích úseků, které se ohledávají samostatně.

Způsoby ohledání se mohou v různých zemích lišit, například v USA není využíván způsob kruhový, ale využívají zde navíc kvadrantový způsob ohledání a mřížkový způsob ohledání. Kvadrantové ohledání spočívá v rozdělení prostoru na několik stejně velkých zón, které jsou ohledávány samostatně (výhodné v místnostech). Pokud je zvolen mřížkový postup, osoba provádějící ohledání postupuje v předem ohraničeném prostoru nejprve zprava doleva (ze západu k východu) a následně shora dolů (z jihu na sever) a to vždy v pravidelných liniích.⁹⁶

Zařadit zde můžeme i speciální postup ohledání místnosti, který se provádí od vchodu po směru hodinových ručiček. Jako první do místnosti vždy vstupuje technik. Technik detailně prozkoumá dveře, okna, uzamykací a uzavírací mechanismy zda se zde nenacházejí

⁹³ Ibid. 118

⁹⁴ Ibid. 118

⁹⁵ Ibid. 118

⁹⁶ SAFERSTEIN, Richard. *Criminalistics: an introduction to forensic science*. 10th ed. Boston: Prentice Hall, c2011, str. 37

stopy po poškození nebo manipulaci. Poté prohlédne podlahu, zjistí, jaké předměty se zde nachází a zda mohou nést stopy. Teprve po takto provedeném prozkoumání místnosti se smí připojit další osoby.

5.3.2. Detailní ohledání

Detailní ohledání místa činu (dynamické stádium ohledání) zahrnuje podrobné ohledání dříve vytyčených objektů, jejich označení a fotografické zachycení. S konečnou platností by se měl v této fázi stanovit způsob a organizace ohledání. Přednost je vždy dána postupu po trase pachatele, ale pouze pokud je možné určit, kudy pachatel přišel a odešel, a kde se konkrétně pohyboval. Když není možné postupovat po trase pachatele, lze ve volném terénu využít excentrický nebo koncentrický způsob, případně u rozlehlých míst způsob frontální. U menších, přehledných míst je využíván rajónový způsob ohledání. Ohledání místnosti bylo již popsáno v předchozí podkapitole. Při určování způsobu a organizace ohledání je nutné brát v potaz několik faktorů, které událost určují. Uvedu zde výčet hlavních faktorů, kterým by při určování způsobu a organizace ohledání měla být věnována pozornost:⁹⁷

- druh a individuální charakter trestného činu, jeho závažnost a okolnosti,
- jedinečná povaha místa (zda se nachází ve volném prostoru, nebo v uzavřené místnosti, či průmyslovém objektu),
- aktuální počasí a roční doba,
- předpokládaný rozsah události,
- možnost zahájení pátrání po horké stopě s pomocí služebního psa,
- personální a technická základna,
- konkrétní účel ohledání.

V této fázi dochází také k zajišťování jednotlivých stop a jiných věcných důkazů. Stopy se zajišťují buď in natura, nebo pořízením jejich reprodukce. Zajištění stopy in natura⁹⁸ probíhá třemi způsoby:

1. bez hmotného nositele

- odebraný materiál se umístí do vhodného obalu bez předmětu, na kterém se nacházel. Např. zajištění sypkého materiálu s neurčitým chemickým složením do plastového

⁹⁷ Hlavním zdrojem mi zde byla zejména Instrukce Federálního Ministerstva vnitra ke kriminalisticko – technické činnosti SNB z roku 1979 kterou považuji za velice kvalitně zpracovanou a zásady zde uvedené jsou v praxi stále platné. Požit byl čl. 16 odst. 3 písm. a) až g) této instrukce

⁹⁸ HLAVÁČEK, Jan a PROTIVINSKÝ, Miroslav. Op. cit. str. 15

uzavíratelného obalu s označením jeho povahy (do sáčku se pro přesné označení vkládá i číslo, které bylo stopě na místě přiřazeno).

Obrázek č. 14 – zajištění stopy pomocí uzavíratelného plastového sáčku
Zdroj: *Kriminalisté zadrželi distributory drog – JV Press. JV Press – Mediální a tisková agentura JV PRESS [online] [cit. 27.03.2020]. Dostupné z: <http://jvpress.cz/domains/jvpress.cz/2019/11/21/kriminaliste-zadrzeli-distributory-drog/>*

2. s hmotným nositelem

- Zajistí se předmět, na kterém se nachází stopa s kriminalisticky relevantní informací. Např. umístění nože, který nese známky deformace po proniknutí do neurčitého objektu, do pevné plastové tuby (jiný obal by mohl způsobit proříznutí materiálu).

3. s pomocným nositelem stop

- hmotný materiál se sejme pomocí absorpce schopného prostředku, jako je např. vatový tampon. Sejmutý materiál je nutné uložit do uzavíratelné nádoby (tuby, zkumavky s víčkem) a podrobně popsat její obsah (materiál, místo nálezu, poziční označení, datum a čas sejmutí).

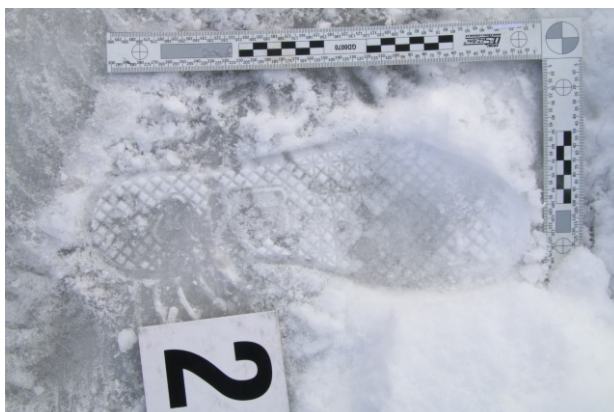

Obrázek č. 14 – odběrový tampon se sterilní nádobou
Zdroj: *Tampon 4N6FLOQSwabs™ v tubě, standardní špička. Krimi-LTsezam.cz - Krimi-LTsezam.cz. [online] [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <http://www.krimi-ltsezam.cz/cs/tampon-4n6floqswabs-v-tube-standardni-spicka/>*

Zajištění stop pomocí kopií⁹⁹ spočívá v jejich fotografování, odlévání, snímání na fólie, odebrání vzorků, pořizování digitálních kopií v případě počítačových dat. Jak jistě plyne z jednotlivých metod, bude takto postupováno v případech, kdy zkoumaný

⁹⁹ Ibid.

objekt nelze přemístit a zároveň je třeba informaci, kterou objekt nese, uchovat. Při pořizování fotografií se vždy přikládá měřítko.

Obrázek č. 15 trasologická stopa s přiloženým měřítkem a očíslováním
Zdroj: vyšetřovací spis PČR OOP Mělník

Při zajišťování stop je nutné brát ohled na základní kriminalistické zásady ohledání. Na místo je možné vstoupit až po jeho vizuálním prohlédnutí a zjištění, že se zde nenacházejí předměty, které by bylo možné snadno poškodit. Dále je nutné dbát zásady ničeho se nedotýkat, pokud to není nezbytně nutné, a vždy při kontaktu s objekty používat ochranné pomůcky. Členové výjezdové skupiny musí postupovat tak, aby nevznikaly další „zbytečné“ stopy (nesmí používat žádná zařízení, nacházející se na místě činu, a cokoliv konzumovat).¹⁰⁰ Veškeré informace získané od orgánu, který na místě zasahoval jako první, se v této fázi prověřují a zjišťuje se jejich souvislost s místem činu. Pozornost je věnována také podrobnému zaznamenání negativních okolností. Výjezdová skupina provádí souběžně veškerou dokumentaci, včetně zakreslování náčrtku a vytváření poznámek pro sepsání protokolu (znamená si průběžně všechny důležité markanty k pozdějšímu vyhotovení protokolu).¹⁰¹ Více o dokumentaci v následující kapitole. Detailní ohledání by mělo tvořit základnu odpovědí pro 7 základních kriminalistických otázek, tedy kdo, co, kdy, kde, jak, čím, proč.¹⁰²

¹⁰⁰ CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 25

¹⁰¹ STRAUS, Jiří. Op. cit. str. 91

¹⁰² viz. NĚMEC, Miroslav. Op. cit. str. 121–124

5.3.3. Závěrečné stádium ohledání

Závěrečné stádium ohledání místa činu je poslední fází ohledání. Jeho smyslem je zhodnotit průběh celého úkonu, dokončit dokumentaci a provést kontrolu, zda byly zjištěny všechny kriminalisticky relevantní informace, které lze z místa činu vytěžit.¹⁰³ V potaz je nutné brát zásadu neopakovatelnosti.

Zajištěné předměty jsou v této fázi rozděleny na skupiny.¹⁰⁴ První skupinu tvoří předměty, které budou podrobeny dalšímu podrobnému zkoumání (expertiza), a druhou skupinu tvoří předměty, jejichž informační obsah byl již získán a nebude je třeba přepravovat do laboratoří (takové předměty lze vrátit jejich vlastníkům, pokud se nachází na místě činu, nebo je zde ponechat). Jednotlivé předměty ve skupinách je třeba oddělit tak, aby na sebe nemohly vzájemně působit, a měnit tak své fyzikální nebo chemické vlastnosti (oddělení sterilními plastovými obaly a nádobami). Předměty určené k dalšímu zkoumání v laboratořích připravuje k odeslání kriminalistický technik. Tento je také po ukončení ohledání odpovědný za jejich přepravu na příslušné laboratorní pracoviště.

Vedoucí výjezdové skupiny provede na závěr kontrolu stavu podkladových materiálů k vyhotovení dokumentace ohledání a může rozhodnout o jejich doplnění. V případě, že je zkonstatováno, že není třeba provést opakované ohledání či další úkony na místě, rozhodne o ukončení ohledání.¹⁰⁵ Nakonec vedoucí výjezdové skupiny zruší přijatá opatření k uzavření místa činu.

¹⁰³ CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 17

¹⁰⁴ NĚMEC, Miroslav. Op. cit. str. 124-125

¹⁰⁵ Ibid. 125

6. Dokumentace

Ač zde v mé diplomové práci věnuji dokumentaci samostatnou kapitolu, v praxi probíhá souběžně s faktickým ohledáním (vytváření náčrtku, pořizování fotografií apod.). Považuji dokumentaci za klíčovou jako věrný obraz toho, co se na místě činu stalo a uchování této výpovědní hodnoty po celou dobu trestního řízení. Tvoří samozřejmě součást vyšetřovacího spisu, se kterým pracují policejní orgány, státní zástupce, i soud. Soudce si prostřednictvím dokumentace místa činu dokáže reálně představit, společně s dalšími důkazními prostředky (výpovědi svědků, poškozených, znalecké posudky apod.), jak k události pravděpodobně došlo a zda se osoba, figurující jako pachatel, mohla na místě činu nacházet v době jeho spáchání a sama trestný čin spáchat.

Ztotožňuji se s vymezením významu dokumentace ohledání, kterou ve své publikaci uvedl Němec:¹⁰⁶ „*fixace výsledků ohledání místa činu musí v dokumentační podobě vytvořit takový obraz o situaci na místě činu, aby na základě těchto materiálů mohl kdokoliv, tedy i ten, který na místě činu nikdy nebyl, si vytvořit ucelenou představu o situaci na místě činu a bylo možné kdykoliv provést přesnou rekonstrukci činu, odpovídající stavu v době ohledání*“. Z výše uvedeného plyne, že situace na místě činu má být zachycena co nejdůvěrněji, a to v souladu s požadavky kriminalistické praxe. Musí vykazovat takovou kvalitu, aby podle toho bylo možné provést případnou rekonstrukci činu.

Klasickými formami kriminalistické dokumentace ohledání místa činu jsou protokol o ohledání místa činu, topografická dokumentace, fotografická dokumentace a videodokumentace.¹⁰⁷ Některé publikace uvádí také magnetofonový záznam, zajištění věci in natura, technický znalecký posudek, speciální způsoby fixace.¹⁰⁸ Pro účely této práce se však budu zabývat pouze těmi základními způsoby dokumentace.

6.1. Protokol o ohledání místa činu

Protokol o ohledání místa činu je dokument, který podrobně zachycuje celý průběh ohledání místa činu. Prostřednictvím protokolu musí být možné si vytvořit reálnou představu o tom, jak bylo místo činu konstituováno, co se na něm nacházelo a jaké stopy zde byly zajištěny. Při sepisování je třeba zachovat objektivnost a vyvarovat se subjektivním vjemům a predikcím. Protokol má nejen informační hodnotu zachycení průběhu události, ale také

¹⁰⁶ Ibid. 125

¹⁰⁷ Ibid. 125

¹⁰⁸ např. CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 63

hodnotu taktickou, protože tvoří podkladový materiál pro stanovení dalšího postupu objasňování prověřované události.¹⁰⁹

Aby protokol o ohledání místa činu měl hodnotu důkazního prostředku, a bylo jej možné uplatnit před soudem, musí splňovat zákonem vymezené náležitosti. Uplatní se zde §55 tr. řádu, který vymezuje obecná ustanovení platná pro každý protokol bez ohledu na jeho konkrétní účel. Sepisuje se buď souběžně s prováděným ohledáním, nebo bezprostředně po něm a vždy musí obsahovat následující informace:

- pojmenování orgánu, který úkon provádí,
- místo, čas a předmět úkonu,
- jména, příjmení úředních osob a jejich funkce, jména a příjmení ostatních přítomných osob,
- stručné a výstižné vylíčení průběhu úkonů, ze kterého musí být patrné dodržení zákonných ustanovení o provádění úkonu,
- návrhy stran, poskytnutá poučení, vyjádření poučených osob,
- námitky proti průběhu úkonu nebo obsahu protokolu.

K samotnému obsahu protokolu o ohledání místa činu trestní řád nic speciálního neuvádí. V §55 odst. 3 jsou vymezeny požadavky na obsah protokolu o vyšetřovacím pokusu, rekonstrukci a prověrce na místě, což lze vztáhnout per analogiam i na protokol o ohledání místa činu. Mezi tyto požadavky patří zejména podrobný popis okolností, za kterých je úkon prováděn, obsah a výsledky úkonu, pořízení obrazových a zvukových záznamů, náčrtků a jiných vhodných pomůcek. Dle §56 odst. 1 tr. řádu musí protokol podepsat ten, kdo úkon vykonal, a osoba která se ho účastnila (např. znalec).

Základní obsahové náležitosti můžeme najít i v odborné literatuře. Nejlépe tyto náležitosti vymezuje dle mého názoru Pješčak:¹¹⁰ „*musí obsahovat **přesný a posloupný popis** všeho, co bylo zjištěno ohledáním. Dalším požadavkem na obsah protokolu o ohledání je **jasnost a srozumitelnost**, které jsou podmíněny správným používáním.....odborné terminologie, s vyloučením takových výrazů, jako je okolo, blízko, většina apod. Obsah protokolu má být **úplný a přítom cílevědomý**.... Protokol musí být konečně **objektivní**, nesmí se tam uvádět subjektivní výklad zjištěných faktů“.*

¹⁰⁹ PJEŠČAK, Ján a kol. Op. cit. str. 216

¹¹⁰ Ibid str. 217

Kriminalistická taktika rozděluje protokol o ohledání místa činu na 3 části, a to část úvodní, popisnou a závěrečnou.¹¹¹ Na takovém dělení se plně shoduje trestní řád, odborná literatura i kriminalistická praxe.

Úvodní část soustřeďuje základní údaje o osobách, které ohledání prováděly, o čase zahájení, světelných a povětrnostních podmínkách (denní světlo, umělé světlo, viditelnost). Co se týká osob, uvádí se jejich jména, příjmení, hodnost a pracoviště. Půjde tedy zejména o označení příslušníků policejního orgánu, kteří ohledání provedli. Musí obsahovat také stručné uvedení charakteru události (stručně a jasné označení důvodů ohledání) a vymezení podnětu, který vedl k výjezdu na místo.

Popisná část by měla obsahovat přesný popis všeho, co bylo na místě činu ohledáno, a jak se při něm postupovalo. Popsány mají být hranice místa činu, přístupové cesty a předměty, které se na nich nacházejí. V případě, kdy je místem činu budova, popíší se všechny místnosti. Místnost tvořící ohnisko místa činu se popíše podrobně (podlaha, strop, stěny, osvětlení, okna, nábytek a všechny předměty, které se zde nacházejí). Ostatní stačí popsat obecně, případně lze jejich popis vynechat (pokud s událostí nesouvisí a nejsou zde nalezeny žádné stopy). Dále se uvedou místa nálezů objektů, které jsou kriminalisticky relevantní a bude je možné využít pro další objasňování události. Popisná část obsahuje i vylíčení negativních okolností, o kterých již zde bylo pojednáno.

Závěrečná část protokolu obsahuje výčet přiložené dokumentace (náčrtky, plánky, foto a video dokumentace), seznam a bližší popis zajištěných stop, předmětů a dokumentů s uvedením informace, jak s těmito bylo či bude následně naloženo (místo konkrétního pracoviště, kterému jsou zaslány pro další zkoumání). Pokud byl využit psovod se služebním psem, součástí závěrečné části bude i protokol o jeho využití. V případě účasti soudního znalce při ohledání a jiných odborných osob, budou součástí jejich prohlášení. Nakonec se připojí podpisové doložky všech osob, které se úkonu ohledání místa činu zúčastnily, včetně jejich případných námitek a doplnění.

Pro názornou ukázkou toho, jak by měl protokol vypadat, přikládám protokol o ohledání místa činu z případu, ke kterému byla přivolána výjezdová skupina PČR OOP Mělník (obrázek č. 17 a 18). Vzhledem k potřebě chránit veškeré údaje o osobách, které se úkonu účastnily, budou citlivé informace začerněny, stejně tak přesné určení místa, kde k trestnému činu došlo v zájmu zachování mlčenlivosti. Pro označení osob a míst zde použiju smyšlená pojmenování. V tomto případě šlo o trestný čin ublížení na zdraví, spáchaném

¹¹¹ Ibid. 216

v bytovém domě v obci A. Dva muži po předchozím požití velkého množství alkoholu se začali vzájemně slovně napadat. Konflikt pokračoval fyzickými útoky pěstí a kopy. V jednu chvíli vzal první muž skleněnou lahev od alkoholu, kterou měl po ruce, a druhého muže touto udeřil do hlavy, konkrétně do spánkové oblasti. Způsobil mu tak ublížení na zdraví, které si vyžádalo krátkodobou hospitalizaci a 2 týdny pracovní neschopnosti.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie Středočeského kraje
Územní odbor Mělník
Obvodní oddělení Mělník
Bezručova 2796, 276 58 Mělník

Č. j. [REDAKCE] Mělník [REDAKCE]
Počet stran: 2

Protokol o ohledání místa činu
(§ 113 trestního řádu)

I.

Ohledání provedli:
prap. [REDAKCE]

Ohledání přítomni:
[REDAKCE]

Důvod ohledání:
[REDAKCE] UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ [REDAKCE]

Začátek ohledání:
[REDAKCE] 03:45 hod.

Místo ohledání:
[REDAKCE] bytový dům

Podmínky ohledání:
noc, umělé osvětlení, 20 st.C

II.

Místo ohledání se nachází v [REDAKCE] za vlakovým přejezdem směrem na [REDAKCE] kdy ihned za přejezdem je hliněná cesta vlevo a zde se po levé straně nachází dům čp. [REDAKCE]. Do domu procházíme brankou, která je otevřena. Dále vcházíme na zahradu, kde následně jdeme po pěšině vlevo, kde se nachází hlavní dvoukřídlé dveře do domu. Tyto dveře jsou dřevěné, s vrchní částí dveří prosklenou, kdy tyto dveře jsou v době ohledání otevřené a nepoškozené. Dále vstupujeme do místnosti, která je předmětem ohledání. Po pravé straně u zdi se nachází natažený prodlužovací kabel se dvou zásuvkou, a dále je zde hrdlo od láhve 8cm s etiketou Božkov(stopa č.1 věcná). Na této zdi je zavěšen terč na šipky. Na zemi je kamenný mramorový povrch. Dále jsou dveře vedoucí do chodby a následně do bytů a na schodiště, kdy dům je patrový. Tyto dveře jsou také dvoukřídlé, kdy jedno z křídel je otevřeno a zajištěno cihlou. Za dveřmi se nachází lednice a plastový sud modré barvy. Dále jsou zde o zeď opřeny interiérové dveře bílé barvy se žlutou prosklenou horní částí. Vedle těchto dveří se nacházejí dva pytle na obilí bílé barvy, kdy vedle nich je umístěn stůl a tři dřevěné židle, kdy přes jednu z nich je přehozen prodlužovací kabel oranžové barvy. Vedle těchto židlí je roh stěny, kde se dále nachází posilovací stroj, dvě elektrické sekačky černé barvy a dřevěná skříňka bílé barvy, nad kterou jsou dvě balení plovoucí podlahy. Tato stěna se z větší části prosklena většími okny. Dále se vedle těchto sekaček nachází dřevěný psací

Obrázek č. 17–1. část protokolu o ohledání místa činu –
ublížení na zdraví

stůl, a dvě dřevěné polstrované židle. Na tomto stole se nachází černý batoh, popelník, plastový stojan na pod tácky, a plastová lahev 2l od piva Braník. Vedle tohoto stolu se u další zdi nachází dlouhá kožená sedačka černé barvy, která je po levé straně od hlavních vstupních dveří po celé délce opřena o zeď. Za sedačkou se nachází větší okno, které je v době ohledání uzavřené a bez známek poškození. Následně byla před pohovkou zajištěna stopa č. 2 biologická skvrna červené barvy. Dále byla pod pohovkou zajištěna (stopa č. 3 biologická -trichotomický materiál, na střepu pod pohovkou). Na této sedačce se v době ohledání nachází spousta střepů, kdy některé jsou zřejmě od krve, kdy zde byla zajištěna (stopa č.4 biologická stěr ze střepu z etiketou Božkov). Následně zde byla zajištěna (stopa č.5 stěr z pohovky z opěrné části cca 50 cm od kraje pohovky). Na zemi jsou dále patrné další střepy, tekutina nahnědlé barvy, a kus lékařské gázy od krve.

III.

Hlídko OOP Mělník provedla na místě ohledání místa činu, pracovník SKT Mělník provedl na místě fotodokumentaci a zajistil stopy č. 1 věcná hrdlo láhve, č.2. biologická skvrna pod pohovkou, č.3 biologická trichotomický materiál ze střepu, č.4 biologická stěr ze střepu na pohovce, č.5 biologická stěr z opěrné části.

Ohledání místa činu bylo ukončeno dne [redacted] 00:20 hodin.

Ohledání přítomni:

Ohledání provedli:

[redacted]
inspektor

Obrázek č. 18–2. část protokolu o ohledání místa činu –
ublížení na zdraví

Jednotlivé části protokolu jsou označeny římskými číslicemi, kdy I. označuje úvodní část, II. popisnou část a III. závěrečnou část.

V první části nalezneme identifikaci osoby, která ohledání prováděla, jakož i osob přítomných při ohledání (v tomto případě se jednalo o vlastníka nemovitosti). Důvod ohledání je uveden krátce a výstižně (v praxi pro označení používáno spojení OZNAMOVATEL – PŘEDMĚT VÝJEZDU – MÍSTO). Začátek ohledání správně obsahuje datum a čas s přesností na minuty. Místo ohledání je vymezeno ulicí, číslem popisným, obcí, kde se nemovitost nachází, a druhovým určením nemovitosti (bytový dům/rodinný dům/garáž/hala). V podmínkách ohledání jsou uvedeny povětrnostní podmínky a způsob osvětlení. Závěrem lze shrnout, že první část obsahuje veškeré obligatorní náležitosti a splňuje požadavky úplnosti a výstižnosti.

Druhá část popisná obsahuje nejprve obecný popis místa, kde se nachází bytový dům, následuje popis příchodové cesty k domu (předpokládaná příchodová a odchodová cesta pachatele). Následuje popis vchodu do domu a konkrétní místnosti, která je ohniskem ohledání. Potud lze hovořit o orientačním ohledání, kterému nelze nic vytknout, protože umožňuje vytvoření základní představy o prostoru (což je jeho účelem). Podrobný popis všech objektů a místností je vzhledem k charakteru trestného činu nadbytečný, protože by zjevně nevedl k získání použitelných stop a informací. Postupovalo se zde evidentně kruhově od vchodu do místnosti podél jednotlivých stěn a zpět ke vchodovým dveřím. Dále jsou popisovány objekty a předměty, které se u stěn nachází. Větší pozornost je věnována hlavnímu objektu, sedačce, která vykazuje největší koncentraci stop biologického původu (pokud se na místě činu nachází stopy krve, nikdy se přímo do protokolů neuvádí, že jde o krev. Taková stopa se popisuje jako červenohnědé tekutiny. Určení, zda se jedná o krev, je úkolem laboratorního zkoumání získaných vzorků). Můžeme si zde všimnout přímého číselného označení stop v protokolu. To by mělo být v souladu s fotografickou dokumentací stop, která tvoří jeho součást (přílohy). Lze tedy shrnout, že osoba provádějící ohledání postupovala v souladu s požadavky kriminalistické taktiky a nelze tedy této části nic vytknout.

Poslední třetí část je zkonstatováním, jaká další dokumentace byla na místě činu provedena a jaké stopy byly zajištěny s uvedením jejich stručného popisu. Zaznamenán je také datum a čas ukončení ohledání. Následuje podpis osoby, která ohledání provedla (v tomto případě se jedná o jednu osobu, která je zároveň vedoucím). I tato část obsahuje všechny podstatné náležitosti a je v souladu s požadavky kriminalistické taktiky.

V USA i ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska jsou též sepisovány protokoly. Policisté používají společné označení „statements“. Jejich forma se napříč státy může lišit, avšak vždy musí obsahovat označení útvaru, specifické číselné označení případu, čas a datum zahájení ohledání a jeho skončení. Podkladem pro protokoly jsou poznámky tzv. „notes“, které se sepisují v průběhu ohledání místa činu. Poznámky obsahují zevrubný popis ohledávaného prostoru a zajištěných důkazů. Protokoly pak slouží jako důkaz v trestním řízení stejně jako u nás.¹¹²

¹¹² srov. viz.:

PEPPER, Ian K. *Crime Scene Investigation : Methods and Procedures*. Vol. 2nd ed. Maidenhead: McGraw Hill Education, 2010, str. 21-22. [cit. 2020-04-05] Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=466504&lang=cs&site=ehost-live&scope=site>. SAFERSTEIN, Richard. Op. cit. str. 30-31

6.2. Topografická dokumentace

Topografická dokumentace zahrnuje náčrtek, plánec a další grafické výstupy (GPS, Spheron apod.).¹¹³ Účelem je zachycení místa události prostřednictvím topografických metod a prostředků takovým způsobem, aby co nejpřesněji znázorňovalo rozložení místa činů, jeho jednotlivých objektů a prostorů, které s ním souvisí. Kriminalistická praxe využívá mnoho topografických metod pro sestavování dokumentů.¹¹⁴ Pro představu uvedu ty nejzákladnější:

- trojúhelníková metoda: spočívá ve vymezení dvou výchozích bodů a vzdálenosti mezi nimi. Od těchto bodů se následně vyměřuje vzdálenost k požadovaným objektům (bodům) v prostoru (používá se zejména v interiérech, někdy v exteriérech),
- metoda pravoúhlých souřadnic: je metodou o něco složitější, než je metoda trojúhelníková. Určí se pravoúhlé souřadnice každého bodu, který je nutné zanést do plánu. Měření se provádí tak, že se vymezí výchozí bod měření, který musí být stabilním objektem (např. roh budovy, obrubník). Od tohoto bodu se vynese přímka (měřičská přímka). Následně se od každého objektu/stopy v zaměřovaném prostoru provede kolmice k měřičské přímce a určí se tak jeho souřadnice. Tato metoda se využívá v interiéru, ale zejména pak na pozemních komunikacích,
- metoda polárních souřadnic: spočívá ve vymezení vzdálenosti bodu v terénu a výchozího bodu měření (opět stabilní objekt v prostoru) se zanesením prostorového úhlu. Toto měření vyžaduje již pokročilejší znalost zeměměřických technických postupů a je nutné mít příslušné technické vybavení (např. nivelační přístroje).

Pořizování plánků a náčrtků je běžné i mimo naše území, např. v USA je přímo na místě činu pořizován hrubý náčrtek, tzv.: „rough sketch“. Hrubý náčrtek obsahuje základní informace o místě činu a objektech na něm se nacházejících s vyznačením jejich vzájemné souvislosti. V kancelářích se pak následně vytvoří finální náčrtek, neboli „finished sketch“. Finální náčrtek obsahuje přesný nákres místa činu v určitém měřítku, ve kterém jsou zaneseny všechny objekty a stopy a vyznačena je též příchodová a odchodová cesta pachatele. K sestavení finálního náčrtku jsou využívány různé počítačové programy.¹¹⁵

6.2.1. Náčrtek

Náčrtek je základem pro plánec a je vždy vytvářen přímo na místě od ruky. V jednodušších případech postačí pro účely dokumentace události pouze náčrtek bez nutnosti

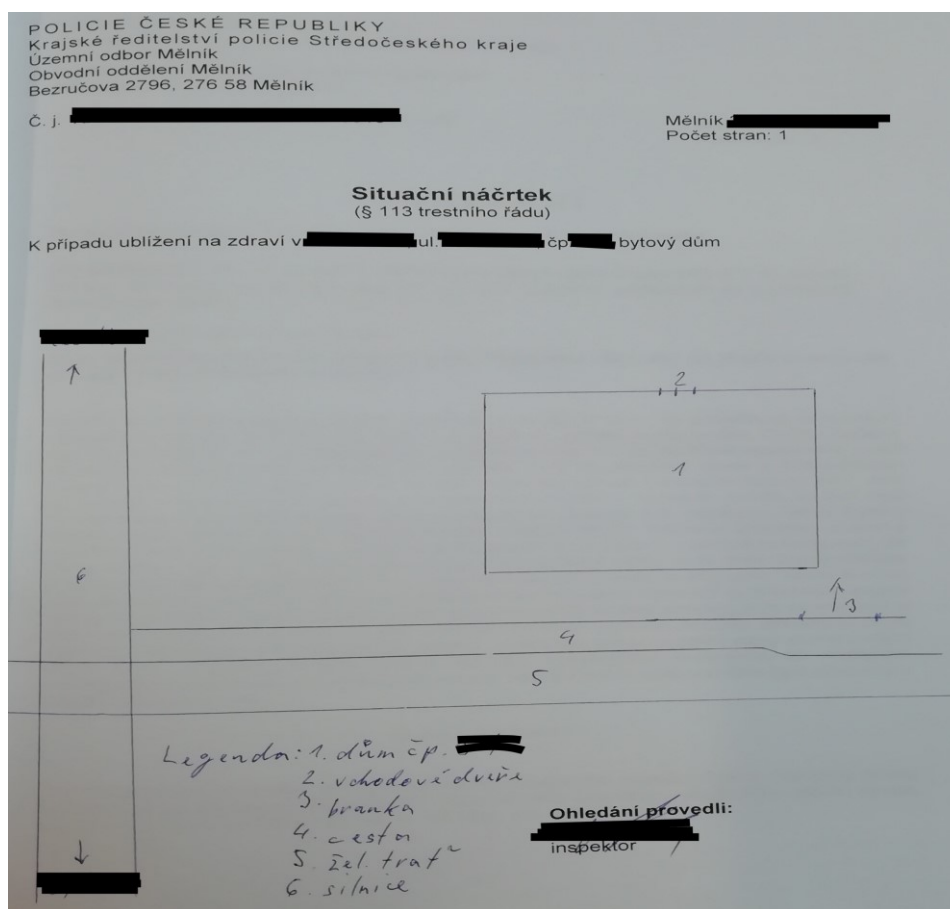
¹¹³ CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 73

¹¹⁴ HLAVÁČEK, Jan a PROTIVINSKÝ, Miroslav. Op. cit. str. 18-20

¹¹⁵ SAFERSTEIN, Richard. Op. cit. str. 33

vypracovat plánec (např. trestná činnost bez použití násilí s nízkou koncentrací stop). Náčrtek by měl obsahovat vzdálenost a rozměr jednotlivých objektů. Může nastat situace, že určitá část místa činu je natolik důležitá, že se o ní pořídí samostatný náčrtek (poté bude první náčrtek orientační, druhý pak situační). Oba náčrtky budou následně součástí vyšetřovacího spisu.¹¹⁶ Případně lze ještě pořídít polodetailní a detailní náčrtek zachycující polohu nejdůležitějších předmětů a stop samostatně. Obligatorními náležitostmi jsou vyznačení veškerých důležitých předmětů a stop s určením jejich vzájemných vzdáleností. Dále také vyznačení směru na sever, uvedení stručných údajů o události na místě, podrobné uvedení informací o přítomných osobách, které k němu následně připojí své podpisy.¹¹⁷ Vždy se uvádí také čísla stop a objektů na místě, které musí být v souladu s očíslováním v protokolu. Zjednodušeným náčrtem je schéma,¹¹⁸ což je zobrazení nejdůležitějších prvků a objektů na místě činu s případným vymezením vzájemných vazeb. Opět se vyhotovuje od ruky a jedná se o jakýsi hrubý nákres místa události (může tvořit podklad pro náčrtek).

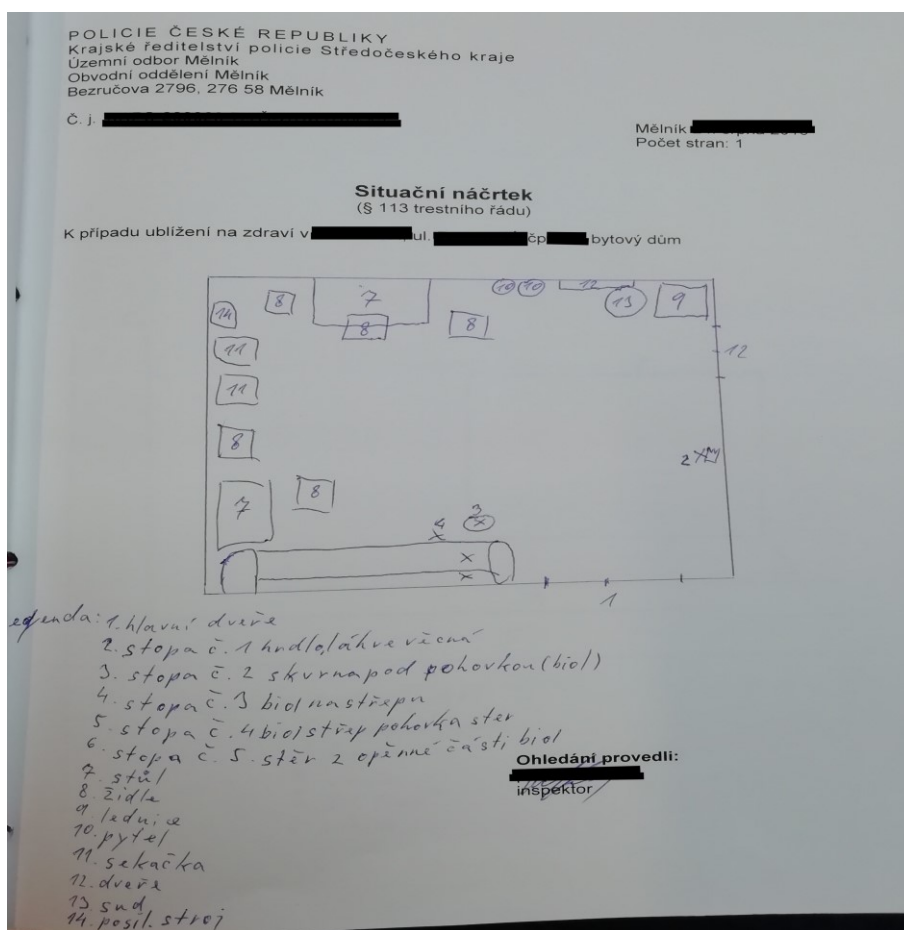
Orientační a situační náčrtky jsou také součástí vyšetřovacího spisu případu, který jsem popsala výše, takže jejich obsah zde pro demonstraci využiju (obrázek č. 19 a 20).

¹¹⁶ CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 74

¹¹⁷ NĚMEC, Miroslav. Op. cit. str. 130

¹¹⁸ PJEŠČAK Ján. a kol. Op. cit. str. 217

Obrázek č. 19 a 20 – náčrtky orientační a situační

Mezi náčrtky je na první pohled jeden zásadní rozdíl. První je “rýsován“ a druhý je veden od ruky tak, jak to vyžaduje odborná literatura. Uvedené “rýsování“ může budít dojem, že se jedná o nedokončený plán. V obou náčrtcích pak chybí vyznačení směru na sever. Pozitivně lze však zhodnotit uvedení legendy pro lepší orientaci, ve které je i stručný popis nalezených stop s jejich číselným označením. Lze tedy zkonstatovat, že některé podstatné náležitosti postrádá, ale orientaci na místě činu umožňuje. Hlavní účel tedy splňuje.

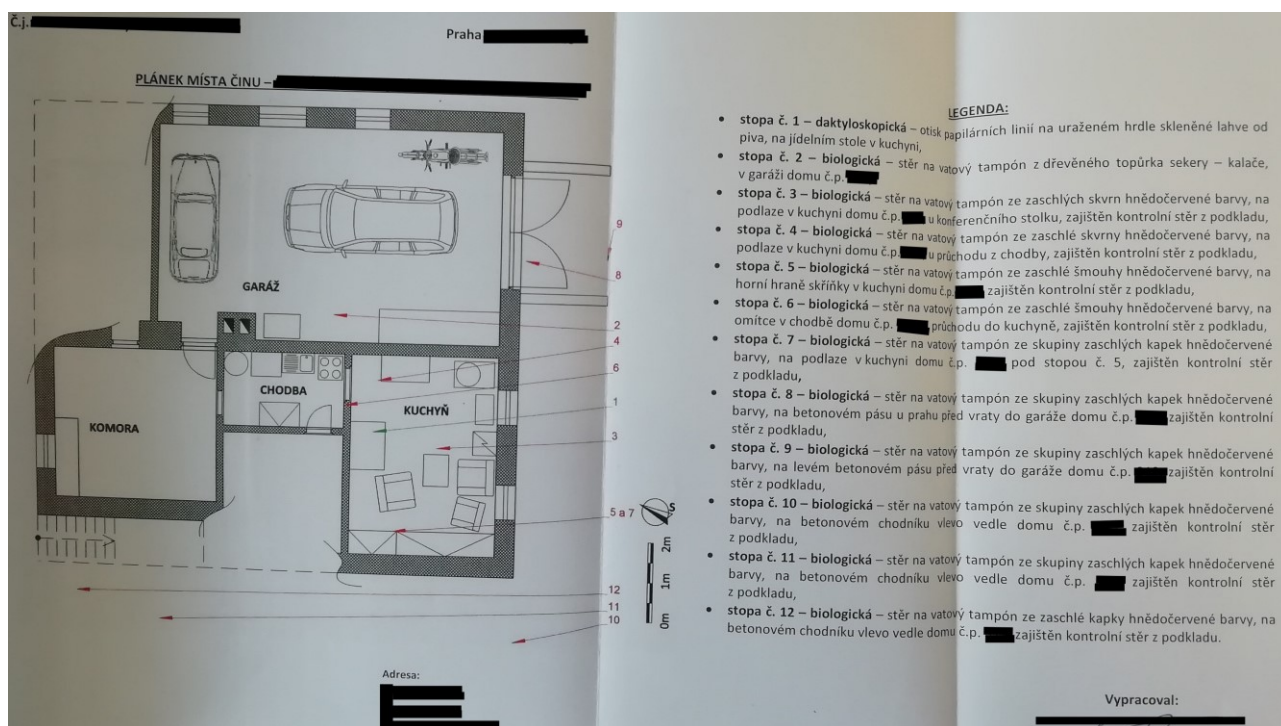
6.2.2. Plánek

Ve složitějších případech, zejména u závažnější trestné činnosti, která vykazuje větší koncentraci stop na rozsáhlejší teritoriu, je žádoucí, aby byl sestaven plán místa činu. Jeho vypracování tedy není obligatorní ve všech případech. Jedná se o dokument, který přesně graficky znázorňuje místo ohledání a k němu přiléhající okolí v konkrétním měřítku.¹¹⁹ Vzdálenost mezi jednotlivými objekty, předměty a stopami se přesně vyměří, aby byl poskytnut co nejpřesnější obraz místa činu. Základním předpokladem pro vytvoření plánu je

¹¹⁹ CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 76

náčrtek, který je jeho podkladovým materiálem. Plánek se dříve sestavoval ručně pomocí kancelářských a měřičských prostředků s použitím principů technického kreslení. Dnes jsou k jeho sestavení využívány různé počítačové programy, např. CAD programy s vektorovou grafikou, sloužící k 2 D, či 3D modelování.¹²⁰ Stejně jako pro náčrtek, tak pro plánek platí, že je nutné vyznačit světové strany. Vymezení stop, předmětů a jiných důležitých objektů musí být v souladu s tím, co je uvedeno v protokolu a náčrtku. Plánek dále musí obsahovat označení případu, ke kterému je sestavován (číslo jednací), údaje o poloze místa a datum vyhotovení. Mezi další povinné údaje, které nesmí v plánu chybět, patří legenda, určení měřítka a uvedení iniciálů a hodnosti zpracovatele plánu.¹²¹

Opět zde pro představu o tom, jak by měl plánek správně vypadat, přikládám obrázek. Jedná se o plánek ze skutečného vyšetřovacího spisu. Zde upozorňuji, že jde o jiný trestný čin, než který je uveden u protokolu a náčrtku. V tomto případě šlo o domácí násilí, které vyvrcholilo v těžké ublížení na zdraví. Manžel po potyčce se svou manželkou popadl sekuru a několikrát ji udeřil do různých oblastí těla. Muž byl následně uznán vinným z pokusu zvlášť závažného zločinu vraždy. Pro zachování anonymity všech osob a případu samotného jsou všechny údaje, dle kterých by bylo možné identifikovat osoby a orgány, začerněny. Plánek obsahuje všechny náležitosti požadované kriminalistickou praxí a je sestaven pomocí počítačového programu.

Obrázek č. 21 – plánek místa činu – těžké ublížení na zdraví

¹²⁰ HLAVÁČEK, Jan a PROTIVINSKÝ, Miroslav. Op. cit. str. 18

¹²¹ k obligatorním náležitostem plánu Ibid. str. 18

6.2.3. Moderní topografické metody

Ráda bych se nyní okrajově zmínila o moderních metodách vyměřování v kriminalistické praxi. Jelikož se jedná spíše o technické postupy, kterých je mnoho, pouze stručně nastíním některé z nich. Využívání moderních technologií v kriminalistice by mohlo být samostatným tématem diplomové práce. Proto se pokusím pouze o úvod do této problematiky. Mezi moderní topografické metody patří zejména fotogrammetrie, mapování pomocí GPS souřadnic a systém Spheron.¹²² Tyto metody umožňují velice přesné zobrazení objektů v prostoru. Při dodržení veškerých pravidel a zásad používání systémů lze dosáhnout bezchybného zachycení situace místa činu.

Fotogrammetrie je metodou, která umožňuje pomocí několika fotografických snímků objektu zjistit jeho tvar, rozměr a polohové určení v prostoru. Vychází se z fotografií pořízených na místě činu, které jsou vytvořeny podle přesně určených postupů a s příslušným technickým vybavením. Přenesením fotografií do počítačových programů, jako je DMU a Fotokres (program umožňující propojení snímků z místa činu s GPS souřadnicemi), lze získat přesný plánec události. Využívány mohou být jak pozemní fotografické snímky, tak snímky letecké. Základním rozdílem oproti klasickým topografickým metodám je provádění měření na místě události pouze v základní formě s tím, že přesné doměření probíhá pomocí projekce fotografických snímků v počítači. Lze se tak vyvarovat nepřesnostem v určování polohy jednotlivých objektů při sestavování běžného plánu, a také je možné plánec doplnit o nově zjištěné informace, bez nutnosti sestavovat zcela nový.

GPS¹²³, neboli globální polohový systém, je zaměřovací systém, který dokáže zmapovat jakýkoliv bod v terénu. Měření je prováděno speciálním přijímačem (např. GeoExplorer) a lze jej využít všude, kde je GPS signál k dispozici. Signál je přijímán prostřednictvím satelitů kroužících kolem Země. Výsledkem měření pomocí GPS je získání prostorových souřadnic měřených bodů a následné zakreslení do digitálních map (např. GeoBáze). Takto lze zaměřit objekt s přesností na centimetry.

Systém Spheron¹²⁴ tvoří speciální sférická kamera R2S (Return to Scene), pomocí kterého lze získat kompletní snímek prostoru (360° horizontálně a 180° vertikálně), a to ve vysokém rozlišení. Kamera dokáže zachytit prostor s jednotlivými detaily i při nízkém stupni

¹²² Ibid. str. 20

¹²³ Ibid. str. 20

SRNKOVÁ, Petra. *KÚP se představí na Pragoalarmu – Policie České republiky*. Policie České republiky [online] [cit. 23.02.2020]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/utvary-policie-cr-celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-kup-na-pragoalarmu.aspx>

SpheronVR. *Spheron-vr announce the spheron-lite camera solution*. [online] [cit. 23.02.2020]. Dostupné z: <https://www.spheron.com/about-s/contact.html>

osvětlení. Výstup tvoří sférický snímek, při kterém lze prohlížet kompletně celý prostor i jeho jednotlivé detaily. Snímek vytváří iluzi přítomnosti na místě. Sférická kamera je využívána jen velice zřídka, zejména u zvlášť závažných a složitých trestných činů a při mimořádných událostech s potřebou zachytit veškeré detaily s možností opakovaného zobrazení.

Existuje samozřejmě mnoho dalších metod měření využívaných v České republice i v zahraničí, ale pro účely mé práce považuji tyto informace za dostačující.

6.3. Fotografická dokumentace

Pro získání kompletní dokumentace místa činu je nezbytné pořídit jeho fotografie. Jednotlivé fotografie musí zachycovat místo činu jako celek v nejširší možné a potřebné ploše, až po nejmenší detaily jednotlivých stop.¹²⁵ Fotografie místa činu jsou vždy součástí protokolu o ohledání místa činu, respektive jeho přílohami (číselné označení stop na fotografiích musí být koherentní s číselným označením stop uvedených v protokolu, náčrtku a plánu). Snímky zhotovuje na místě většinou kriminalistický technik. Slouží mimo jiné pro zachycení a uchování pouhým okem neviditelných jevů a procesů. Tyto se zviditelňují prostřednictvím různých forem umělého nasvícení (např. ultrafialové osvětlení) či použitím laboratorních chemických prostředků umožňující zviditelnění stop.¹²⁶ Fotografie má za úkol úplně, jasně a přesně zaznamenat situaci na místě činu, proto je třeba dbát při fotografování základních zásad, kterými jsou:¹²⁷

- uzavření místa v dostatečné ploše, před začátkem fotografování a vyloučení veškerých osob, včetně policistů a jejich služebních vozidel ze záběrů,
- pořizovat nejprve záběry při nezměněné pozici jednotlivých objektů (teprve poté s nimi lze manipulovat a fotit je v různých pozicích),
- místo činu zachytit ze všech stran i s prostředím, ve kterém se nachází,
- zachytit objekt takovým způsobem, aby bylo možné vytvořit si představu o jeho rozměrech a účelovém určení v prostoru,
- vytvořit co nejméně snímků, které nejlépe vystihují situaci na místě činu se všemi jeho detaily,
- postupovat systematicky, tedy od obecného ke zvláštnímu s uvážením situace na místě činu, která tu byla v době spáchání (fotodokumentace před začátkem ohledání) a následně zahrnutí možných rozdílů v momentě ohledání (průběžná fotodokumentace a dokumentace místa činu po provedení ohledání),

¹²⁵ PJEŠČAK Ján. a kol. Op. cit. str. 77

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ HLAVÁČEK, Jan a PROTIVINSKÝ, Miroslav. Op. cit. str. 21-22

- používat při detailním fotografování stop příslušná měřítko.

Zpravidla se zhotovují fotografie celkové, přehledné, polodetailní a detailní.¹²⁸ Celková fotografie (též v literatuře označována jako orientační) zachycuje místo činu s jeho přilehlým okolím. Účelem je tedy zobrazit místo činu v jeho charakteristickém terénu. Přehledná fotografie dokumentuje celkový vzhled místa činu bez přilehlých okolních prostor (konkrétní místo činu, které se fotí ze všech stran a směrů). Na přehledné fotografii by měly být zachyceny nejvýznamnější objekty, které se na místě nachází (pokud to jeho charakter umožňuje). Polodetailní fotografie má zobrazovat nejdůležitější úsek/úseky (objekt/objekty) místa činu společně s okolím (pomocí polodetailní fotografie může být zachycen i celý soubor stop na místě činu). Detailní fotografie má znázornit drobné předměty a stopy izolovaně od jejich okolí tak, aby byl patrný jejich rozměr, tvar, členitost, struktura povrchu apod.

Obrázek č. 22 celková fotografie (vloupání do objektu – čerpací stanice)

Zdroj: vyšetřovací spis PČR OOP Mělník

¹²⁸ CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 65

Obrázek č. 23 přehledná fotografie (vloupání do objektu – čerpací stanice)

Zdroj: vyšetřovací spis PČR OOP Mělník

Obrázek č. 24 polodetailní fotografie (vloupání do objektu – čerpací stanice)
Zdroj: vyšetřovací spis PČR OOP Mělník

Obrázek č. 25 detailní fotografie (vloupání do objektu – čerpací stanice)
Zdroj: vyšetřovací spis PČR OOP Mělník

Snímkování konkrétního objektu by mělo být prováděno tak, aby byl nejprve zachycen společně s okolním prostředím, poté samostatně a nakonec detailně tak, aby vynikl ten nejdůležitější markant, který objekt spojuje s místem činu. S tím se ztotožňuje i zahraniční literatura, například Richard Saferstein ve své publikaci uvádí poměrně široce, jak je prováděno fotografování místa činu v USA.¹²⁹ Mimo jiné popisuje, jak má probíhat fotografování mrtvoly. Nejprve se musí pořídit fotografie těla v kontextu celého prostředí, ve kterém se nachází, poté se fotí samostatné tělo a nakonec se pořizují fotografie jednotlivých zranění a výrazných znaků.

Z hlediska postupu na místě činu lze dále fotografování místa činu rozčlenit na předběžné (zachycení situace v době příchodu), průběžné (odvislé od postupu na místě činu. Nejprve vyfocení jednotlivých úseků, poté míst, kde se nachází stopy, a nakonec detailní vyfocení stop), fotografování po ukončení ohledání (ze stejných úhlů, jako byly pořízeny fotografie předběžné).¹³⁰ Stopy jsou vždy na místě činu označeny štítky s čísly, což musí být na každé fotografii viditelné.

6.4. Videodokumentace

Videodokumentace ohledání místa činu zachycuje dynamiku celého prováděného úkonu. Stejně jako v případě fotografické dokumentace je třeba odborných znalostí. Proto může být k vytvoření videozáznamu přizván kriminalistický expert se speciálním vybavením. Z hlediska posloupnosti ohledání lze říci, že se videodokumentace provádí před ohledáním, při ohledání a po ohledání.¹³¹ Nejprve se provede orientační záznam, poté záznam významných objektů a úseků s okolím, a nakonec se izolovaně filmují konkrétní stopy a předměty, které jsou na místě činu nejvýznamnější. Pořízené záběry prochází vždy laboratorním zpracováním, kde se filmový záznam sestříhá tak, aby byly vypuštěny vadné či nepotřebné záběry.

O tom, že se pořídí videozáznam o průběhu ohledání, rozhoduje vedoucí výjezdové skupiny. Osoba, která jej pořizuje, průběh ohledání také komentuje, což pomáhá lepší orientaci.¹³² Prostřednictvím komentáře by mělo dojít k získání informací o charakteru případu (a dosud známých faktech), zúčastněných osobách, povětrnostních podmínkách, datu a čase.

¹²⁹ SAFERSTEIN, Richard. Op. cit. str. 31

¹³⁰ HLAVÁČEK, Jan a PROTIVINSKÝ, Miroslav. Op. cit. str. 21-22

¹³¹ NĚMEC, Miroslav. Op. cit. str. 140

¹³² CHMELÍK, Jan. Op. cit. str. 82-84

7. Polostrukturovaný rozhovor

Teoretické a praktické postupy se mohou v mnohém lišit. Lze říci, že teorie slouží jako sjednocující minimum a praxe toto minimum následně ověřuje a rozvíjí. Ráda bych tedy v této kapitole provedla polostrukturovaný rozhovor se dvěma příslušníky PČR OOP Mělník, kteří vzhledem ke svým bohatým zkušenostem dokážou zhodnotit realizaci odborných požadavků v praxi a zároveň poskytnout informace o inovativních metodách a postupech. Jedná se o vyšetřovatele a kriminalistického technika. Obsahem práce vyšetřovatele na místě činu je organizace provádění ohledání, usměrňování osob, které na místě činu plní jednotlivé úkoly. Rozhoduje ale také o tom, jaké stopy se zajistí, a které objekty je třeba zadokumentovat. Kriminalistický technik je osobou, která na místě činu působí jako odborný prvek, specializovaný na jednotlivé metody zjišťování a zajišťování stop (jeho práce je plně podřízena příkazům vyšetřovatele).

Celá tato kapitola slouží jako demonstrace praktického postupu na místě činu. Nelze na ni pohlížet jako na obecně užívané praktické postupy. Polostrukturovaný rozhovor s vyšetřovatelem a kriminalistickým technikem bude tedy spíše příkladem, jak by měl postup na místě činu z hlediska praxe vypadat, jaké prostředky je možné využít, a jak lze práci na místě organizovat. Pro lepší orientaci v odpovědích bude vždy uvedeno, kdo na otázku odpovídal (otázky si kriminalistický technik a vyšetřovatel rozdělili dle svého zaměření).

OTÁZKY K OBECNÉ CHARAKTERISTICE ÚKONU OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU:

1. Jak dlouho jste příslušníky Policie ČR, a jak jste získali postavení kriminalistického technika/vyšetřovatele?

Vyšetřovatel:

U Policie ČR sloužím již 22 let. K tomuto povolání mě dovedl otec, který byl též příslušníkem Policie ČR. Nastoupil jsem na základě výběrového řízení jako asistent na obvodní oddělení MČ Praha 7, poté jsem nastoupil na obvodní oddělení Mělník jako vyšetřovatel.

Kriminalistický technik:

U Policie ČR sloužím již 32 let. Studoval jsem na policejní škole. Poté jsem vykonával praxi kriminalistického technika, kdy jsem následně v rámci rozšiřování personální základny kriminalistických techniků obvodního oddělení Mělnické policie byl osloven.

2. Co vše obnáší práce kriminalistického technika/vyšetřovatele?

Vyšetřovatel:

Mým úkolem je prověřit událost, ke které jsme zavoláni. Přímo na místě činu je mým hlavním úkolem vedení celé výjezdové skupiny. Vedení spočívá v řízení osob, které na místě činu provádí jakoukoliv činnost a dále v organizaci práce na místě činu.

Rozhoduji tedy o tom, jak se na místě bude postupovat, na co je třeba se zaměřit, a jaké stopy by měly být na místě nalezeny a zajištěny. Jsem tedy kompetentní k vyhledávání stop, ale zajištění prakticky vždy provádí kriminalistický technik.

Kriminalistický technik:

Na místě činu provádím úkoly, které dostanu od vedoucího výjezdové skupiny (vyšetřovatele). Tyto úkoly spočívají v zajišťování stop a následném odesílání na expertizu, pokud je to třeba. Odpovídám tedy za řádné zajištění stop, správné zabalení a jejich přepravu. Stopy na místě též vyhodnocuji, pokud z nich lze vytěžít informace přímo na místě bez nutnosti jejich přepravy k dalšímu zkoumání. Na místě činu provádím také foto a video dokumentaci. Ne vždy na místě činu musím být přítomen. Jsem přítomen pouze tam, kde je třeba odborně zajistit stopy.

3. Co rozumíte pod pojmem ohledání místa činu, a jakou hodnotu pro trestní řízení tomuto úkonu přisuzujete?

Vyšetřovatel:

Místo činu považuji za ohnisko či obraz o místě činu, kdy jeho hlavní úlohou je zjistit všechny negativní okolnosti. Za negativní okolnosti považuji takové, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin. Až v průběhu dalších vyšetřovacích úkonů vyjde najevo zda jde o trestný čin.

Je nutné především rozlišit mezi situacemi, kdy provádíme prohlídku místa činu dle zákona o policii, a ohledání místa činu dle trestního řádu, v tom je markantní rozdíl. Dle zákona o policii můžeme vstoupit do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek, pokud máme důvodné podezření, že se tam nachází mrtvá osoba, pokud pronásledujeme podezřelého nebo pokud se tam nachází týrané zvíře. Neprovádíme však ohledání, pouze vizuální prohlídku, nezajišťujeme stopy. To je právě krásnou ukázkou toho, že je třeba všechny okolnosti prověřit, aby nedošlo k mylnému vyhodnocení situace jako přirozené úmrtí, avšak reálně by se jednalo o násilný trestný čin s následkem smrti (příčinění cizí osoby).

Obecně lze říci, že ohledání místa činu představuje jeden ze základních úkonů tvořící kompletní přehled o tom, co se na místě stalo, tedy jak děj začal, kulminoval a skončil.

Ohledání umožňuje následně konfrontovat pachatele. V tom spočívá jeho hlavní účel, protože pouze pachatel ví, jak čin spáchal a skutečnosti zjištěné ohledáním by verzi pachatele měly odpovídat.

4. Jaké vybavení při své práci nejčastěji používáte, respektive co je nezbytnou součástí vaší výbavy při výjezdu, kterou používáte na místě?

Kriminalistický technik:

Veškeré potřebné vybavení mám buď v kriminalistickém kufru nebo ve výjezdovém autě. Kriminalistický kufr obsahuje například několik štětců, daktyloskopické prášky, daktyloskopické fólie, obaly na biologické stopy, soupravy na bukální stěry a na DNA, rukavice, měřítka, metry, lupy, fotoaparát, baterky a mnoho dalších věcí. Výjezdové auto (viz. příloha č. 1) obsahuje vybavení použitelné téměř na každý případ. Jako příklad mohu uvést prostředky pro ohraničení místa činu, policejní stan, předměty umožňující zdolat nepřístupný terén (sekera), různé druhy osvětlení, kufrы s vybavením na zajišťování různých druhů stop a s měřicími prostředky apod. Nezbytnou součástí výjezdového vozidla je také počítač s tiskárnou.

Vyšetřovatel:

Prakticky jen služební telefon, papír a tužku.

5. Jak častá je spolupráce s dalšími osobami na místě činu, kdo bývá přivolán nejčastěji jako pomocný subjekt?

Vyšetřovatel:

Na místo činu jsou nejčastěji přivoláváni lékaři zdravotnické záchranné služby, a to v případě, že se na místě nacházejí osoby, které jsou v ohrožení života, nebo utrpěly poruchu zdraví. Zdravotnická záchranná služba je však na místo přivolána pouze v případě, kdy osoba jeví známky života (např. k tlející mrtvole již přivolána jistě nebude). Pokud ne, tak je na místo přivoláván koroner nebo soudní lékař. Úkolem koronera a soudního lékaře je vystavit úmrtní list (teprve poté lze osobu přepravit do ústavu soudního lékařství, kde bude provedena pitva). Zde narážíme na zásadní problém. Interním aktem nám byla uložena povinnost volat na místo činu, kde se nachází mrtvé tělo, koronera, ale tyto služby poskytuje jen 1. koronerská s.r.o., která své pracovníky vysílá z Plzně. Dojezd koronera se tak pohybuje kolem 1,5 - 3 hodin. Soudní lékař je schopný dojet do hodiny. Situace je pak velmi nepříjemná, a to nejen proto, že vzniká velká časová prodleva, a místo čekání bychom mohli být už na jiném místě, ale nepříjemné je to také pro blízké zemřelé osoby, protože pokud jsou na místě činu přítomny (tělo se nachází ve společném bytě), působí to na ně traumaticky. Již několikrát se stalo, že osoba takový tlak neustála a zkolabovala. Čím dříve se provede ohledání místa činu a odstraní tělo, tím dříve se může pozůstalá osoba vyrovnávat se ztrátou. Nikdo jiný než koroner, soudní lékař a příslušník ZZS nemůže vystavit úmrtní list, který potřebujeme,

abychom mohli tělo přepravit do pohřebního ústavu (není potřeba pitva) nebo do ústavu soudního lékařství (je potřeba pitva).

Na místo mohou být přivoláni i příslušníci Krajského ředitelství policie ČR, pokud zjištěné okolnosti na místě činu důvodně nasvědčují tomu, že byl spáchán závažnější trestný čin, který spadá do jejich působnosti (vražda). Na jejich žádost může dojít k přebrání velení na místě. V praxi to vypadá tak, že výjimečně velení opravdu přeberou, ale nechají si na místě naše techniky, kteří pak spolupracují s jejich techniky.

Vyloučeno není ani přivolání vrtulníku, který disponuje termovizí. Využívány jsou velmi zřídka (vysoká nákladnost na provoz). Za dobu mého působení u Policie ČR jsem se setkal s jeho využitím například při průzkumu objektů, kde mělo docházet k výrobě pervitinu. Speciální kamera vrtulníku nám dokázala odhalit varny, ve kterých se drogy vyráběly. Samozřejmě je jejich využití daleko širší, například při pátrání po osobách, ale to už s ohledáním tolik nesouvisí.

Kriminalistický technik:

Kriminalistický technik v některých případech vyžaduje přítomnost expertů z OKTE (Odbor kriminalistické techniky a expertiz) a pracovníků Kriminalistického ústavu Praha. Poskytují nám na místě metodickou pomoc při fotografické a video dokumentaci místa a disponují dokonce speciální kamerou na sférické snímky. Jejich hlavní úlohou na místě činu ale je vyhledat stopy, které potom využijí sami při expertíze (sami si vyhledají, co je pro ně důležité a zadokumentují to). Nejsou kompetentní k zajištění. To dělá vždy technik. Příkladem jsou balisticy. Ti na místě zjišťují balistické křivky.

6. Co obnáší příprava před výjezdem na místo činu?

Prostřednictvím koho získáváte informace o tom, že máte na místo vyjet?

Vyšetřovatel:

Na místo nás vždy vysílá operační středisko, které nás mobilizuje pomocí služebních telefonů. *Liší se příprava před výjezdem z hlediska jednotlivých druhů kriminality (násilná, majetková, mravnostní, trestná činnost související s výrobou a užíváním omamných a psychotropních látek, dopravní nehody)?*

Kriminalistický technik:

Samozřejmě. Vždy záleží na tom, k jakému případu se vyjíždí. Výjezdová skupina sice disponuje universálním vybavením, avšak k některým druhům trestné činnosti je třeba speciální vybavení.

Z kolika členů je výjezdová skupina běžně složena?

Vyšetřovatel:

Výjezdová skupina je složena nejčastěji z operativce ve výjezdu (policista služby kriminální policie a vyšetřování pověřený vyšetřováním) a kriminalistického technika. Dále samozřejmě lze přibrat k ohledání znalce a experty z OKTE. V případě potřeby může být přivolán také psovod se služebním psem.

Jaká je organizace subjektů na místě činu, kdo co provádí a jaké jsou vzájemné kompetence mezi těmito osobami?

Kriminalistický technik:

Ohledání místa činu je vedeno jedním vedoucím, kterým je zpravidla vyšetřovatel. O úkolech vyšetřovatele a kriminalistického technika již bylo hovořeno. Na místo činu lze přivolat i důstojníka v dosahu, pokud to situace vyžaduje (zvláště složité případy). V okamžiku, kdy důstojník dá na místě některé z osob provádějící ohledání pokyn, tímto okamžikem přebírá vedení, a tím pádem i odpovědnost za správně provedené ohledání. Na místo činu lze přivolat i krajskou výjezdovou skupinu, pokud lze předpokládat, že jde o trestný čin, spadající do jejich působnosti.

7. Co všechno je prováděno po příjezdu na místo před samotným započítáním ohledání?

Vyšetřovatel:

Hlídka, která na místě zasahuje jako první, uzavírá koridor a zajišťuje místo proti vstupu nepovolaných osob. Pokud může být pachatel ještě na místě, ihned zahájí pátrání po něm. Dále vytěžuje prvotní informace jak o místě činu, tak od svědků. Prvotní informace nemusí být objektivní a je nutné si je ještě ověřit. Pamatuji si situaci, kdy nás hlídka ujistovala, že se v domě, který byl místem činu, nenachází žádná osoba. Vstoupili jsme tedy do domu a ucítili nějaký nepříjemný zápach. Nejsilnější zápach se linul od skříně v ložnici, tu jsme otevřeli a tam se krčil pachatel celý od bahna, který nás jen slušně pozdravil a poté jsme ho zajistili. Toto je krásný příklad porušení povinnosti nejprve prohlédnout místo činu a zjistit, zda se zde nenachází žádné osoby.

S jakým časovým odstupem je přibližně schopný útvar Policie ČR na místo činu vyrazit?

Vyšetřovatel:

Prvosledová hlídka se na místo dostane zhruba do 5 minut (hlídka, která je stále připravena k výjezdu). Náš tým by měl dle interního aktu na místo dorazit do 15 minut. Každé auto má GPS navigaci, proto operační může vyslat na místo nejbližší hlídku. Vše tedy stojí a padá na operačním středisku, to organizuje práci. Stalo se nám i to, že nás operační vyslalo k případu, který nespadal pod náš územní obvod, nebo nás vyslali na místo, kde už nebylo co ohledávat, protože to provedl jiný tým. Problémy s desinformacemi vznikají od té doby, co byly zrušeny operační střediska územních obvodů a vzniklo středisko centrální.

Jak se postupuje v případě souběhu několika událostí, ke kterým je třeba vyjet, ale oddělení nedisponuje potřebnou personální či technickou základnou?

Vyšetřovatel:

Existují samozřejmě určité priority, zejména pokud jde o trestnou činnost související s násilím (vraždy, vyloupené domy apod.). O tom, kam se vyjede, rozhoduje operační důstojník. Ten nám také může půjčit lidi z jiného územního obvodu (např. techniky).

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE KONKRÉTNÍCH POSTUPŮ NA MÍSTĚ ČINU A JEHO NÁSLEDNÉ DOKUMENTACE

1. Vlastní ohledání

Jak probíhá orientační ohledání?

Vyšetřovatel:

To je dáno hranicemi místa činu. Vytyčují se hranicemi domu, bytu, místností apod. Hranice zjišťujeme vizuálními prostředky, hledáme místo, odkud pachatel přišel a odešel. Pokud jde o byt nebo dům, snažíme se nejprve získat základní představu o rozložení místností. Přitom se zaměřujeme na podlahy, objekty, které se zde nacházejí, na zdi i na stropy. Venku nám místo činu určuje perimetr stop.

K ohraničení místa činu a jeho zajištění proti vstupu nepovolaných osob slouží policejní páska. Hlídka, která na místě činu byla jako první, hranice hlídá a pouští k nám pouze osoby, které jsou ke vstupu oprávněné. V této fázi také musíme určit způsob ohledání. Ten je závislý na prostoru, ve kterém se místo činu nachází, a samotném charakteru události. V praxi se nejčastěji postupuje po trase pachatele, excentrickým nebo koncentrickým způsobem, případně frontálně, vždy ale záleží právě na charakteru události a prostoru.

Jak probíhá detailní ohledání, jaké stopy jsou zajišťovány na místě činu jako první, respektive které jsou nejméně stabilní a co vše je součástí závěrečného stádia ohledání?

Kriminalistický technik:

První, co na místě hledáme, jsou mikrostopy jako vlasy a vlákna. Ty je třeba zajistit co nejdříve, protože je zde vysoké riziko, že se nám ztratí (odlétnou). Pokud lze získat pachové stopy, tak samozřejmě nejprve zajišťujeme ty, ale ne vždy nám to prostor, ve kterém se místo činu nachází, umožňuje. Pachové stopy nebudeme například vyhledávat na místech s vysokou koncentrací osob. Poté se zaměřujeme na stopy trasologické a ostatní druhy stop. Prakticky první, kdo na místo činu vstupuje, je kriminalistický technik. Ten ihned po příchodu začne místo dokumentovat.

Vyšetřovatel:

Závěrečné stádium spočívá ve všeobecné konzultaci všech zúčastněných osob o provedených úkonech. Mělo by se zhodnotit, zda bylo zjištěno vše, co zjištěno být mělo a zda bylo také vše zadokumentováno. Poslední fází je sepsání protokolu o ohledání místa činu a zhotovení další potřebné dokumentace. To už probíhá v kanceláři.

2. *Jak často je prováděno opakované ohledání, a v jakých případech ohledání odkládáte (z jakých důvodů)?*

Vyšetřovatel:

Opakované ohledání je pojem čistě teoretický a dle mého názoru ani neexistuje. Nelze provést znovu neopakovatelný úkon, takže ohledání nelze opakovat.

3. *Dokázal byste shrnout chyby, kterých se při ohledání osoby vědomě, či nevědomě dopouštějí?*

a) Svědci události (rodinní příslušníci)

Kriminalistický technik:

Nejčastěji nám místo činu lidé uklízí před příjezdem policejní hlídky. Odůvodňují to tím, že se stydí za nepořádek v bytě. Nejčastěji to dělají senioři. Osoby také úmyslně čistí místa, kde se nachází krev, části tkání a jiné stopy biologického původu, protože v nich vzbuzují příliš velký odpor. Ženy po znásilnění také vyhazují, perou, zakládají spodní prádlo a oblečení, které v tu chvíli měly na sobě.

b) příslušníci PČR, kteří na místě zasahovali jako první

Kriminalistický technik:

Ti se také poměrně často dopouštějí různých chyb, zejména co se týká zabezpečení místa činu (pouští tam osoby, které nemají na místě činu co dělat). Setkáváme se také s nečinností prvosledové hlídky, která úmyslně neprovede prvotní šetření s tím, že k tomu není kompetentní. To ovšem není tak docela pravda. Jejich povinností je nejen místo činu zajistit, ale také provést jeho orientační obhlídku a vyloučit přítomnost pachatele, případně ho pronásledovat. Výjezdová skupina se také samozřejmě dopouští chyb spočívající v nedodržení metodiky zajišťování stop, zajištění stop na špatné nosiče, kontaminace stop, špatné provedení foto a video dokumentace, apod.

c) další osoby, které se ohledání aktivně účastní

Kriminalistický technik:

V praxi se to sice stává, ale nikdy ne úmyslně. Například příslušníci zdravotnické záchranné služby a hasiči zanechají na místě činu předměty a pak to nesdělí technikovi. Není pak jasné,

co na místě činu zanechal pachatel a co oni. Prvotní je samozřejmě záchrana života a ochrana zdraví.

4. *Jak často se v praxi setkáváte s tím, že po sobě pachatel úmyslně „zametá“ stopy, či se snaží místo činu pozměnit tak, aby tím zakryl závažnější trestnou činnost (negativní okolnosti)?*

Kriminalistický technik:

Ne příliš často, a to z jednoho logického důvodu, proti pachateli totiž vždy stojí faktor času. Zakrytí stop vyžaduje jistý čas navíc, kterého má pachatel vždy málo, a proto pachatel naopak věnuje více času přípravě než následnému úklidu. Pachatelé jsou dnes stále více uživateli drog, což snižuje jejich soustředěnost při páchání a zanechají tak více stop. Zároveň jsou ale více agresivní a lhostejní, což se projevuje i v samotném způsobu spáchání, například šlapání oběti na obličej a jiné nadměrné používání násilí.

5. *Použití dronu jako pomocného technického prostředku při ohledání místa činu ano/ne, proč?*

Vyšetřovatel:

Drony při naší činnosti moc nevyužíváme. Lze jej však využít při pronásledování pachatele. Využíván je v případě potřeby vrtulník, který disponuje termokamerou. S drony vzniká v praxi často problém, pokud monitorujeme nějakou oblast a dron následně přistane na cizím pozemku, nemůžeme na takový pozemek ihned vstoupit a drona si vzít zpět. Musíme požádat vlastníka nemovitosti o povolení vstupu na pozemek, případně si takové povolení vyžádat jinde.

6. *Sepisuje se protokol o ohledání místa činu vždy, existuje nějaká „zjednodušená verze“?*

Vyšetřovatel:

V některých případech se provádí jen orientační ohledání, a to pokud je prováděno s delším časovým odstupem od spáchání trestného činu, nebo lze předpokládat, že všechny stopy byly již kontaminovány a nejsou upotřebitelné. O tom se sepisuje pouze úřední záznam. Např. vykradení auta, které bylo následně samotným vlastníkem použito k přepravě na PČR (často se pak ohledání dělá na místě přímo před budovou PČR). Pokud provádíme pouze domovní prohlídku, která není ohledáním místa činu, také se o tom sepisuje dle zákona o Policii ČR pouze úřední záznam.

7. Jak postupujete v případě, že se zjistí nějaká zjevná nesrovnalost v protokolu?

Jak je to s námitkami proti protokolu, lze/nelze? Kdo je oprávněn protokol doplňovat?

Vyšetřovatel:

Námitky nelze podat. Nesrovnalost z logiky věci vzniknout nemůže, protože protokol doplňují fotografie a při sepisování protokolu má vyšetřovatel vždy možnost do nich nahlédnout, aby se o svém úsudku přesvědčil. Pokud by však nesrovnalost vznikla, pravděpodobně by se o tom učinil úřední záznam, který by protokol opravil a doplnil v jeho kritických částech. V praxi se doplňuje přímo do textu a o opravě se učiní poznámka.

8. Úloha znalce. Kdy je přivolán, v jakých případech je jeho účast obligatorní a co je jeho úkolem na místě činu? Jak se pak přítomnost znalce protokoluje?

Vyšetřovatel:

Znalce přivoláváme v případě, kdy nejsme schopni s jistotou říci, že nějaká skutečnost proběhla určitým způsobem. Obligatorně byl přivoláván soudní lékař k mrtvolám. Dnes jeho úlohu plní koroner, jak již bylo řečeno výše. Přítomen může být i znalec z oboru biomechaniky. Ten nám zjišťuje např. jestli osoba spáchala sebevraždu skokem z okna, nebo zda mohla být z okna strčena. Využívání jsou také při dopravních nehodách a srážkách osob s vlakem, při kterých došlo k usmrcení osoby (vyloučení technické závady). Využívá se tedy výjimečně, zejména v případech, kdy je třeba, aby si znalec, u kterého lze předpokládat, že bude následně zpracovávat znalecký posudek, zmapoval místo činu a celou nehodovou událost, tak aby mu získané informace následně pomohly při zpracování znaleckého posudku.

9. Setkal jste se za dobu svého působení u Policie ČR s tím, že by kvůli neprofesionálně provedenému či lidově řečeno "odbytému" ohledání bylo zmařeno celé vyšetřování?

Vyšetřovatel:

Popravdě ne. Myslím, že i kdyby bylo ohledání provedeno špatně, nezmaří objasnění věci, protože je jen jedním z důkazních prostředků.

Kriminalistický technik:

Také jsem se s tím nesetkal.

10. Je něco, co byste změnili na již ověřených praktických postupech ohledání místa činu?

Kriminalistický technik:

Zrušil bych zjišťování a zajišťování pachových stop. I když je pachová stopa pozitivní, není důkazem. V praxi navíc dochází k manipulaci s těmito důkazy, kdy pes je úmyslně psododem nabádán, aby označil předem vytypovaný vzorek.

Vyšetřovatel:

Zrušil bych také povinnost volat na místo činu koronera, jak již bylo řečeno výše.

11. Jsou služby psovoda v praxi využívány často? Pokud ano, jsou pátrání po horké stopě úspěšná?

Vyšetřovatel:

Využívání psovoda se služebním psem u nás není příliš časté, lze říci, že se použije na 1 z 10 výjezdů. Psy využíváme zejména při požárech, protože jsou schopní vyhledat akceleranty hoření, což nám postup na místě činu značně zjednoduší. Psa lze využít i na pátrání po horké stopě, tam však narážíme na jeden problém, a to jsou pudy psa. Pes se nechá rozptýlit mnoha předměty i jedinci svého druhu. Kuriózním případem je vyloupení masny. Pachatel ukradl několik druhů uzenin a schoval se do křoví opodál. Byl tedy nasazen služební pes na horkou stopu. Pes však ucítil vůni salámu, který mu pachatel ochotně věnoval za to, že si ho nebude všimnout a stalo se.

12. Jak je to s účastí nezúčastněné osoby při ohledání místa činu, je žádoucí, příp. kdy je obligatorní?

Vyšetřovatel:

Teoreticky je účast nezúčastněné osoby možná, ale využívána není. Vznikají s tím problémy, zejména když nezúčastněná osoba následně nechce podepsat protokol o ohledání místa činu, protože musí uvést své iniciály. Přizváním další osoby také vzniká vyšší riziko kontaminace stop. Jinak tomu je u domovní prohlídky a prohlídky nebytových prostor. Tam je její účast nutná.

8. Ilustrační příklad ohledání místa činu

Ověření výsledků svého bádání a ověření svých získaných znalostí v oblasti kriminalistické taktiky, v oblasti ohledání místa činu, považuji za nezbytnou součást mé diplomové práce. Domnívám se, že se jedná o jakousi pomyslnou korunu tohoto dokumentu a zahrnutí vlastních schopností využít nabytých poznatků. Pokusím se zde demonstrovat, jak by mělo ohledání místa činu vypadat. K tomu použiju protokol o ohledání místa činu a náčrtek. Považuji za nutné dodat, že níže popsaný skutkový děj i místo samotného činu jsou smyšlené. Při vytváření tohoto případu jsem se inspirovala skutečnými vyšetřovacími spisy, ke kterým jsem prostřednictvím Okresního soudu v Mělníku získala přístup.

Vybrala jsem si ohledání místa činu vyloupené směnárny. Půjde tedy o trestný čin dle §205 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zák. Pachatel do směnárny vnikl tak, že vypáčil vchodové dveře s tím, že došlo k rozbití jejich skleněné výplně. Vysklení dveří mu způsobilo řeznou ránu na ruce, která krvácela. V prostorách směnárny se nachází prosklená buňka se samostatnými vstupními dveřmi. V této buňce je trezor, do kterého se pachatel snažil marně dostat. Po neúspěšném pokusu otevřít trezor přešel k pultu, na kterém se nacházela pokladna. Pokladnu vypáčil a odcizil několik bankovek různé nominální hodnoty. Celková odcizená částka činila 30 000,- Kč. Na místě se našlo mnoho stop, zejména stopy po páčení vchodových dveří, po páčení trezoru a pokladny. Dále se našly stopy červenohnědé tekutiny uvnitř i vně postiženého objektu. Pozornost byla věnována i přiléhajícímu prostoru před směnárnou, kde mohl pachatel ukrýt předmět, který k páčení používal. Venku v koši zhruba 50 cm před vchodem bylo nalezeno páčidlo.

Má fiktivní výjezdová skupina bude složena ze dvou osob, a to vyšetřovatele a kriminalistického technika. Hlavním účelem bude zachytit místo činu tak, aby si o něm každý, kdo nebyl fyzicky přítomen, dokázal utvořit představu. Celá událost se bude odehrávat v Mělníku, tedy v rámci územního obvodu PČR OOP Mělník, za jehož součást se bude má výjezdová skupina považovat.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Krajské ředitelství policie Středočeského kraje

Územní odbor Mělník

Obvodní oddělení Mělník

Bezručova 2796, 276 58 Mělník

Č. j.: KRPS–112233-9/TČ-2020-001504

Mělník 11. února 2020

Počet stran: 2

Protokol o ohledání místa činu (§113 trestního řádu)

I.

Ohledání provedli:

plk. Jan Novák vyšetřovatel SKPV Mělník

kpt. Vladimír Kozák kriminalistický technik SKPV Mělník

Ohledání přítomni:

Karel Vomáčka, nar. 2.5.1970, trvale bytem Kojetická 239/8, 277 11 Neratovice
(provozovatel směnárny)

Důvod ohledání:

VLOUPÁNÍ DO SMĚNÁRNY – MĚLNÍK

Začátek ohledání:

11.2.2020 v 03:30 hod.

Místo ohledání:

Mělník, ul. 5. května, č.p. 11, směnárna EURO

Podmínky ohledání:

noc, umělé osvětlení, 2 st. C

Způsob ohledání:

koncentrický

II.

Předmětem ohledání je směnárna EURO nacházející se v ulici 5. května v Mělníku. Předmětná směnárna má číslo popisné 11 a nachází se v podloubí. Po levé straně vede ulice Náměstí míru a po pravé straně ulice 5. května. Vpravo od směnárny se nachází prodejna s názvem Salátový bar a vlevo prázdný neoznačený nebytový prostor.

Směnárna má skleněnou výlohu, ve které je vyvěšen kurzovní lístek. Vstup do objektu je tvořen jednokřídlými vchodovými dveřmi s kovovým rámem, které jsou v době ohledání otevřené. V prostoru u zámku je poškozená skleněná výplň (střepty, které se nacházejí na chodníku, **stopa č. 1**, věcná a uvnitř místnosti **stopa č. 2 věcná**). Současně zámek nese stopy poškození (**stopa č. 3 mechanoskopická**), zajištěn zámek s vnitřní vložkou. Vnitřní prostor objektu tvoří velká místnost o rozměrech 20 m², kdy z 1/3 je prosklená. Vchází se do ní samostatnými dveřmi, kdy tyto jsou v době ohledání otevřené.

Podlahu celého objektu tvoří linoleum šedé barvy. Přímo v prostoru se za vchodovými dveřmi nachází střepty z rozbité výplně skleněných dveří viz. shora stopa č. 2, z nichž jsou celkem 4 potřísněné červenohnědou tekutinou (**stopa č. 4, biologická**). Směrem do středu místnosti se v sousedství střeptů nachází několik kapek červenohnědé tekutiny (**stopa č. 5, biologická**) a dále dva otisky podešve obuvi s červenohnědým zbarvením (**stopa č. 6, trasologická**). Po pravé straně od vchodových dveří se nachází skleněná výloha s vystaveným kurzovním lístkem a vedle na zdi visí mapa ČR. Žádný z těchto objektů nenesou známky poškození. V polovině uvedené zdi je instalovaná přepážka, která je ve vrchní části prosklená, a spolu s plnými vchodovými dveřmi z levé strany, které nenesou známky poškození, tvoří uzavřenou buňku v objektu. Naproti vchodovým dveřím do buňky jsou u zdi rozmístěna 3 křesla, nad kterými je na zdi zavěšena televize značky Samsung. Žádné z těchto věcí nenesou známky poškození. Celou místnost osvětlují 4 bodová světla, která jsou umístěna rovnoměrně na stropě.

V předmětné buňce tvoří podlahu šedé linoleum. Vpravo od vchodových dveří se za prosklenou stěnou nachází bílý stůl s černou kancelářskou židlí. Na pravé straně stolu je notebook značky DELL a vedle notebooku příruční pokladna. Jedná se o jednoduchou kovovou pokladnu černé barvy o rozměrech 150x120x70 mm. Tato je v době ohledání otevřená a nese známky poškození v oblasti zámku (**stopa č. 7 mechanoskopická**) a v oblasti nad zámkem je patrná deformace hran pokladny na spodní i horní části. V pravém spodním rohu pokladny se nachází kapka červenohnědé tekutiny (**stopa č. 8 biologická**). Pokladna je v době ohledání prázdná. Na stole v pravém spodním rohu je zjištěna kapka červenohnědé barvy (**stopa č. 9 biologická**). Na protilehlé straně vchodových dveří je v levé horní části stropu instalována kamera, která je v době ohledání vypnutá. Při levé straně uvedené buňky, na jejím konci v rohu, je instalován trezor. Jedná se o kovový trezor černé barvy se vstupem na klíč o rozměrech 80x50x70 cm. Na dveřích v oblasti zámku nese stopy poškození (**stopa č. 10 mechanoskopická**). Trezor je v době ohledání uzamčen. Buňka je osvětlená 2 bodovými světly.

Dalším předmětem ohledání je betonový odpadkový koš, který se nachází ve venkovním prostoru před vchodovými dveřmi ve vzdálenosti 50 cm, ve kterém je nalezeno železné páčidlo modré barvy o délce 50 cm (**stopa č. 11 věcná**), jež nese známky opotřebení.

III.

Výjezdová skupina provedla na místě ohledání místa činu. Kriminalistický technik pořídil na místě fotodokumentaci, videodokumentaci a zajistil celkem 10 stop, z toho 3 věcné (stopa č. 1, stopa č. 2, stopa č. 11), 3 mechanoskopické (stopa č. 3, stopa č. 7, stopa č. 10), 4 biologické (stopa č. 4, stopa č. 5, stopa č. 8, stopa č. 9) a 1 trasologickou (stopa č. 6). Při provedeném ohledání nebyla zničena, ani poškozena žádná věc. Policejní psovod nebyl povolán pro neúčelnost. Ohledání skončeno v 5:30 hod.

Ohledání přítomni:

Karel Vomáčka

Ohledání provedli:

plk. Jan Novák vyšetřovatel SKPV Mělník

kpt. Vladimír Kozák kriminalistický technik SKPV Mělník

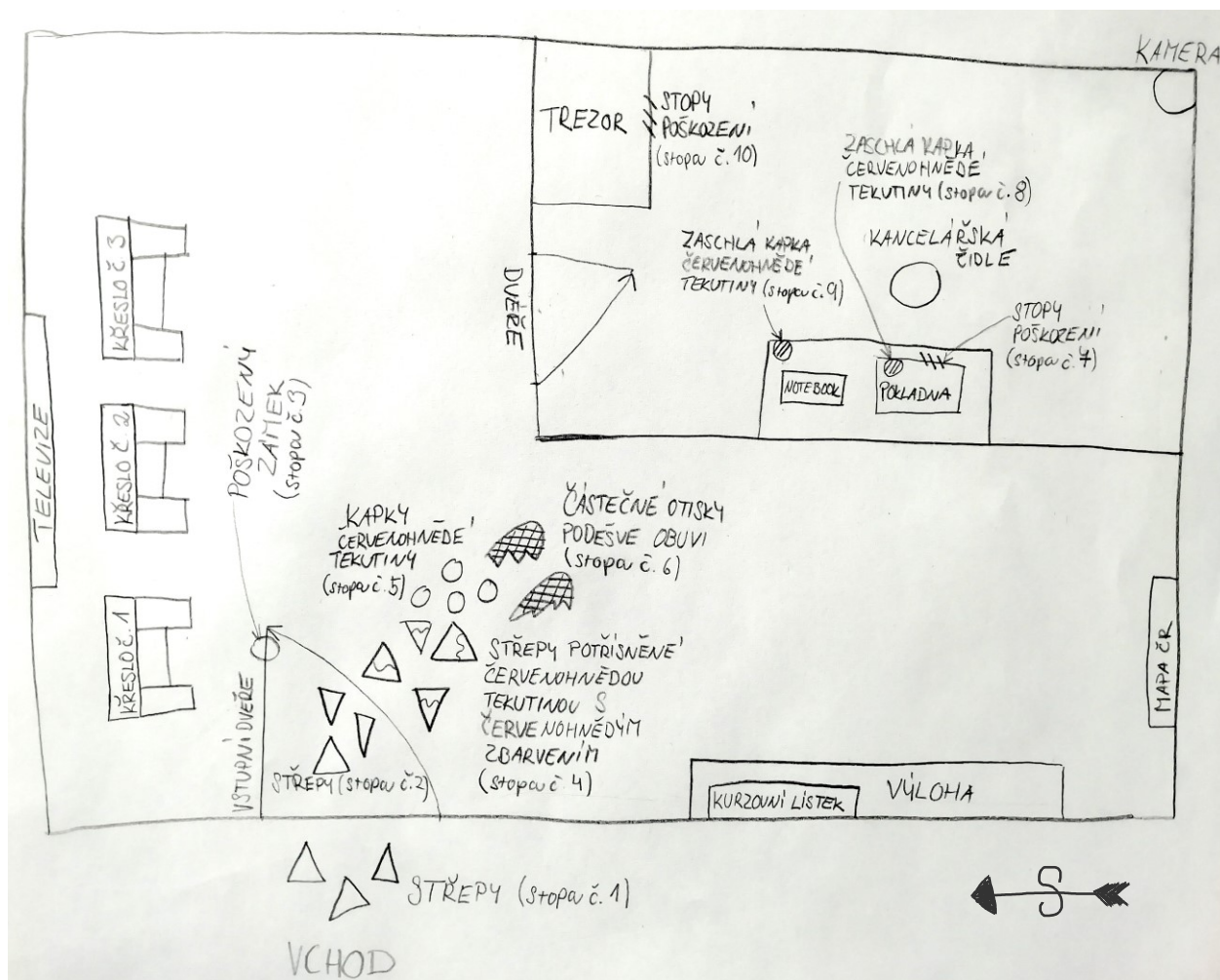
POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie Středočeského kraje
Územní odbor Mělník
Obvodní oddělení Mělník
Bezručova 2796, 276 58 Mělník

Č. j.: KRPS-112233-9/TČ-2020-001504

Mělník 11. února 2020
Počet stran: 1

NÁČRTEK – NAPADENÝ OBJEKT
(§ 113 trestního řádu)

K případu krádeže provedené vloupáním do objektu Směnárna EURO v ul. 5. KVĚTNA, č. p. 11, MĚLNÍK

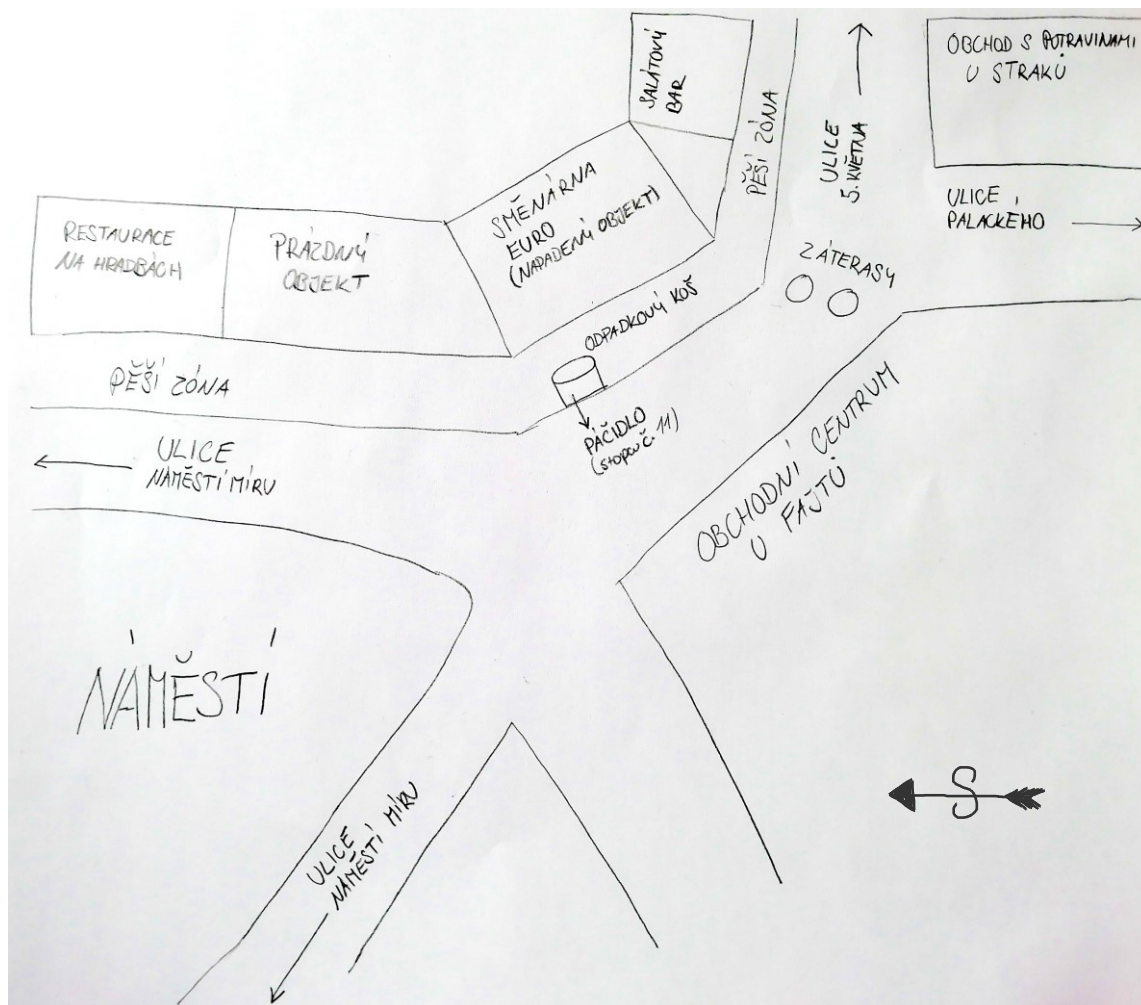
POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie Středočeského kraje
Územní odbor Mělník
Obvodní oddělení Mělník
Bezručova 2796, 276 58 Mělník

Č. j.: KRPS-112233-9/TČ-2020-001504

Mělník 11. února 2020
Počet stran: 1

SITUAČNÍ NÁČRTEK
(§ 113 trestního řádu)

K případu krádeže provedené vloupáním do objektu Směnárna EURO v ul. 5. KVĚTNA, č. p. 11, MĚLNÍK

Závěr

Ohledání místa činu je klíčový úkon v trestním řízení. Je tedy důležité na místě nic nepodcenit a dodržet veškeré praxí ověřené postupy. Bez znalosti situace na místě činu lze jen těžko určit další postup vyšetřování, prověřit výpovědi a provést případnou rekonstrukci. Místo činu představuje hlavně ohnisko stop, které po sobě pachatel zanechal. Právě pomocí těchto stop a ostatních prostředků lze úspěšně usvědčit pachatele při jeho konfrontaci, protože jen pachatel ví, jak trestný čin spáchal, a jaké stopy jeho jednání zanechalo. Ohledání místa činu je tedy úkonem, který nelze zastoupit a nelze jej ani opakovat.

Porovnáváním odborné literatury s praktickými příručkami a faktickými postupy policie jsem zjistila, že se v mnohém mohou lišit, ale účel a cíl je chápán stejně. V praxi se například používají jiné výrazy pro pojmenování určité činnosti/objektu, než jaké uvádí odborná literatura (opakované ohledání a doplňující ohledání, příp. dohledání místa činu). Jak již zde bylo řečeno, odbornou literaturu je nutné brát pouze jako nutný základ, ze kterého by měly příručky a instrukce, potažmo samotná praxe, vycházet a přizpůsobit si poznatky vlastním potřebám, rozvíjet je. Právě na rozvoj metodického postupu na místě by měl být podle mého názoru kladen nejvyšší důraz. Moderní technologie dnes umožňují celý proces zjednodušit a daleko detailněji zadokumentovat. Problém však tkví nikoliv v neochotě policistů moderní technologie používat, ale v omezených finančních možnostech Policie České republiky na pořízení takových prostředků.

Problematika ohledání místa činu je, dle mého názoru, velice rozsáhlá. V této práci jsem se však omezila jen na to nejpodstatnější, a to z důvodu limitace rozsahem diplomové práce. Zaměřila jsem se v první polovině (kapitola 1 až 4) zejména na obecné vymezení ohledání jako kriminalistického úkonu, vymezení pojmu místa činu z hlediska trestněprávní nauky a z hlediska odborné kriminalistické literatury, stručně jsem pojednala o subjektech ohledání. Jedna celá kapitola je věnována malému historickému exkurzu, tedy základním stavebním kamenům dnešního postupu na místě činu a jeho dokumentaci. Druhá polovina mé práce (kapitola 5 až 8) je zaměřena na praktické postupy na místě činu, jednotlivé způsoby provádění ohledání, dokumentaci. Zvlášť se ve druhé polovině věnuji vlastnímu ověřování nabytých poznatků prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru s příslušníky Policie České republiky, kteří se na vyšetřování trestných činů specializují. Poslední kapitola je věnována pokusu provést vlastní ohledání místa činu u předem připraveného (fiktivního) trestného činu. Tento příklad má v mé práci sloužit jako ukázka správného taktického postupu na místě.

Lze tedy říci, že cílem mé práce bylo vysvětlit, proč je ohledání místa činu považováno za základní odrazový můstek celého vyšetřování, a jak se od sebe liší odborná literatura zabývající se touto problematikou a praktické policejní příručky, potažmo faktické postupy policistů. Do každé z kapitol jsem se snažila vnést svůj vlastní názor a obohatit celou práci o poznatky získané studiem soudních spisů a materiálů získaných od příslušníků Policie České republiky.

Seznam použitých zdrojů

1) Odborné monografie

- DLOUHÝ, Michal, Století četnické kriminalistiky, historie kriminalistiky u četnictva na území ČR, Cheb: Nakladatelství letecké literatury Svět křídel, 2014. ISBN 978-80-87567-42-5
- HLAVÁČEK, Jan, PROTIVINSKÝ, Miroslav a kol. Praktická kriminalistika. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006. ISBN – nepřiděleno
- CHMELÍK, Jan. Rukověť kriminalistiky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9
- Kap. POVONDRA, Josef, kap. PINKAS, Oldřich. Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů, Kroměříž: J. Gusek, nakladatelství v Kroměříži, 1922
- Kol. pracovníků HSVB – Kriminalistická příručka, Kriminalistický ústav VB, Brno
- MUSIL, Jan. Kriminalistika. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5
- NĚMEC, Miroslav. Kriminalistická taktika pro policisty. Praha: EUROUNION, 2004. ISBN 80-7317-036-1
- PJEŠČAK Ján. a kol. – Základy kriminalistiky, Praha: Naše vojsko Praha, 1976. ISBN 28-071-75
- PORADA, Viktor a kol. Kriminalistika. Bratislava: IURA EDITION, spol. s.r.o., 2007. ISBN 978-80-8078-170-5
- PORADA, Viktor. Kriminalistika: (teorie, metody, metodologie). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-490-9
- SOKOL, Miloš, Michal DOGOŠI a Marek DOGOŠI. Soudní lékařství pro policisty. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-432-8
- STRAUS, Jiří. Kriminalistická taktika. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6
- MUSIL, Jan, KONRÁD Zdeněk a SUCHÁNEK Jaroslav. Kriminalistika. 2. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9
- DOGOŠI, Michal a HRBEK, Jiří. Soudní lékařství pro policisty. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2003
- DVOŘÁČEK, Zdeněk. Základy činnosti policejních služeb: služba kriminální policie a vyšetřování: cizinecká a pohraniční policie. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2004. ISBN 80-7251-163-7

- SMEJKAL, Vladimír. Kybernetická kriminalita. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7

2) Odborné články

- SADÍLEK Z., STRAUS, Jiří. Kriminalistické stopy při ohledání místa činu při zjišťování příčin požárů. Forenzní vědy, právo, kriminalistika [online] 1/2019, 4. ročník, str. 27, Dostupné z: <https://www.vsfs.cz/periodika/foreznni-vedy-2019-1.pdf>
- CHMELÍK, Jan. Ohledání (místa činu) v kontradikci s ústavní konformitou. Časopis Státní zastupitelství, Praha: Wolters Kluwer, 2015, č. 5, str. 46
- CHMELÍK, Jan. Ohledání (místa činu) v kontradikci s ústavní konformitou. Časopis Státní zastupitelství 5/2015. Praha: Wolters Kluwer, str. 46
- SRNKOVÁ, Petra. DVI tým je připraven kdykoliv zasáhnout. Policie.cz [online]. Praha. Kriminalistický ústav Policie ČR, [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/dvi-tym-je-pripraven-kdykolivzasahnout.aspx>
- SRNKOVÁ, Petra. KÚP se představí na Pragoalarmu – Policie České republiky. Policie České republiky [online] [cit. 23.02.2020]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/utvary-policie-cr-celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-kup-na-pragoalarmu.aspx>

3) Právní předpisy

- Federální ministerstvo vnitra – Instrukce ke kriminalisticko-technické činnosti SNB, Praha 1979
- Ministerstvo vnitra – Instrukce pro vyšetřovatele a policejní orgány PČR k postupu v trestním řízení, NMV č. 82/1995, Praha 1966
- Pokyn policejního prezidenta č. 103/2013 (ohledání)
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2001 (kriminalisticko-technická činnost)
- Metodický pokyn ředitele Kriminalistického ústavu Praha Policie České republiky č. 7/2001, zejm. čl. 2 odst. 4
- Zákon č. 299/1920 Sb. z. a n., o četnictvu

4) Soudní rozhodnutí a stanoviska

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.02.2014, sp. zn. 7 Td 68/2013

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 24.11.1965, sp. zn. Ntd 428/65
- Usnesení Nejvyššího soudu ČSSR, ze dne 8.5.1987, sp. zn. Ntd 136/87
- Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 5. 7. 2008 poř. číslo 1/2008, ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k otázce možnosti policejního orgánu vstoupit do obydlí za účelem provedení ohledání místa činu. In nsz.cz [online] 5. 7. 2008 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/Stanoviska_Proces/2008/stanovisko%201-2008.pdf

5) Zahraniční literatura a články

- SAFERSTEIN, Richard. Criminalistics: an introduction to forensic science. 10th ed. Boston: Prentice Hall, c2011. ISBN 0135045207
- Pepper, Ian K. Crime Scene Investigation : Methods and Procedures. Vol. 2nd ed. Maidenhead: McGraw-Hill Education, 2010. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=466504&lang=cs&site=ehost-live&scope=site>
- Petherick, W A. Turvey, B E. Ferguson, C E, Edmond Locard. The Forensics [online]. London: Elsevier Academic Press [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <http://aboutforensics.co.uk/edmond-locard/>
- SpheronVR. Spheron-vr announce the spheron-lite camera solution. [online] [cit. 23.02.2020]. Dostupné z: <https://www.spheron.com/about-s/contact.html>
- LEARNER, David E. Electronic Crime Scene Investigation. New York: Nova Science Publishers, 2009, ISBN 9781606922965

7) Internetové zdroje

- R Zabezpečení stop a MTC. Krimi-LTsezam.cz - Krimi-LTsezam.cz. [online]. Dostupné z: <http://www.krimi-ltsezam.cz/cs/zabezpeceni-stop-a-mtc/>
- MAPAKRIMINALITY.CZ [online], [cit.2020-03-24]. Dostupné z: <https://www.mapakriminality.cz/#tabulky>
- ENFSI. Policie České republiky © 2019 Policie České republiky – Kriminalistický ústav [online] [cit. 2020-04-29] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/enfsi.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

- Dokument EA 5/03 - Pokyny pro implementaci ISO/IEC 17020 v oblasti ohledání místa činu. In: Český institut pro akreditaci, o.p.s. [online] © 2020 [2020-04-29] Dostupné z: https://www.cai.cz/wp-content/uploads/2019/02/01_08-P018_EA_05_03_200912041.pdf

6) Ostatní

- Anonymizované aktuální případy (soudní spisy OS Mělník)
- Vyšetřovací spisy PČR OOP Mělník
- Rozhovor s příslušníky SKPV Mělník

Abstrakt

Ohledání místa činu je bezesporu jeden z nejdůležitějších úkonů trestního řízení, díky kterému lze získat ucelenou představu o tom, k jaké události vlastně ve skutečnosti došlo. K tomuto poznání nám pomáhají odrazy pachatelovy činnosti ve formě stop, které je třeba vyhledat a odborně zajistit.

Postup na místě vyžaduje dokonalou organizaci vedoucím výjezdové skupiny, což klade vysoké nároky jak na odborné znalosti, tak praktické zkušenosti tohoto vedoucího a celé jeho skupiny. Úkol je to tedy opravdu nelehký a patří k těm nejsložitějším v celém trestním řízení, protože každé drobné zanedbání povinnosti či nevědomost mohou mít fatální následky.

Tato práce srovnává odbornou literaturu určenou studentům právnických fakult, dále literaturu určenou pro studenty Policejní akademie České republiky, ale také poznatky získané z praktických příruček a závazných pokynů přímo pro příslušníky Policie České republiky. Autor se tak snaží vytvořit soubor, který bude jednotlivé prameny poznání nejen srovnávat, ale bude obsahovat i jejich hodnocení a dále také vlastní úvahy.

Prověrkou pochopení tématu bude vlastní experiment, ve kterém autor diplomové práce uplatní získané poznatky a provede fiktivní ohledání místa činu. O ohledání sepiše protokol a sestaví náčrtek.

V této práci autor používá metody popisné a komparační v části zaměřené na teorii ohledání místa činu. Ve druhé, praktické části, pak diplomová práce obsahuje rozhovory s jednotlivými příslušníky Policie České republiky a vlastní experiment. Tato diplomová práce je uspořádána tak, že ve své úvodní části vymezuje téma, základní pojmy, zásady ohledání, stručně nastiňuje historické kořeny a v závěru systematicky navazuje praktickým postupem na místě činu, včetně jeho dokumentace, a to dle předem nastudovaných, v obecné části uvedených, pravidel.

3 klíčová slova: Ohledání, místo činu, výjezdová skupina

Abstract

Crime Scene Investigation is without a doubt one of the most important step in criminal proceeding, which allows us to gain a complete picture over events, that really happened. To helps us attain this knowledge, there are certain reflections of perpetrators actions in form of physical evidence, that needs to be found and professionally secured. The task of crime scene investigation team of the relevant department of the Police of the Czech Republic, which intervenes on the scene, is to examine the scene and to provide all the evidence that could help clarify the case.

Procedure on the crime scene requires a perfect organization by the head of the crime scene investigation team, which puts high demands on expertise and practical experience of the lead investigator. This procedure is one of the most difficult in the entire criminal proceedings, because even small neglect od duties can have a fatal consequence.

This thesis compiles a specific legal texts, that are designated to the students of the law faculties, and for the students of the Police academy of Czech republic, and also knowledge attain from practical guides and guidelines directly for the police officers in Czech republic and tries to create a set of law sources, that will not only compare them, but it will also include authors opinions. Verification of the authors understanding of the subject will be an experiment, in which author practically applies all the gain knowledge.

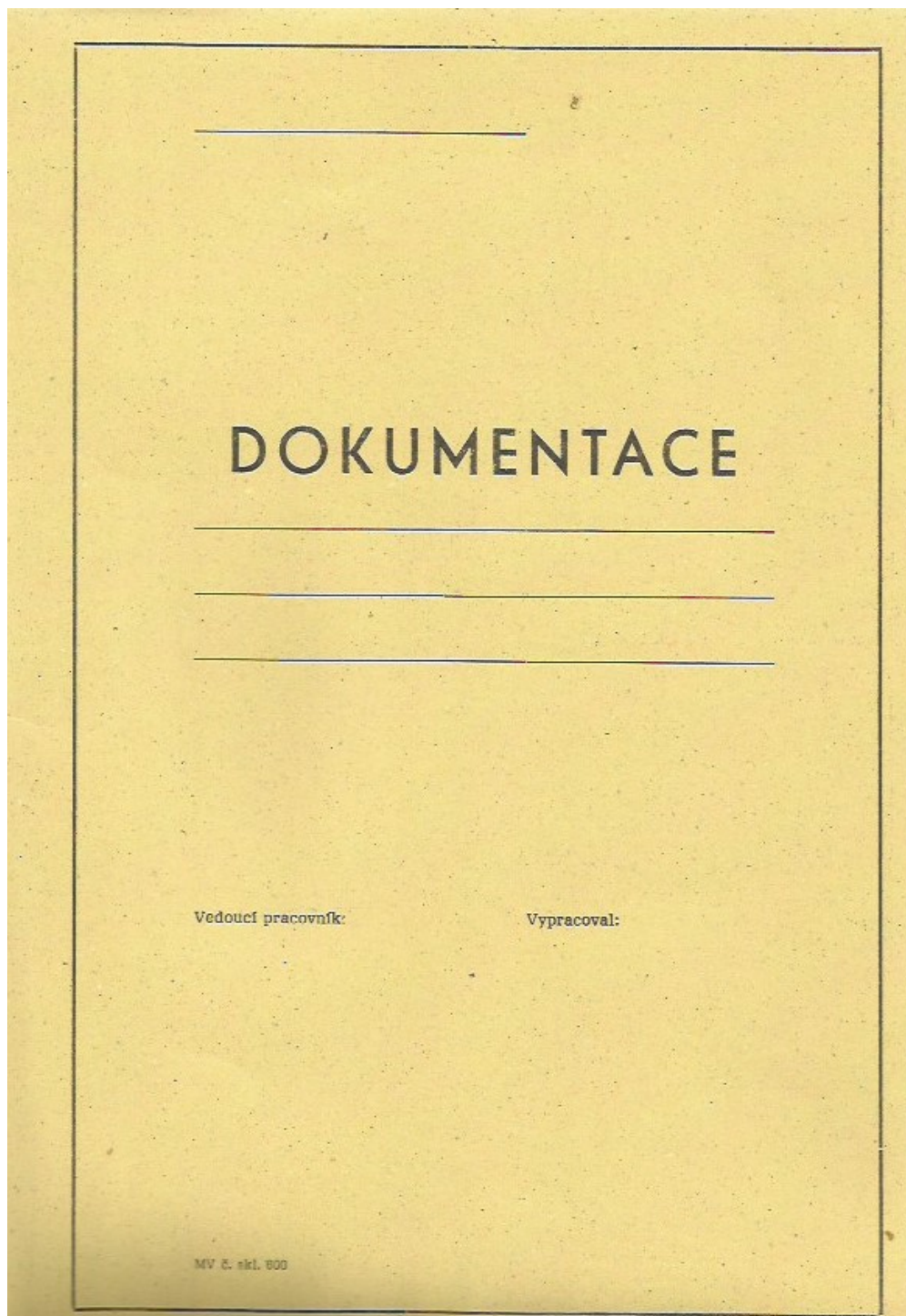
In this thesis author uses descriptive and comparative methods especially in part concerning theory of crime scene examination. In the second, practical part, this thesis includes conversations with Czech police officers and experiment mentioned above. This thesis is divided in such a way, that it proceeds from the general description of basic terms, principles and historic roots, on which systematically follows practical procedure on crime scene and its documentation, including crime scene examination (*stricto sensu*) itself.

Key words: investigation, crime scene, crime scene investigation team

Přílohy:

Veškerý přílohový materiál tvoří mnou pořízené fotografie, které jsem získala s pomocí příslušníků PČR OOP Mělník.

Příloha č. 1 – desky na dokumentaci

Pozn.: spisové desky používané k založení dokumentace provedené na místě činu (foto, video – dnes se obsáhlejší dokumentace ukládá na CD)

Příloha č. 2 – výjezdové vozidlo PČR OOP Mělník

Pozn.: v levém zadním boku se nachází policejní stan, kolíky k ohraničení místa činu, hydraulické nářadí, sekyra, rýč apod.

Pozn.: interiér je uspořádán pomocí jednotlivých kufrů a boxů. Každý z kufrů je vybaven na určitou činnost na místě činu (např. kufr trasologie, kufr biologie, kufr chemie, kufr měření apod.)

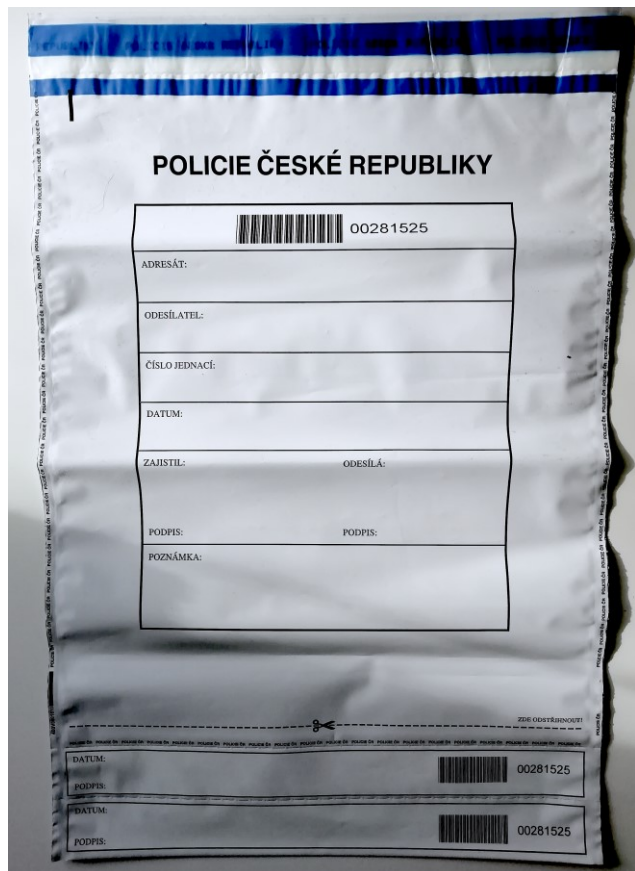
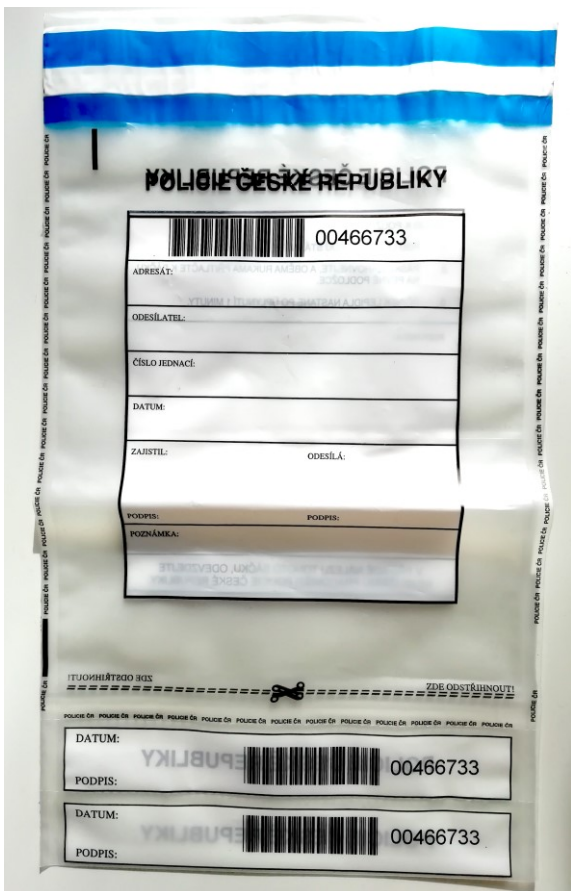

Pozn.: obsah kufru určený pro měření

Příloha č. 3 – měřítko a sáčky na důkazy

Pozn.: měřítko přikládané ke stopám pro jejich vyměření a vyfotografování (z druhé strany má měřítko černý podklad s bílým značením)

Pozn.: sáčky na důkazy, vlevo malý průhledný a vpravo velký neprůhledný

Příloha č. 4 – policejní páska k zajištění místa činu

